

Dumnezeu iubeste Dialogul

ALEXANDRU AMOQ

EDITURA RoGrup WWW.ROGRUP.NET

Dumnezeu iubeşte Dialogul

ALEXANDRU AMOQ

Victoriei PAPONIU, lui Tony SELVA si Lui Nicu TSENEA

În amintirea celui mai ales suflet, Loa MICHEL, care a trecut în lumea celor drepţi, a lui Nicolae STEINHARDT şi a profesorului Maxim SONCA.

CUPRINS

PREFAŢĂ

I.

Cititorule,

De vei începe să citeşti această carte, nu te opri, pentru că va trebui terminată. Nu-ţi va răpi mult timp, dar la final vei fi foarte mulţumit. Poate că acest *"jurnal de bord"* al unui călător - nu singuratic, ci al unui călător neobosit, înconjurat de semeni, timonieri la aceeaşi barcă, a vieţii - în care faptele, întâmplările şi gândurile se înlănţuie cu repeziciune, scrise cu inima, mintea şi cu migală.

De vei termina această carte, recomand-o şi prietenilor, căci multe lucruri aflate aici te vor proiecta spre viitor, alături de cei dragi, mai bogaţi şi mai puternici în urma lecturării ei. Împreună veţi şti că viaţa este concepută ca un imens ocean, cu bucuriile dar şi cu peripeţiile ei; titlul cărţii ne arată că valul vieţii te duce spre liman fericit sau spre dezastru.

Cum era de aşteptat, orice geograf doreşte să vadă lumea, călătorind, admirând, concluzionând cu înţelegere *de ce la alţii se poate şi la noi, nu,* de ce filosofia noastră românească, bogată în pilde şi titani, este atât de prost pricepută în lume: pentru că istoria europeană, un imens *tsunami,* a ras frumosul şi utilul din marginea ei, ne-a lăsat la răscruce de lumi.

De vei merge în locurile văzute sau imaginate de cel pe care-l cunoaştem cu toţii prin apelativul *Alex,* vei înţelege de ce a dorit să scrie despre cursul sinuos al călătoriei prin propria-i viaţă, precum apa, pe care o îndrăgeşte atât de mult (autorul a lucrat 11 ani la

„ape") şi care nu s-a dovedit a fi lină şi pură. Căci poluarea s-a prezentat mult mai puternică în ţară, unde *tsunami-ul politic* (deh, *politikia)* l-a aruncat odată peste bord, iar *căpitanul* nu s-a sinchisit, măcar, să strige „om *la apă".*

De aceea, gândurile şi scrisul curg lin, cu multă acurateţe şi în stil debordant. Mersul scrisului şi puterea cuvântului îl prezintă pe autor ca fiind acelaşi neobosit alergător, dar care are un *finish* strălucitor.

Cititorule,

Cartea aceasta este un început pentru o cale literară inconfundabilă, aşa cum viaţa autorului nu se încadrează în ternul comun, veşnic nemulţumit de sine şi de alţii, veşnic în căutarea noului, în aprofundarea simbolurilor, în explorarea necunoscutului şi care prin altruismul său le va prezenta tuturor.

După ce vei citi acest jurnal de bord, nu uita că va mai fi un pas în drumul pe care-l faci spre neantul dorit şi atrăgător şi la finalul călătoriei vei citi cu bucurie pe panglica de *sfârşit: veni, vidi, vici!*

Cornel Golea

II.

Am citit, zilele trecute, într-un eseu al lui Mircea Eliade, povestea unui evreu, rabin la Cracovia în secolul XIX, care a visat că va găsi o comoară sub podul de lângă Hrad-ul praghez. A pornit în călătorie, a dat târcoale pe lângă acel pod, a atras atenţia comandantului gărzii care l-a interogat imediat, dar politicos - încă nu apăruse moda torţionarilor - şi aflând despre visul rabinului, i-a mărturisit că şi el a visat ceva asemănător, numai că locul era diferit: comoara era ascunsă după sobă în casa unui rabin din Cracovia, numai că el este un om serios şi nu dă importanţă unor astfel de vise şi a izbucnit în râs, trimiţându-l pe interlocutorul său acasă. Acesta i-a mulţumit şi s-a îndreptat spre locul pe care-l

intuise: cel mai ascuns ungher al casei sale. Morala acestei povestiri era că fiecare din noi posedăm o comoară nebănuită pe care suntem datori s-o căutăm, uneori toată viaţa, dar pe care o vom afla, cu siguranţă, numai la capătul revenirii dintr-o călătorie exemplară, în alt spaţiu geografic, printre oameni ce aparţin unei alte naţii şi, poate, altei religii. Vom găsi nu neapărat o comoară propriu-zisă ca rabinul din povestirea noastră, ci o comoară de înţelepciune pe care prea-plinul existenţei noastre o va revărsa benefic asupra compatrioţilor noştri, luminându-i şi făcându-i mai buni.

Numai astfel viaţa îşi găseşte menirea...

Într-o anumită măsură, povestea noastră este asemănătoare. Am simţit că a venit vremea să plecăm din propria noastră ţară, că trebuie să ne găsim drumul spiritual, că trebuie să-i călăuzim pe cei rămaşi, dar că mai avem drum lung de făcut. Drumul nostru spre ţara făgăduinţei nu este atât spre o ţară anume, cât spre un spaţiu spiritual ideal al binelui, frumosului, adevărului şi dreptăţii, pe care, aflându-l, îl vom oferi semenilor noştri. Numele său: Biserica Mormonă.

25 august 1991. Autorul Versailles

III.

La mai bine de un an de la terminarea celui de-al doilea roman holografic, autorul se simte dator de a face câteva precizări trăind în singurul spaţiu spiritual unde se simte, într-adevăr, acasă.

În călătoria iniţiatică făcută în „deşertul european" în căutarea unui loc ideal, a unei „ţări a făgăduinţei", autorul a înţeles că nu-l poate afla şi că singurul lucru bun pe care-l poate face este de a-şi împărtăşi experienţa printr-un roman.

Zic bine *autorul* şi nu autorii, pentru că trăirile unui suflet revărsate pe hârtia de scris nu pot avea doi autori. A trebuit să gândesc îndelung la acest adevăr fundamental, ceva mai mult de

un an.

La terminarea romanului, în 19 februarie 1992, în vila lui Olivier de FITTE de la Rodon (lângă Paris), era trecut pe coperta manuscrisului şi colegul de călătorie, Bobby, dar ar fi fost nedrept pentru cititori dacă ar fi rămas astfel: pentru că una este să fii personaj şi alta este să fii şi scriitor în acelaşi timp... Şi apoi nu este normal să juri în biserică şi după câteva zile să-ţi retragi jurământul. De fapt, în sens biblic (al Noului Testament) nu trebuie nici să juri, nici să promiţi, ci să fii mereu cu sufletul curat.

Să fie acesta sfârşitul unei prietenii? Nu! Pentru că atunci când străbaţi un deşert, nu-ţi alegi camarazii de drum.

Biserica mormonă este o noutate totală în acest spaţiu geografic. Pentru autor este o experienţă deosebit de interesantă şi o amintire frumoasă pentru că este prea impregnat de spiritul scientist al secolului XX.

Cu siguranţă nu este un lucru bun, dar lasă deschisă calea unui ecumenism generos.

Autorul este convins că fiecare om are dreptul să-şi aleagă religia şi biserica participând la serviciul divin în mod liber şi având drept limite doar bunul simţ. Este evident că războiul sfânt nu poate fi tolerat.

Din punct de vedere literar, acest roman îl continuă pe primul *(„Dincolo de Styx")* şi îl premerge pe al treilea *(„Trăind insular"):* el este un roman holografic.

Dar numai cititorii vor putea aprecia demersul unui spirit care a refuzat compromisul (în sensul rău al cuvântului) validând calitatea povestirii sau infirmând-o.

Ne e dat să trăim impregnaţi în oceanul speranţei.

11 martie 1993 Autorul Undeva în Nordul Balkanilor

I / Aleph

Doamne, dacă aş putea să fiu indiferent! Dacă nu mi-ar păsa ce se-ntâmplă în lumea asta, sau în cealaltă, dacă aş putea ignora faptele prinţului întunericului... Sau măcar să nu pun atâta pasiune... Cât de mult îl urăsc: el este rece, calculat, veşnic zâmbitor, nu se enervează niciodată - sunt sigur că nu-i decât o aparenţă - şi este atât de constant cu el însuşi. Pe când eu sunt de o inconstanţă de-a dreptul periculoasă. Pedepsesc, adesea, urmaşii din a şaptea generaţie pentru greşelile strămoşilor şi afirm în acelaşi timp că omul poate alege datorită liberului său arbitru.

Doamne, cât de mult sufăr în singurătate. Tu, care le ştii pe toate, nu poţi pătrunde în hăţişul sufletului meu. Sunt, parcă, programat şi trebuie să recunosc că-mi face plăcere să fac rău, dar sadismul meu - oare cum s-o fi numind înainte de existenţa marchizului nebun pe Pământ? - este ceva calculat şi, poate, mai mult relaţional decât afectiv. Oricum, voi încerca să mă explic prin intermediul revoluţiilor de la sfârşitul secolului posedaţilor mei şi a subiecţilor aleşi de mine.

Doamne! am exclamat. Eu mă rog către mine-însumi? Poate, pentru că aşa am intrat în limbajul comun al celor care m-au inventat şi au preferat să-mi spună că au fost creaţi după chipul şi asemănarea mea. Dar eu n-am chip! Eu sunt acel neutrino primar care a dat un bobârnac Universului. Şi înainte, ce a fost mai înainte? Vedeţi, nu-i adevărat ce spun gurile rele despre mine. Nici măcar nu-mi scriu numele cu literă mare. Cum pot eu să scriu? Prin mâna scribilor mei, desigur.

Doamne, câtă perfidie zace în tine, preferi să ocoleşti răspunsul: ce-a fost mai înainte? Dar ştii bine că eu voi trece peste pragul timpului şi tot voi afla.

"Abraham L-a creat pe Dumnezeu", îmi place afirmaţia şi

nici nu e prea departe de realitate, pentru că Lui m-am dezvăluit mai întâi.

Mulţi bulgări de humă peste care spiritul meu a suflat se întreabă cum de l-am lăsat pe fiul meu să sufere pe cruce. Dar cel care a fost crucificat, cel care a simţit durerea, cel căruia i s-a uscat gâtul de sete, celui căruia i s-au ars buzele, cel căruia i s-a dat să bea oţet, cel care a fost încoronat cu o coroană de spini, cel căruia i s-au bătut cuie la mâini şi la picioare şi, mai cu seamă, cel căruia i s-a făcut o imensă nedreptate prin sentinţa de condamnare, ei bine, eram eu. Mai exact, spiritul meu a vrut să cunoască degradarea absolută pentru a putea să judece. Desigur, acel neutrino primar care este veşnic, nu poate fi ars sau făcut să dispară. El a părăsit trupul muribund, divizându-se: eu şi fiul meu. Dar eu cunosc răul prin toţi porii: pentru că l-am trăit! Te poţi lăuda cu ceva asemănător, prinţ al întunericului?

Doamne, ajută-mă să reuşesc, călăuzeşte-mi paşii spre ţara promisă, dă înţelepciune fiilor mei şi fă în aşa fel ca să putem lua cu noi plăcuţele Jarediţilor. Eu ştiu că tu poţi, eu ştiu că ruga mea a ajuns la tine.

Doamne, păstrează plăcuţele sfinte în pământul din care ne-ai creat pe toţi până când un ales al tău va avea puterea şi curajul să le dezgroape, să le aducă la lumină, să le traducă şi să le ofere fraţilor săi. Fă Doamne ca munca mea să nu fie în zadar. Eu ştiu că dacă vrei, tu poţi. Şi eu sunt sigur că tu vrei!

Doamne, dă-mi puterea să rezist în noaptea asta la munca de ocnaş de aici, dă-mi mâine o zi uşoară şi însorită la cealaltă muncă şi fă-mă răbdător. Ajută-mă Doamne ca, cel târziu pe 18 iulie, când fiul meu va împlini un an, să fiu

la Paris, împreună cu prietenul meu. Ajută-ne Doamne să reuşim să ne perfecţionăm în învăţăturile tale şi fă-ne să trăim drept; fă-ne să iertăm greşiţilor noştri greşelile lor şi scoate-ne din ţara asta. Ajută-ne Doamne să mergem drept spre ţelul nostru: cât mai multe biserici ale tale în ţara noastră. Ştiu că

poţi! Fă-o! Şi-ţi mulţumesc, Doamne, că m-ai scos la aer, pentru 10 minute, în această frumoasă seară de duminică de sfârşit de mai.

În mine stă puterea de a distruge totul! Iată, mâine, faţa lumii se va schimba! Îngerii mei vor forma un consiliu ce va schimba direcţia pe tărâmul care a fost numit *"Imperiul Răului".* Mâine va fi 19 august...

. Pentru că frontiera a fost limita ce mi-a călăuzit copilăria, obligându-mă la un singur lucru: să nu o accept. Prin anii '64 s-au deschis porţile oraşului nostru pentru yugoslavi, dar nu şi pentru noi. M-am gândit atunci: nu voi accepta niciodată să mă opresc în faţa vreunui zid! Le voi depăşi pe toate şi voi reveni arătând *"calea"* prietenilor mei, care, fie nu au avut curajul să pornească înfruntând trecerea în nefiinţă, dar regăsindu-şi sufletul eliberat, fie au îmbătrânit, tineri fiind, prin acceptarea vieţii cotidiene, monotone şi convenţionale a vremilor. Nu, nu am putut să exist fără idealul meu: călătoria spre mine-însumi. Şi nu mă voi opri niciodată. Ştiu, sunt sigur, cu ajutorul tău şi la 80 de ani voi putea lua totul de la capăt. Pentru că frontiera copilăriei mele mi-a modelat spiritul, propulsându-l spre acel infinit al nemulţumirii de sine, al neacceptării, al nerenunţării.

Am încercat să-ţi trimit un înger - te vei întreba desigur *"ce culoare, roşu sau negru?"* - în pădurea unde aşteptai înserarea împreună cu medium-ul meu, care m-a părăsit, Bobby, pentru a putea intra neobservaţi în Cham. Cât mi-am dorit să vă opresc, să vă-ncurc sau să vă iau sufletele. Şi tu erai atât de disperat că m-ai făcut de-a dreptul fericit. Ai citit, acum, că strigătul meu către Faust a

fost *"opreşte-te!".* Ţi l-am propus şi ţie, atunci, în acea amiază din pădurea de la Cham. Doamne, cum pot avea rugile tale atâta putere! Sinuciderea te-ar fi scutit de toate. şi sufletul tău ar fi venit pe tărâmul umbrelor. Cât de mult îmi iubesc umbrele. Sunt, totuşi, sentimental.

. Pentru că frontiera era ca un gard de sârmă ghimpată

prin ochiul căruia o narcisă îndrăznise să-şi scoată capul, dincolo, în libertate. *"Nu vei îndrăzni niciodată, prinţ al întunericului, să-mi iei sufletul!",* am spus atunci, în pădurea bavareză.

Veniserăm din Czechoslovakia şi ştiam că putem trece peste Germania fără viză. Ştiam, pentru că întrebaserăm la ambasada germană din Budapesta. Ei bine, poliţia de frontieră de la Fürth-im-Wald a avut o opinie diferită: ne-a invitat să mergem la Praga, la ambasada germană şi să obţinem viza de tranzit. Nu mai aveam nici timp, nici bani pentru reîntoarcere şi nici nu putea fi posibil pentru noi, pentru că drumul nostru nu poate avea decât o singură direcţie: înainte.

„Ce facem, Bobby, acum? Mergem până la Domazlice sau coborâm într-o staţie mai apropiată de frontieră?"

„Vedem noi pe drum... Cei doi din braserie ne urmăresc cu privirea... acum sunt siguri că ne întoarcem. Ne-au văzut în autobuz, vor anunţa, desigur, că ne-am întors, parcă sunt nazişti. nu-mi plac nemţii."

„Hai să coborâm, Bobby... uite ce mare lac, dormim puţin şi vom forţa pentru la noapte. şi sunt atât de mulţi turişti că poate nu vom atrage atenţia asupra noastră."

„Ţi-am spus de atâtea ori că trebuie să renunţăm la una din sacoşe şi nu ai vrut. Dar-ar Domnul să ne prindă."

„Ce frumos este Babylonul, Bobby; aş face o baie în lac dacă am avea timp mai mult."

„Bine că am renunţat la o sacoşă; şi acum avem prea multe, dar este mai uşor."

Trecem drumul, ne afundăm în pădure, dar întâlnim numai case de vacanţă, ne întoarcem şi mergem pe lângă şosea; din fericire un gard viu, destul de înalt, ne maschează privirilor unor posibili şoferi-poliţai; mergem spre frontiera cu Germania; suntem la 7 km nord, ora 18^{00}, 10 iulie '91, în cel mai urât secol al oamenilor; mergem cu convingerea că nu mai avem nici o altă şansă şi cu teama că cea mai mică greşeală a noastră ne poate da de gol, riscând să fim trimişi

înapoi în Ungaria; iată că poteca noastră se termină; mai avem 6 km; avem două posibilităţi: fie pe carosabil, fie prin pădure. Desigur, mergem spre dreapta: prin pădure. Urcăm muntele călcând pe crengi uscate şi făcând un zgomot ce nouă ni se pare asurzitor. Din fericire, nu întâlnim pe nimeni. Încă. Este ora 21^{30}. Să ne fi rătăcit? Oare mai avem mult? Se aud nişte glasuri. Acei oameni vorbesc în limba germană. Sunt vânători de animale sau de oameni? Ne ascundem după nişte tufe şi îi urmărim cu privirea. Sunt departe de noi, dar parcă au binocluri. Stăm ascunşi; ei se depărtează; au plecat. Nu ne-au văzut. Ne gândim să ne oprim. Suntem în crepuscul. Urcăm vreo douăzeci de metri şi ne aşezăm în nişte tufe de ienupăr; suntem bine mascaţi. Dar dacă vin cu câinii, suntem terminaţi. Ne rugăm Celui-de-Sus şi încercăm să dormim. Spate în spate, pe pământul gol. Nu avem haine groase pentru că le-am lăsat în Babylon. Erau prea grele. Noroc că nu-i prea frig. Se aud câinii lătrând. Cât am dori să fim în junglă şi să trebuiască să ne ferim de crocodili, de scorpioni sau de ţânţari. Dar nu! Suntem într-o pădure civilizată, europeană. şi trebuie să ne ferim de oameni, pentru că noi suntem vânatul. Am aţipit. E totuşi frig. Mă trezesc. E întuneric. *„Bobby, mă duc la toaletă pentru mini". „Se-aud paşi, mai stai puţin."* Ne trântim amândoi cu burta la pământ şi aşteptăm înfriguraţi. Se aud paşi şi, deodată, o lumină puternică, parcă ar fi un reflector, baleiază peste tufişuri. Suntem poate la cinci metri de el. Este un grănicer

cehoslovac înarmat cu cartuşe de război. *„Până aici ne-a fost”*, îmi zic în gând şi ceea ce se spune despre muribunzi ni se adevereşte.

Într-o fracţiune de secundă mi se perindă întreaga viaţă: ce va face Theo? ce se va alege de romanul pe care-l am în sacoşă? Vom fi împuşcaţi sau vom fi prinşi. Dar poate poziţia noastră printre tufişuri sau neatenţia grănicerului sau, cu siguranţă, protectorul nostru ceresc face să nu ni se întâmple nimic. Şi vânătorul de oameni trece pe lângă noi. Doamne prin ce-am trecut. Mi s-a oprit şi funcţionalitatea rinichilor. Am

îngheţat de frică. Ne aşezăm din nou spate în spate şi, în câteva momente, Bobby începe să sforăie liniştit. Îl mişc continuu, se opreşte puţin, dar începe din nou. Dacă grănicerul ar trece din nou, ne-ar prinde. Cât îl invidiez, cum poate dormi atât de liniştit.

În sfârşit mergem la toaletă, după un copac. Ne hotărâm să pornim. Este 4^{30} a.m. Pornim în direcţia unde erau nemţii în seara trecută; uşor la dreapta. Auzim o maşină. Ne trântim la pământ. A trecut pe şoseaua din spatele nostru. Să ne fi semnalat deja? Pornim. Ne agăţăm hainele în spinii arbuştilor, dar nu simţim înţepăturile; continuăm să mergem. Urcăm o pantă şi zărim o şosea; mergem pe lângă ea - este un drum forestier - dar mergem rău; suntem descoperiţi; pădurea este cam rară. În faţă o maşină; şi o casă. Aoleu! Şi o barieră; alb cu roşu: frontiera. Repede la stânga: să urcăm dealul prin pădure. Alergăm. Grănicerii nemţi dorm. Dar dacă s-au trezit? Un zgomot în faţa noastră, la câţiva metri. Ajută-ne Doamne! Cu burta la pământ. Zgomot şi paşi. Pădurea e prea rară. Numai conifere şi nici un tufiş. Da data asta s-a sfârşit. De ce ne laşi, Doamne? Ne uităm mai bine; în faţă: un porc mistreţ. Ce mult iubim porcii mistreţi. Am scăpat! Ne prelungim agonia. Oare vom reuşi să ieşim întregi din acest purgatoriu?

Este 6^{30} a.m. Am găsit un loc perfect mascat între nişte crengi de brad. Aici vom dormi toată ziua şi vom porni pe înserate. Facem un tur de orizont şi ne hotărâm. Vom trece prin lanurile de grâu şi orz ale fermierilor, dar noaptea. Am reuşit să trecem o frontieră; spre noi înşine.

. Pentru că nu am putut să accept niciodată nedreptatea, pentru că am preferat să fug de acasă, pentru totdeauna, la 16 ani, decât să accept tirania tatălui meu. Şi îmi dau seama acum cât a suferit mama, dar e prea târziu. Cât am dorit să ţin la tatăl meu, nu i-am cerut decât să m-asculte şi să mă povăţuiască, dar a refuzat. Nu şi-a găsit timp pentru mine, niciodată. Şi mai târziu mi-a reproşat; când m-a ajutat financiar. Nu îl voi putea uita niciodată. A fost, într-un fel, ca

Hermann pentru Frantz Kafka: un tiran. Dar cel care a învins timpul a fost fiul şi nu tatăl.

"Fii iertător, Bobby, şi nu păstra mânia greşiţilor tăi; iertându-i pe ei îl ierţi pe tatăl tău. Sufletul lui are nevoie, acum, de iertarea ta."

Şi iată că trenul a sosit în Bucureşti. Ce gânduri îmi vin acum când Timişoara este în flăcări! Mi-a spus soţia să nu plec în delegaţie dar n-am putut rezista ispitei: zilele ce vin vor schimba faţa ţării. Sunt convins că tiranul va fi răsturnat. Şi eu să nu văd pe viu evenimentele? Nu se poate! Măjnstalez la hotelul Union apoi mă prezint la *„Tricodava".* Îmi rezolv problemele şi aştept, împreună cu colegii mei bucureşteni, desfăşurarea evenimentelor. Pe la ora 9^{00} vine un ordin ca toţi salariaţii să se încoloneze şi să se prezinte la *„Marea Adunare Populară"* din Piaţa Palatului. Peste vreo 30 de minute ordinul se contramandează, apoi din nou se revine. Manifestaţia se va ţine totuşi. Ne încolonăm şi pornim. Şi eu împreună cu ei, deşi eu nu eram obligat pentru că eram delegat la fabrica lor. Îmi vine în minte romanul lui George Orwell, *„1984",* scris în 1948. Nu l-am citit, dar l-am auzit prezentat radiofonic la *„Europa Liberă".* Realitatea românească a depăşit cu mult ficţiunea

orwelliană. Oare cum am putut să rezistăm atâta timp? Chiar anul trecut, prin vremea asta, şedeam la o coadă la pâine. Tocmai se raţionalizase. Se distribuia o pâine de 1/2 kg de persoană pe zi. Lumea se agita disperată: nu ştia dacă va mai apuca sau nu. Eu zâmbeam şi priveam departe. Va veni o zi, nu ştiu când, poate peste un an sau poate peste zece, când acest spectacol apocaliptic va fi o amintire urâtă.

A fost posibil să fim umiliţi atâta timp pentru că noi am acceptat. Ce am fi putut face? Să nu acceptăm! Să dăm foc magazinelor, să refuzăm să mâncăm, să facem grevă generală, să urmăm exemplul minerilor din Baia Mare care au aruncat în aer maşina comandantului Poliţiei Secrete - sinistra SECURITATE - din districtul Maramureş? A nu, ar fi fost mult prea mult. Să nu acceptăm să fim membri ai Partidului Unic

sau cei care eram să nu participăm la şedinţe, sau dacă participăm să nu luăm niciodată cuvântul. Ar fi fost un fel de grevă a tăcerii şi nu ne-ar fi primejduit viaţa. Dar nu, cei mai mulţi dintre noi au preferat să-şi laude zeul - pe Moloh-ul de la Bucureşti - în public şi la încheierea şedinţelor să clipească şmechereşte cu un ochi, afirmând că nici ei nu sunt de acord cu ceea ce s-a spus, cu ceea ce ei înşişi au spus, dar că trebuie să faci mici compromisuri ca să poţi supravieţui. Şi tot ei, la coadă la pâine, la carne, la lapte, la fructe (oare la ce nu este coadă?) spuneau convinşi: *„ferească Dumnezeu de mai rău!"* Ce poate fi mai rău decât minciuna care trece drept adevăr, decât tirania care trece drept *„cea mai deplină democraţie",* decât îndobitocirea sistematică a oamenilor? Nam putut înţelege niciodată! Că nu avem ce mânca? Dar asta este consecinţa logică a spiritului nostru egoist. Nu ne interesează decât burta şi vom decade din ce în ce mai jos. Şi idealul nostru să fie supravieţuirea? Înseamnă că trăim degeaba pe Pământ.

Iată că am ajuns în Piaţa Palatului. Toată lumea ştie că Timişoara s-a declarat, deja, primul oraş liber al României, că armata a fraternizat cu populaţia, că tiranul va ceda, dar toţi ne aşteptăm că, dacă aici şi acum, îl vom obstrucţiona, se va trage în noi. Suntem cu nervii încordaţi la maxim. Mi-aş da bucuros viaţa pentru şansa asta imensă: de a participa la Revoluţie. Dacă am câştiga ar fi fantastic. Va fi posibil, oare?

Este joi, 21 decembrie. Ne aflăm exact la două secole după Revoluţia Franceză. Mă gândesc că tiranul a făcut o greşeală imensă: nu trebuia să revină aseară din Iran. Putea să-şi continue drumul spre China. Să fi plecat în exil. Dar a fost prea sigur că e prea puternic.

Iată-l, apare în balcon, începe să vorbească; aceleaşi promisiuni ce se adresează animalului din om: că va mări raţiile, că va desfiinţa cartelele la pâine, că va creşte salariile, promisiuni făcute unei mulţimi informe şi pofticioase. Deja mie teamă că timişorenii s-au jertfit degeaba. Acum se joacă

viitorul României. şi asul de treflă îl are în mânecă această mulţime. Dacă tiranul va câştiga, scorpia de nevastă-sa a promis că va rade Timişoara de pe faţa Pământului. Atunci va trebui să intervină cineva. Oricum nu va rezista mai mult de un an, dar, până atunci, mulţi dintre noi care ne aflăm pe lista neagră a *„securităţii"* vom trece în lumea celor drepţi. Mi-ar pare rău pentru copii. Vor rămâne fără tată şi aş fi fost bun cu ei, cred.

Iată că tiranul, în loc să fie ovaţionat cum se aştepta, este întrerupt de huiduieli care, mărindu-se, acoperă sonor megafoanele cu urale ale organizatorilor. Încep să-mi fac o imagine: chiar lângă cordoanele de pază ale securiştilor se strigă cel mai tare şi mai compact împotriva tiranului. Mă aştept ca ei să reacţioneze violent, dar nu se întâmplă nimic. Mi se pare curios dar nu mai am timp să reflectez. Se aude o bubuitură, în apropiere. Se produce panica. Tiranul fuge speriat după care revine pentru a calma

mulţimea. Dar e prea târziu. Tablourile cu chipul său au fost aruncate. Microbul revoltei a intrat în mulţime.

Balconul a fost deja părăsit. Mă gândesc că cel mai înţelept lucru ar fi să o-ntind. Mulţi s-au ridicat şi pornesc. Am noroc că mă aflu destul de aproape de o biserică. Intru, mă rog să cadă tiranul şi ies mai liniştit. Sunt încredinţat că Dumnezeu m-a auzit. Ajung lângă *„Intercontinental".* În faţa mea este împuşcat un om. Alături, un prieten al său se uită şi nu-i vine să creadă, se ridică şi vrea să strige ceva, dar este împuşcat şi el. Nu-i a bună, trebuie să mă duc la hotel. Intru în hol şi stau câteva momente. Privirea îmi este atrasă spre ieşire: o babă este împuşcată pe loc. Şi numai de câteva secunde am intrat eu. Hotărât lucru: Dumnezeu vrea să mă păstreze în viaţă. Poate pentru a povesti cândva cele văzute. Dacă aud de vreo manifestaţie mă duc. Nu trebuie să scap nimic. Oricum, mai întâi un somn bun de amiază.

Oare cum am reuşit să dorm trei ore? Să mănânc ceva şi repede pe străzi să văd ce se-ntâmplă. Deja s-a înserat.

Tocmai bine, mă voi putea ascunde. Ajung în faţa Universităţii, aproape de statuia lui Mihai Viteazul. Au apărut blindatele. Două fetiţe au nimerit în faţa unui tanc. Mai sunt câţiva metri şi vor fi făcute pilaf. Un tânăr se repede şi reuşeşte să le împingă lateral, dar el nu mai are timp să se retragă. Este acroşat de şenilă şi târât sub tanc. Am aflat, mult mai târziu, că era ziarist francez specializat în reportaje pentru zone fierbinţi. A mai fost în Liban şi Nicaragua. Mi-ar plăcea să fiu ca el. Viaţa sa a avut un sens. Două fetiţe s-au născut din nou. Este noapte. Ultimele sute de manifestanţi au rămas în Piaţa Universităţii. Apar batalioanele de asalt. Trag numai la picioare. Trag cu cartuşe dum-dum. Modelul acesta de cartuşe explodează în corp producând leziuni interne. Omul moare, dar lent şi în chinuri groaznice. Ei lovesc la picioare, apoi îşi prind victima şi o bat cumplit. Evident, vânatul

moare zvârcolindu-se. Să fie sadism ridicat la rangul de metodă tehnică a acestor soldaţi? Sau ei sunt nişte roboţi ai *„Securităţii"?* Un râuşor de sânge se prelinge spre gurile de canalizare. Nu trece mult şi apar maşinile pompierilor care spală şoseaua cu jeturi puternice. Desigur, mai înainte, soldaţii încarcă în camioane cadavrele manifestanţilor ucişi. Este o noapte de coşmar. Stau ascuns într-un ungher al unei clădiri. Mă tem de reflectoare. Este cea mai lungă noapte din viaţa mea. Îl rog pe Dumnezeu să mă aibă în pază. Mă va auzi oare? Ce-ar fi s-o întind? Dar pe unde? Drumurile, precis sunt barate. Totuşi risc. Îmi amintesc că Cel-de-Sus ţine cu cei curajoşi. Merg repede dar nu alerg. În faţă, pericol. Soldaţii! De data asta mi s-a înfundat. Dau colţul şi încep să alerg. Dacă nu reuşesc să sar un gard voi fi vânat. Păcat, chiar la sfârşitul spectacolului dantesc! Probabil că ei mai au câteva secunde şi intră în strada pe care alerg eu. Dacă nu apare şi din faţă... Dar strada e prea lungă... nu am timp să fug. Vor pune lanternele pe mine şi mă vor ochi. Trebuie să sar un gard. Spre dreapta. Săritura hoţului şi aterizez, parcă zburând, lângă coteţul unui dulău. Instinctiv îl mângâi pe

creştetul capului, apoi sub bărbie. Nu latră. Se aud paşi. Din ce în ce mai accentuat. M-or fi văzut? De aici nu mai am unde să fug. Sunt terminat. Mi-a sunat ceasul. Dar paşii se îndepărtează, se pierd în noapte, dispar. Este posibil? Să fi scăpat? Puterea lui Dumnezeu este mare! Îl rog să-mi călăuzească paşii spre credinţă. Cândva în viitor. Poate după Revoluţie. Mi-ar trebui o Biblie. Dar acum nu-i timp. Dimineaţă voi pleca. În orăşelul meu. Revoluţia trebuie să învingă! Şi acolo...

Ce vreme rece pentru 17 aprilie... Ultima rafală de vânt şi de ploaie-zăpadă a iernii a pătruns şi aici, la Bicske. Merg repede spre fabrica de pâine unde lucrez de o săptămână. Trebuie să ajung la 6 p.m. Parcurg distanţa de la lagărul de refugiaţi până la locul meu de muncă în 40 minute, dar plec cu o oră înainte de intrarea în schimb,

astfel că pe drum mă pot gândi. Trec pe lângă case, cele mai multe nou construite, şi mă întreb cât voi mai sta aici. Nu ştiu decât cel mult 20 cuvinte ungureşti, nu am unde să învăţ limba şi, parcă, nici nu mă atrage. Am cerut azil politic în Ungaria pentru că nu am avut bani să merg într-o ţară occidentală, dar nu am înţeles să fiu legat de această glie. Nici tiranul României nu a reuşit să mă lege, definitiv, de ceea ce credea că este proprietatea sa exclusivă. Prefer să fiu legat de o idee, nu de un teritoriu. Azi e miercuri. A venit soţia lui Bobby. I-am spus că nu ne vom mai întâlni aici, în Ungaria, ci peste ocean. Şi ne-am întâlnit din nou. Când vom reuşi să plecăm? Dacă nu mi-ar fi frig, mi-ar plăcea plimbarea asta. Am ajuns şi brutar. Colegii mei de muncă sunt oameni foarte buni. Ce diferenţă între ei şi scursurile de astă-iarnă de la Ferencvaros! Mi-ar plăcea să stau întins pe o plajă australiană, să-mi fie cald, să simt nisipul încins sub mine şi să privesc oceanul. Cred că nu m-aş sătura niciodată să privesc oceanul. Şi să-mi amintesc. Ce puţin îi trebuie unui om pentru a fi fericit: o masă bună, un somn bun şi câteva cărţi, pentru totdeauna. libertatea de a visa. mereu. E frig şi e aprilie. Mai sunt câteva zile şi vom

deveni preoţi aaronici: Boby şi cu mine. Ce zi frumoasă va fi duminică! Singura muncă pe care am făcut-o cu plăcere, în Ungaria, a fost cea de la Biserica mormonă din Budapesta. Nu pentru bani. Ce noroc cu elderii americani! Dacă nu ar fi fost o biserică nou înfiinţată, dacă ar fi existat numai comunitatea budapestană, fără americani, nu am fi avut şanse să devenim mormoni. Există o barieră lingvistică peste care e greu să trecem. Ei nu vorbesc englezeşte şi eu nu ştiu ungureşte. Noroc cu Boby. El înţelege. Şi poate o altă barieră ne separă mai tare: cea sufletească. Eu nu le pot înţelege mentalitatea nemţească: ei îi primesc cu răceală pe compatrioţii lor, etnicii maghiari din Transilvania, la fel ca şi pe noi, etnicii români. Primirea rece pentru noi ar fi normală, dar pentru ei? Mi se pare

curios. Aşa să fie tot occidentul? În martie am comunicat bisericii că nu avem de lucru, că am accepta orice fel de muncă pentru orice plată şi drept răspuns ni s-a sugerat ziarul *„Exprexz"*, cu oferte de serviciu. Nici o şansă pentru noi. Şi administraţia lagărului ne cere să plătim cazarea: 300 forinţi pe lună; nu ar fi mult, dar dacă nu lucrezi n-ai de unde să-i scoţi. Şi trebuie să mai şi mănânci. Noroc că avem o Biblie. Citim şi sperăm: să plecăm de aici.

Cine ar fi crezut că după o Revoluţie care promitea totul se va ajunge aici. în exil.

Continuă să plouă. nu pot să uit textele pe care le-am citit în urmă cu câteva ore în ziarul care mi-a venit de la Paris; citez:

„La Crematoriul din Bucureşti am filmat o casetă şi am vorbit cu cel care arunca morţii în cuptoare. Mi-a spus că el a aruncat 40 cadavre aduse din Timişoara, imediat după Revoluţie. L-am întrebat cum a putut că facă aşa ceva? Mi-a explicat: «Veniseră doi securişti şi îmi ţineau pistolul în spate şi mi-au spus să mă grăbesc dacă nu vreau să intru şi eu în cuptor. Am ars de la 11 dimineaţa până a doua zi seara, cu două cuptoare la 2.000°C, cinci fete tinere şi treizeci şi cinci de bătrâni.» Îl întreb «<dar ce-aţi făcut cu cenuşa?» Zice «<au

venit cu un camion de gunoi, au încărcat cenuşa şi nu ştiu unde au dus-o. După aceea am primit 2.000 lei, dar a trebuit să semnez un document adus de un procuror care mi-a spus să nu mai spun la nimeni despre cele petrecute.»"

Reflectez la generozitatea securiştilor: 50 lei pentru un om. Naziştii au fost mieluşei pe lângă comunişti. Cât de mult urăsc acest secol! Voi reuşi să evadez din el? Dacă ar fi trebuit să aleg între a imigra în spaţiu sau în timp, aş fi ales timpul. Bucuros aş fi plecat definitiv în alt secol: pentru totdeauna!

Continuă să plouă; rece. Îmi amintesc din nou; citez:

„Cum să-i numeşti pe cei care au schingiuit femei şi copii, ca să nu mai vorbesc de celelalte victime nevinovate, pe cei care au despicat burta unei gravide în ultimele luni, scoţându-i copilul, ca să-i ucidă cu sânge rece pe amândoi, pe cei care au organizat incinerările secrete de cadavre la Crematoriul din Bucureşti, pe cei care au aruncat în gropile comune, pe lângă morţi, şi pe cei răniţi, care erau încă în viaţă?"

Toată presa mondială a recunoscut că naziştii erau nişte diletanţi pe lângă înaltul profesionalism în tortură şi asasinate pe care l-au demonstrat securiştii. Dar unde sunt ei? Ce fac, cu ce se ocupă acum, după Revoluţie? Întrebări puse de o întreagă ţară, care începe din nou să simtă prezenţa celor ce ies acum din caverne şi îşi reiau odioasa meserie: telefoane supravegheate, corespondenţă desfăcută şi citită, urmărirea celor *„suspecţi"* (de activităţi anticomuniste), intimidarea personalităţilor din fruntea partidelor de opoziţie, distrugerea sediilor aceste partide, scrisori şi telefoane de ameninţare cu moartea, ba chiar şi ruperea oaselor celor ce nu înţeleg *„argumentele"* sau asasinarea celor stânjenitori.

Continuă să plouă rece, monoton şi sec în Bicske, Ungaria. Am ajuns la fabrica de pâine. Aici e cald; e prea cald însă: 50°C într-o atmosferă densă de făină de grâu... Câteva luni voi rezista! Nu ştiu cum acceptă oamenii de aici un salariu atât de mic. Nu au nici sindicat. Dacă nu ar exista speranţa, ar fi insuportabil să trăieşti. Duminică vom deveni preoţi

aaronici. Vom reuşi să ne ţinem promisiunea? Vom reuşi să înfiinţăm biserici mormone în ţara noastră? Dar când?

II / Baith

Dacă aş putea afla vreodată de ce a fost necesar să exist, poate m-aş linişti sau poate aş deveni şi mai neliniştit şi îngerii mei ar fi şi mai însetaţi. de sânge omenesc.

Existenţa mea nu-i decât o permanentă repetare a aceleiaşi căutări spre împlinire.

Sunt ca don Juan... caut mereu, uneori gust, alteori sfâşii, cel mai ades ating cu aripa mea malefică şi îmi arunc victima privindu-i zvârcolirile zadarnice. Cât efort depun pentru un război permanent pe care ştiu că nu-l voi câştiga niciodată! Dar trăim cufundaţi în metode şi nu în scopuri. Şi oceanul meu este RĂUL. Domeniul Lemaître este o limbă îngustă de pământ oricând gata să fie măturată de valurile pe care mânia mea le ridică adesea. Oare cum ar arăta lumea fără rivalul meu?

Tată, îţi mulţumesc că m-ai trimis în lume. Tu ai creat-o, ai iubit-o, te-a dezamăgit, te-ai depărtat de ea şi m-ai dorit pe mine. M-ai dorit, de fapt, de la începuturi, din acel moment iniţial, sau poate mai înainte, pentru că în tine era dorinţa de a-ţi revărsa iubirea. Ştiai că nu este posibil să mă ai numai pentru tine şi de aceea ai creat Lumea. Pentru mine. Fiecare lacrimă a ta s-a prelins pe Pământ făcându-l să rodească, făcându-l o grădină a paradisului, până când a apărut omul. De atunci, Prinţul Întunericului a reuşit să-ţi corupă creatura, infiltrându-se şi punând stăpânire pe ceea ce ar fi trebuit să fie domeniul tău. Mă doreai prea mult pe mine pentru a-ţi păsa de munca ta de-o săptămână. Desigur, nu ai renunţat să crezi că omul va fi salvat şi că într-o zi se va-ntoarce la tine şi ai început să joci frenetic la ruleta istoriei, aşteptându-mă. Te

bucurai ca un copil la fiecare victorie a aleşilor tăi şi plângeai, jurând răzbunare, la fiecare înfrângere a lor. Trebuie să recunoşti că Prinţul Întunericului este un jucător înnăscut. Şi când pierde, nu face decât să se replieze pentru a da o lovitură mai periculoasă, mai târziu, într-un moment mai favorabil.

Cât te-am aşteptat. Ştiam că ai să vii pentru a-mi salva creaţia. Ştiam că omul nu va mai fi un domeniu exclusiv, al meu sau al Prinţului, că el va deveni complex şi

ne va include, dar, prin Tine, el va căuta calea cea dreaptă şi va putea ajunge la Mine, ieşind din labirintul Prinţului.

Îmi place apelativul cu care-l numesc pe cel care s-a prezentat la Moise sub numele *„Eu sunt cel ce sunt";* îi spun domnul Lemaître. Şi ştiu că şi el acceptă. Este unul din foarte puţinele mele idei acceptate de El. Lemaître nu în sensul de stăpân, sau nu numai, ci mai degrabă în sensul de maestru spiritual. Trebuie să recunosc că mi-a fost magistru şi mie. Şi am fost cel mai bun discipol al său. Poate că asta-i explicaţia pentru care lupta noastră nu va înceta niciodată. Pentru că i-am urmat numai litera, nu şi spiritul învăţăturilor Sale.

La început am fost singur în lume. Singur printre oameni. Dar ştiam că undeva, acolo sus, cineva mă iubeşte. Şi ştiam că nu pot veni la tine decât după ce voi termina lucrarea ta, aici pe Pământ. Se spune că oamenii care preferă singurătatea au o mare bogăţie sufletească. Dar mi-a venit vremea. Şi v-am găsit pe voi. Eu v-am ales pentru că Tatăl meu v-a ales. Aveaţi în voi un neastâmpăr, o chemare spre împlinire întru spirit, şi nu puteaţi accepta viaţa monotonă de pescari, sau de vameşi, sau de rabini, nu puteaţi accepta să aparţineţi eternităţii; voi aţi simţit, de la prima întâlnire cu mine, că voi sunteţi aleşii. M-aţi urmat. Nu v-a păsat că pierdeţi totul. şi liniştea, şi familia, şi proprietatea, şi compania vecinilor, şi tabieturile ce vă intraseră în reflex. dar aţi preferat să mă urmaţi pentru că ştiaţi că ceea ce veţi primi în schimb va fi incomparabil mai mult. Ştiaţi că foamea

voastră spirituală vi se va împlini prin mine. Voi aţi refuzat pâinea cea de toate zilele pentru că vă era sete. Voi aţi voit să trăiţi mai bine, nu pentru voi, ci pentru toţi ce vă urmează, pentru că voi v-aţi săturat de nedreptate, dar nu aţi opus răului răul, ci aţi spus oamenilor să caute în ei şi, prin cuvintele Domnului, să aprindă fitilul luminii lor lăuntrice aşa cum Eu l-am aprins în voi. La început aţi fost doisprezece, dar ştiaţi că veţi fi lumea.

Am reuşit să mi-l apropii pe fiul pierzării. Sufletul lui îmi aparţine acum. Dar nu aşa am vrut să sfârşească. Aş fi vrut să-l văd bucurându-se de cei 30 de arginţi şi primind demnităţi în Templu.

„Tată, vreau ca acolo unde sunt Eu să fie împreună cu Mine şi aceia pe care Mi i-ai dat Tu ca să vadă slava Mea, slavă pe care Mi-ai dat-o Tu; fiindcă Tu M-ai iubit înainte de întemeierea lumii."

Am ajuns cam devreme la Karlsruhe. Se spune că ziua de 13 aduce ghinion. Pentru noi, însă, nu mai contează demult astfel de superstiţii. Pentru noi important este dacă avem credinţă sau nu. Am fost de multe ori în situaţii-limită, când disperarea pusese stăpânire pe noi şi, ca ultim argument, apelam la versetele lui Marcu (11:23,24). Şi am constatat că sensul lor şi-a făcut efectul de fiecare dată. Am ajuns, deci, în gara Karlsruhe în jurul orei 1°° a.m., în 13 iulie. Am coborât din trenul de Stuttgart şi am făcut un tur de orizont pe peron. Aveam de petrecut câteva ore bune de noapte până la trenul de dimineaţă care urma să ne ducă în direcţia Wissembourg. Din fericire am găsit afişat un plan al căilor ferate germane pentru direcţia Vest. Noi aveam o hartă a Europei, dar nu conţinea detalii. Nu era figurată nici o localitate mai mică. Aveam şi neşansa de a nu putea susţine o conversaţie fluentă în limba germană. Vorbind sau întrebând în limba engleză puteam da senzaţia de turişti, dar dacă ni s-ar fi cerut paşapoartele s-ar fi constatat că am intrat fără viză. Riscul pentru noi rămânea constant. Trebuie să evităm poliţia cu

orice preţ. Chiar de-ar fi să nu dormim deloc, trebuie să fim atenţi. Şi într-adevăr, stând culcaţi pe o bancă în această gară dar cu ochii aţintiţi spre intrare, pe peron am văzut, sau mai exact Bobby a văzut - pentru că el are al şaselea simţ - un poliţai care a legitimat doi turişti ce au coborât din Expresul de Budapesta. Era trecut de 2^{00} a.m. Ne-am ridicat uşor de pe bancă şi am pornit în direcţie opusă. Ştiam că există încă o ieşire, o testasem puţin mai

înainte şi ne-am îndreptat spre un alt peron pe care urma să vină Expresul de Rimini. Era deja multă lume care-şi aştepta trenul, astfel că aveam şanse să nu fim controlaţi. Aveam totuşi bagaj cam mult.

Un anunţ indică o întârziere importantă a sosirii trenului: o oră şi cinci minute. Putem sta întinşi pe o bancă. Ni se-nchid ochii de somn, dar putem strica totul. Nu avem voie să adormim. Nu acum! Noroc cu harta.

Ştim unde vom merge pentru a fi cât mai aproape de frontiera franceză şi, în acelaşi timp, suficient de departe de punctul de vamă: la Kruysmeyer. Desigur, trenul local opreşte într-o gară situată relativ departe de frontieră, la 12 km, dar Kruysmeyer se află la vreo 2-3 km de Lauter, un râu pe care-l vom trece pentru a deveni liberi... Vom reuşi? Este încă întuneric în gara Karlsruhe. N-am văzut mai nimic din Germania, dar vom veni odată, cu siguranţă. Oricum, pentru noi ar fi imposibil de trăit aici, pentru că suntem prea latini sau poate şi din alte motive? Ştiam din Ungaria şi, mai cu seamă din Austria, câte ceva despre spiritul poporului german: prea meticulos, prea ordonat, prea planificat, de o politeţe rece care, cel mai frecvent, te respinge. Chiar şvabii din Transilvania ne-au scris că le vine foarte greu să se obişnuiască cu mentalitatea germană şi se simt respinşi. Asta este caracteristic acestui mare popor: lipsa capacităţii de asimilare a celorlalţi. În Germania este imposibilă existenţa unui *„melting pot"* american.

În Germania toţi imigranţii vor trăi mereu neintegraţi cultural, simţindu-se străini şi generând frustrare atât în jurul

lor, cât şi pentru comunităţile care-i găzduiesc. Ne gândeam cum ar fi arătat lumea dacă ar fi fost cucerită de Hitler şi neam răspuns că ar fi fost insuportabilă, nu numai datorită tiraniei nazismului, dar şi datorită spiritului germanic. Este desigur plăcut ca în localităţi să nu existe hârtii aruncate pe străzi, ca totul să fie lucitor, ca oamenii

să fie toţi foarte corecţi, dar lumea este complexă şi perfectibilă.

Şi lumea nu este făcută numai din germani. Şi de aceea toţi ceilalţi trebuie înţeleşi şi acceptaţi pentru a deveni, ei înşişi, la fel de corecţi ca germanii dar păstrându-şi fondul lor iniţial şi originalitatea. Cât de mult am fi dorit să citim cartea lui Günther Walraph „Jos *de tot*” şi încă nu am reuşit... Este existenţa autorului deghizat, timp de doi ani, în turc. În imigrant turc: încercând să-şi găsească de lucru, uneori chiar reuşind, dormind prin parcuri, prin păduri, fiind în permanenţă hăituit de poliţie, cedând uneori ispitei de a renunţa, dar având puterea să îndure totul, timp de doi ani, până la apariţia cărţii. Este o altă faţetă a vânătorii de oameni. Dar pentru moment şi noi avem onoarea de a fi în pielea vânatului. S-a luminat de ziuă, ne-am edificat la panoul de afişaj, ne-am urcat într-un tren local cu două vagoane şi cu încă doi călători, în afară de noi, am trecut Rhinul şi am coborât la gara pe care ne-am ales-o. Am ieşit cu mare atenţie, ne-am oprit la un mic magazin alimentar, ne-am cumpărat alimente şi o sticlă de Fanta cerând în englezeşte. Înfăţişarea noastră era de turişti, dar în nici un caz de turişti occidentali. Oricum, fiind sâmbătă dimineaţa, speram ca şi poliţia să fie mai relaxată. Am pornit pe marginea drumului cu gândul că 12 km îi vom parcurge în 2-3 ore până la Kruysmeyer şi apoi ne vom afunda într-o pădure aşteptând venirea serii pentru a putea trece, sub protecţia întunericului. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg. Treceam prin mici localităţi, probabil sate, dar care arătau ca un fel de staţiuni turistice - numai în Austria mai văzuserăm ceva asemănător - cu teama de a fi descoperiţi pentru că

eram pietoni. Dacă am fi reuşit un autostop poate ar fi fost mai simplu. Oricum, ne-am hotărât să ne afundăm într-o pădure încercând să scurtăm drumul. Se făcuse deja 9^{00} a.m. Şi pentru că eram obosiţi ne-am decis să tragem un somn scurt. Dar mai întâi ne-am uşurat o parte din

bagaje mâncând copios. Am dormit cum făceam permanent în călătoria noastră: spate în spate pe pământul gol. La 12^{00} ne-am trezit şi am pornit. Singurul lichid fusese sticla de Fanta pe care o băuserăm dimineaţa. Era destul de cald, aşa că deveniserăm însetaţi. Dar eram pregătiţi moral să rezistăm până în Franţa. Insa cum auzul fin al lui Bobby nu-l înşală niciodată, şi acum a simţit ceea ce ne trebuia: un izvor sub forma unei cişmele situate lângă o cabană a pădurarului. Din fericire nu era nici ţipenie de om. Eram salvaţi... Ne-am potolit setea, am mâncat din nou, am încercat să dormim, fără să reuşim, dar ne-am refăcut forţele. Era deja 3^{00} p.m. Deşi am încercat să mergem paralel cu şoseaua, ne-am afundat tot mai mult într-o pădure prea deasă. Bobby a propus să pornim pe drumul asfaltat şi să căutăm un indicator rutier chiar dacă vom risca să întâlnim şi o patrulă a poliţiei. Dar trebuia să ne orientăm. Ce inspiraţie! Pentru că mergeam în sens invers. Ne rătăcisem. Am pornit-o deci din nou, pe şosea, rugându-ne la Cel-de-Sus să ne călăuzească spre Franţa. Nu am făcut semn pentru autostop pentru că ştiam că este inutil: şoferii germani nu opresc. Şi iată că tocmai când gândeam astfel a oprit un microbuz. Şi atunci, şi mai târziu, am ajuns la aceeaşi concluzie: Dumnezeu a vrut să ieşim din Germania. Şoferul ne-a luat şi ne-a promis să ne ducă la Kruysmeyer şi a şi făcut-o, deşi s-a abătut din drumul său. Nu ne-a întrebat de acte. Am scăpat din nou. Pe jos, prin Kruysmeyer cu teamă. După mai puţin de 1 km, un drum lateral se ramifica spre stânga. Este direcţia noastră. Observăm o maşină staţionată la câţiva metri de noi. La volan un civil. Suntem convinşi, face parte din poliţia de frontieră. Trecem pe lângă el vorbind englezeşte şi ne aşezăm pe o bancă din apropiere. Scoatem o

sticlă şi bem lichidul cu înghiţituri mici. Era apă. Din fericire, foarte aproape, un grup de nemţi se joacă cu mingea. Suntem în week-end, nu? Trecem pe lângă ei, ne afundăm în pădure, dar nu putem merge decât pe cărările

marcate. Pădurea este prea deasă. Este ca un baraj natural.Trecem pe lângă foişoare. Nici un soldat nu păzeşte. Poate pentru că este numai 6^{00} p.m.? În apropiere este un aeroport. Un avion german zboară mereu deasupra noastră. Sau deasupra frontierei? Oricum, ne ascundem frecvent după copaci. Iată un râu în faţa noastră. Să fie Lauter? Parcă-i prea mic. Dar nu poate fi altul. Aici e frontiera. Şi să nu o păzească nimeni? Ne dezbrăcăm, trecem râul - este foarte puţin adânc - ne îmbrăcăm din nou şi ne ascundem după tufişuri. Să ne fi reperat avionul german? Nu! Se depărtează. Ne depărtăm şi noi. Ieşim la un drum. Vedem o plăcuţă indicatoare. Ne apropiem cu teamă. Citim: scrie în franţuzeşte. Suntem în Franţa! Dăm mâna, ne îmbrăţişăm şi mulţumim Celui-de-Sus. Am ajuns pe pământul libertăţii!

Sâmbătă, 16 decembrie '89, merg cu un prieten, cu maşina lui, la fabrica de faianţă şi gresie pentru a-mi scoate un lavabo bleu-deschis care fusese comandat de două săptămâni. Pe 1 decembrie soţia a reuşit să-l spargă pe cel din baia noastră, desigur din greşeală. I-a părut tare rău ştiind că nu există în comerţul de stat şi ştiind că intervenţiile la fabrică sunt complicate. Eu nu m-am supărat. Dimpotrivă, mi-am amintit de cuvintele unei butade - poate o superstiţie - care spune că *„cioburile aduc noroc".* Am avut o stare de bucurie nemăsurată şi i-am spus: *„în scurt timp va cădea tiranul".* Aş fi dat orice să ştiu că se va-ntâmpla şi parcă o premoniţie îmi spunea că se va-ntâmpla minunea.

Eram sigur şi eu şi mulţi alţi naivi ca mine că, prin căderea lui şi a clanului său, toate problemele ţării noastre se vor rezolva de la sine şi vom intra într-o eră a libertăţii şi a înţelegerii între noi cum nu a mai fost vreodată. Câtă naivitate!

Ei bine, în acea sâmbăta aveam primele ştiri de la Timişoara, desigur prin Radio România Liberă. Incidentele au avut loc în jurul casei pastorului Laszlo Tökes.

Oamenii tiranului au vrut să-l evacueze, dar enoriaşii săi au făcut un zid viu în jurul parohiei. La început n-au fost decât câteva zeci, de origine etnică maghiară, dar în scurt timp numărul lor s-a triplat. Au venit timişoreni de toate etniile. Au început să scandeze lozinci împotriva tiranului, fără teamă.

Scânteia s-a aprins. Cel ce avea să fie incendiarul unei tiranii neînchipuit de represive era un pastor reformat. S-au făcut atunci zeci de speculaţii. A fost el membru al unei conspiraţii oculte, un pion pe tabla de şah a celor două mari imperii, cel al *„Răului"* dar reformat de către noul stăpân, Mişa, şi cel al *„Libertăţii"?* Sau reacţia enoriaşilor săi a fost într-adevăr spontană?

Oricum, din acea sâmbătă, în fiecare seară, cu urechea lângă aparatul de radio, am început să trăiesc frenetic. Ştiam, soţia mea şi cu mine, că viitorul nostru şi al imensei majorităţi a concetăţenilor noştri se va decide în acea săptămână. Ne gândeam cu groază că dacă tiranul ar câştiga, mulţi dintre noi vom părăsi această lume imperfectă, e adevărat, dar înainte de a ne termina misiunea aici; ştiam că vor redeschide canale pentru deţinuţi, închisori speciale pentru exterminare sau în cel mai bun caz vom fi excluşi din serviciu. Şi cum aveam manuscrisul unui roman critic, deşi sub formă de parabolă, acasă, eram interesat de urmărirea evenimentelor. Se numea *„Dincolo de Styx"* şi relata experienţa mea trăită într-un spaţiu imaginar şi într-un timp viitor, ca urmare a anchetelor unor cerberi ai *„Ministerului Adevărului".* Motivul era real. În '86 am scris nişte scrisori la Radio România Liberă indicând numele real şi adresa. Am fost, desigur, invitat frecvent pentru a mă *„cuminţi".* Subiectul acestui roman se bazează deci pe această întâmplare reală. Eram, cu siguranţă, vizat pe o *„listă neagră"* care se ţine întotdeauna la zi. Dar ceea ce mă intriga cel mai tare, şi pe soţia mea la fel, era vârsta de două

luni şi o săptămână a lui Theo în starea intrauterină. Şi ea şi eu am vrut să-l păstrăm. Şi speram să se nască într-o lume liberă ca un om liber. Mă gândeam că nu voi rezista să mai trăiesc într-o lume a tiraniei pentru că nu voi mai putea accepta. Şi în acest caz ce se va alege de Theo?

Nu, a fost prea mult, nu se mai poate: acum a venit momentul răsturnării tiranului. Luni, marţi şi miercuri tiranul a plecat în Iran, în vizită la urmaşul ayatolahului Khomeiny. Singur, fără Elena. Poate că-i prea sigur pe el. Ar fi fost inspirat să-şi ia tot familionul şi să plece spre China, în exil. Într-adevăr, timişorenii nu au putut fi pacificaţi. După câteva zile de demonstraţii eroice, după o baie de sânge, după reluarea cu asalt a străzilor de către toţi oamenii curajoşi, împreună cu copiii lor, au reuşit să impună armatei schimbarea frontului.

Ne gândeam atunci ce reacţie puteau avea părinţii care şi-au pierdut copii? Cu siguranţă că, atunci, existenţa devine inutilă. Şi totuşi. Ne imaginam mulţimile îngenuncheate în faţa Catedralei, de lângă care s-a deschis focul, rugându-se unui Dumnezeu pe care l-am crezut surd timp de 45 de ani. E adevărat însă că nu ne-am rugat astfel niciodată: împreună, cu voce tare, fără teamă. Ce avem de pierdut? O existenţă de sclavi, monotonă şi repetată, din tată în fiu? Dacă ar fi să trăieşti la fel, Theo, vei veni pe lume degeaba! Tu trebuie să trăieşti altfel. Aşa cum ne-am dorit fiecare dintre noi: liber.

Acum, privind în urmă, remarc că acele zile au fost cele mai frumoase zile pe care le-am trăit vreodată: zile de speranţă, de credinţă vie, de teamă pentru a nu rata singura şansă spre un alt viitor. Şi nu a fost în zadar. Dumnezeu ne-a auzit rugăciunile.

Sau ni le-a interpretat greşit? Oricum, rezultatul final a ceea ce speram atunci să fie cea mai frumoasă revoluţie a fost plecarea noastră, a multora dintre naivii de atunci, în exil. Mai întâi în Ungaria pentru că era sigura ţară care nu solicita viză de intrare - aveam să înţelegem mult mai târziu de ce - şi

apoi, după o încercare nereuşită prin Austria, dar cu două atuuri importante: experienţa unei călătorii îndepărtate cu mijloace reduse şi dovada că traversarea oceanelor de către Lehi, fiul său Nephi şi clanul lor din Ierusalimul primului an de domnie al lui Zedekia a fost posibilă. După citirea *„Cărţii lui Mormon"* obiecţia esenţială a fost posibilitatea călătoriei lui Lehi până în America, în acele timpuri, cu tipul corăbiilor existente în Mediterana - galere cu pânze pătrate sau dreptunghiulare, corăbii lente şi greu manevrabile. Dar cum sa întâmplat schimbarea de opinie şi botezarea noastră ca mormoni?

Mai întâi (desigur) venirea noastră în Ungaria: Bobby a venit pe 28 noiembrie '90, împreună cu prietenul său Emil, şi eu pe 3 decembrie, dar pentru că nu ştiam de lagărul de la Bicske, am mers până la Sopron. Auzisem că acolo ar fi lagărul pentru refugiaţi. La coborârea din tren, la 9^{30} p.m., am luat un taxi şi l-am rugat pe şofer - care înţelegea puţin limba germană - să mă ducă la lagăr. Auzise, şi el, că s-ar putea să fie pe lângă Sopron, dar nu ştia exact. Aşa că am pornit, în plină noapte, să-l căutăm. Am ajuns până la lacul Fertö, dar tot nu l-am găsit. L-am rugat să mă ducă la sediul poliţiei din Sopron pentru a mă informa acolo. Când am ajuns, i-am solicitat şi nota de plată: 1.000 forinţi.

Îmi mai rămăseseră după cumpărăturile din gara Déli -nişte alimente şi tichetul Budapesta-Sopron - vreo 460 forinţi. I-am oferit 400 şi l-am rugat să-mi scrie adresa pe agenda mea pentru a-i trimite diferenţa într-un viitor apropiat. S-a învoit. La poliţie, întrebând tot în englezeşte, pentru că nu ştiu nemţeşte, m-am lovit din nou de un perete: funcţionarul înţelegea nemţeşte şi mai puţin decât şoferul de taxi. Am plecat şi de acolo mai dezamăgit. Colţii disperării începeau să-şi facă simţită prezenţa. M-am dus în gară şi m-am uitat la afişier. Ştiam că Szombathely este destul de aproape şi aveam adresa unui prieten care mă invitase la el în urmă cu trei săptămâni.

El era, pentru mine, ultima speranţă... Cum trenul era la 3^{35} a.m., aveam trei ore bune de somn. Dar nu exista o sală de aşteptare propriu-zisă. Erau câteva scaune în hol. M-am întins pe două şi am reuşit să adorm. Suficient pentru a mă trezi la timp. Am cerut un bilet - aveam exact 59 forinţi - şi am aşteptat cu sufletul la gură să văd preţul: 62 forinţi. Dar casiera mi-a acceptat suma. Eram salvat. Am sosit la Szombathely dimineaţa, la 5^{30}. Pe planul oraşului de la gară am găsit strada pe care locuia prietenul meu şi am ajuns rapid în zona lui. În schimb, nu am găsit numărul. După vreo 10 minute de căutări zadarnice, am intrat într-un bloc fără număr - dar era singurul care-mi rămăsese necercetat - şi m-am îndreptat spre cutiile poştale. În dreptul numărului apartamentului amicului meu, ghinion!, nici un nume. Am urcat la etajul II, am sunat şi am aşteptat. Era 6^{00} a.m. După câteva secunde uşa s-a deschis şi a ieşit un cap: doar cu mustaţă: era Jocô. Eu eram salvat.

A fost pentru el o mare surpriză prezenţa mea la acea oră acolo, o surpriză mai mare decât lipsa ciocului său (barbă-cioc) pentru mine, deşi ştia că îl voi vizita în decembrie. Mi-a pus la dispoziţie un pat şi nişte mâncare şi a plecat la birou.

Ajunsesem tocmai la timp. Înainte de a mă culca i-am mulţumit Celui-de-Sus pentru că mi-a purtat paşii până acolo. Am văzut o carte, pe masa lui, care mi-a atras atenţia: scria *„Mormon Köniv"*. Deci, *„Cartea lui Mormon"*. Auzisem din România şi citisem la Biblioteca Universitară în *„Encyclopedia Britanică"* despre Biserica Mormonă. Mă impresionase în mod special călătoria mormonilor din Illinois până în Utah în 1847. Le admiram curajul şi atunci, în acea dimineaţă însorită şi înzăpezită de 4 decembrie, mi-am spus că, în cazul în care voi reuşi să vorbesc la telefon cu soţia - sau cu mama ei - pentru a o anunţa că am ajuns bine în Ungaria, înseamnă că am reuşit ceea ce am dorit, cu ajutorul lui Dumnezeu. În acest caz voi deveni mormon.

Într-adevăr, după ce m-am trezit, din a doua încercare, am reuşit. A revenit şi Jocô de la birou, m-a

anunţat că lagărul este la Bicske, lângă Budapesta, că mi-a luat bilet de tren şi că îmi dă şi 300 forinţi şi că a doua zi va fi tocmai bine să ajung pentru că este miercuri şi este deschis la oficiul de primire a refugiaţilor politici şi mi-a dat adresa Bisericii Mormone din Budapesta. Toată după-amiaza am povestit despre întâmplările prin care am trecut, desigur pe rând. Mi-a povestit despre plecarea sa din România, despre soţia sa care l-a înşelat, despre Arthur, băiatul său, la care se gândeşte mereu. Mi-a povestit că a reuşit să se lase de băut şi că se simte mult mai bine cu sistemul nervos şi mi-a citit din Biblie. Atunci am auzit pentru prima oară versetele din Marcu 11:23,24, şi parcă a început să devină mai încrezător. El mi-a spus, pentru prima dată, că puterea credinţei face minuni, el este cel care m-a iniţiat primul în căutarea unicului drum al fiecăruia dintre noi: spre noi-înşine. Şi nu-l putem parcurge decât cu ajutorul unei cărţi: Biblia. El este şi unul din personajele tragice ale primului meu roman, *„Dincolo de Styx".* Şi iată că această carte l-a salvat. Şi la rândul său, cu o generozitate sufletească demnă de apostoli, m-a solicitat ca şi eu, în viitor, când voi putea, să-i ajut pe oameni; el nu era mormon, nu este nici acum, dar era şi este un mare creştin.

S-a spus mereu în România că o apropiere între unguri şi români este imposibilă. Poate, pe linie oficială. Dar de la om la om, bazaţi pe valori creştine şi cufundaţi în acel lichid rar care este prietenia, ei bine, apropierea este nu numai posibilă, dar şi necesară. Iar experienţa trăită înnobilează. Jocô a fost şi a rămas unul din cei mai buni prieteni ai mei, deşi în România ne-am cunoscut destul de puţin. A fost în martie '83 pentru prima oară când am mers într-o delegaţie comună. La început de ianuarie '87, cred, când el era internat la *„Neuro"* la spital, l-am vizitat numai eu şi încă doi colegi, de origine etnică română, şi nici unul

dintre prietenii săi maghiari. Poate că de atunci mi-a purtat o simpatie deosebită. Oricum, rândurile de faţă constituie un palid omagiu faţă de meritul său în transformarea vieţii mele. De atunci am găsit sensul: nu

biserica în sine, ca o instituţie, ci un alt mod de viaţă mai bun, mai sever cu mine-însumi şi mai generos cu cei apropiaţi mie, mai puţin egoist; o viaţă trăită ca un dialog direct între fiecare dintre noi şi Dumnezeu. Ba nu: greşesc. Un dialog bazat pe Biblie. De la el am învăţat că trebuie să-mi fac mereu o autoanaliză fără să-mi pese de ceilalţi. Pentru că, putând să dau din sufletul meu, cu generozitate şi dezinteresat, voi putea primi: liniştea sufletului.

Într-adevăr, miercuri, 5 decembrie, am ajuns la Bicske, fiind acceptat ca refugiat politic, şi vineri, 7 decembrie, m-am prezentat la Biserica Mormonă din Budapesta, unde am primit *„Cartea lui Mormon"* în româneşte. Ajunsesem la poalele Everestului.

III / Gimmel

Urmaşii Domnului, întru spirit, după ce au construit temple, s-au gândit să le dea numele meu. Dar eu nu am fost decât apostol. Veţi spune că nu-mi place să mi se spună sfânt. Poate. Pentru că eu am trăit, am gândit şi, mai presus de toate, eu am simţit ca un om. Supus ispitelor, supus păcatelor, dar salvat prin întâlnirea pe care Isus mi-a dat-o şi, sper, împreună cu mine, salvaţi toţi cei care m-au urmat.

Deşi purtam un nume ilustru, Saul, faptele mele au fost ca şi ale înaintaşului meu în ultimii ani de domnie.

Am simţit că se va produce o schimbare în mine-însumi, dar o voce interioară mă chinuia parcă şi mai rău. Îl rugam pe Dumnezeu să-mi dea încercări cât mai multe şi le interpretam prin prigoana asupra creştinilor. Eram un rabin tânăr, învăţat, bine cotat de membrii *„Sanhedrinului"* şi foarte combativ în apărarea dreptei credinţe. Metoda mea preferată era eliminarea fizică a victimelor credinţei unice.

Eram de două ori periculos: pentru adversarii mei - ei ştiau că nu pot găsi milă

- şi pentru mine - credinţa în dreptatea mea era neclintită -având toate şansele să fiu eliminat de colegi mai puţin dotaţi, dar mai dispuşi jocului de culise, până într-o zi, pe care o aşteptam şi care mi-a schimbat întreaga viaţă.

Primul meu vas de lut, în interiorul căruia spiritul meu malefic a lucrat, a fost Juda Iscarioteanul - cel care avea să fie numit fiul pierzării. Prin el am reuşit să produc prima dezbinare în sânul comunităţii apostolilor.

Prin alegerea reşedinţei romane de către *„primus inter pares"* - Petru - un nou câmp de dispută se deschidea pentru noi: istoria. Şi de atunci continuăm să ne delimităm sferele de influenţă, atât în spaţiu, cât şi în timp, fără să ajungem încă la un rezultat final. Totuşi, secolul care se încheie mi-a aparţinut. M-am gândit să atac oamenii istoriei din două unghiuri: frontal până la exterminare - îngerul meu a făcut-o cu oarecare succes, mă gândesc la Nero - căruia i-au căzut victimă atât Petru, cât şi Paulus, dar au devenit martiri şi influenţa lor, după moarte, a devenit incendiară - şi indirect, strecurând deviaţionişti chiar în nucleele de coordonare ale adversarilor mei spirituali, care, cu timpul, au produs schisme ireconciliabile. Urmaşii lui Petru pe scaunul pontifical de la Roma au considerat că nu mai trebuie să coopteze noi apostoli şi că directivele lor către întreaga comunitate vor fi suficiente.

Mai târziu, când Constantin a dat Edictul de la Mediolanum legalizând Biserica Creştină ca instituţie, deşi ea nu reprezenta decât zece procente din numărul populaţiei imperiului roman, m-am temut că mi-a sunat ceasul, dar nu. La scurt timp, împăratul avea grijă să-şi rezerve numirea patriarhului supunând astfel puterea spirituală puterii temporare şi aducând pe domeniul meu disputele ecleziastice.

Mi-a venit atunci o idee genială: am inventat *„furioşii Domnului"* - adică nişte fanatici care, în numele aceloraşi

principii, nu au linişte până nu se anihilează reciproc. Şi astfel, din interior, am început să sap, încet dar sigur, la demolarea

Templului domnului Lemaître...

„Să fiţi uniţi", le-am spus-o şi ei nu m-au ascultat. Privesc acum în urmă şi, deşi sunt de acord că toate marile religii ale lumii nu pot evita schisma, pentru că-i în natura omului să gândească diferit, nu pot să accept lupta dusă până la exterminare jde cei care au fost numiţi atât de inspirat de către Prinţul Întunericului ca *„furioşi ai Domnului"...*

Luptam atunci pentru acelaşi Dumnezeu pentru care aveam să lupt şi mai târziu, dar cu o mare deosebire între cele două momente. Luptam atunci pentru o LEGE exterioară impusă din afara sufletului omenesc. Şi după întâlnirea cu tine, Domnul meu, după ce mi-ai luat vederea şi mi-ai redat-o după trei zile, după ce mi-ai dat un prieten, pe Barnabas, m-ai făcut să văd nu numai fizic, dar şi, mult mai adânc, în interiorul meu şi al oamenilor şi mi-ai arătat că Dumnezeu este un cuvânt gol, fără sens, şi că legea lui Moise este fără valoare asupra oamenilor. Ea nu poate şi nu trebuie impusă. Ceea ce oamenii caută şi doresc nu este LEGEA, ci iubirea pe care numai prin Tine o pot afla, în căutarea lor. Pentru că Tu ai puterea să-i apropii de El şi de ei. Dar numai prin mijlocirea Ta... Şi mi-am ales numele: Paulus.

La început am fost reticent la extinderea puterii lui Dumnezeu asupra neamurilor. Purtam o prejudecată în mine, crezând că poporul ales este cel evreiesc, dar tu, Paul, mi-ai arătat că am greşit - fără tine discipolii mei ar fi fost poate o mică sectă înghiţită de istorie sau de Prinţ, pe când aşa, tu mi-ai oferit LUMEA. Te-am ales bine, apostol al meu!

Am primit azi scrisoarea pe care mi-aţi trimis-o în 28 august. Pentru că frecvenţa cu care le-am primit pe cele anterioare era de una la două săptămâni, o aşteptam, pe

aceasta, duminica trecută. Luni şi marţi m-am gândit să vă scriu fără să o mai aştept, dar am renunţat. Trebuia, totuşi, să vă confirm şi primirea ei. Aşa că am aşteptat puţin şi, iată, azi (joi) mi-a sosit. Fiecare scrisoare ce soseşte aici, dar şi acolo, este o victorie a oamenilor împotriva forţelor răului. Până şi

acum, la aproape doi ani după Revoluţie, se continuă, fără ruşine, cenzurarea corespondenţei. Uneori sunt reţinute unele scrisori. Pachetele, în schimb, sunt reţinute integral şi conţinutul (în special alimentele) este împărţit între vameşi. Dacă voi ajunge vreodată membru al guvernului sau prim-ministru al acelei ţări nefericite care este şi a mea, voi angaja numai mormoni în Ministerul Poştei, Telecomunicaţiilor şi în serviciile vamale. Atunci vor ajunge toate coletele la destinaţie şi scrisorile nu vor mai fi dezlipite pentru a li se verifica textele.

Mi-a spus Bobby, zilele trecute, că aţi fost bolnavi (dar nu amândoi). El are darul previziunii. I s-a întâmplat de multe ori să spună ce va fi, bazându-se pe vise. L-am sfătuit să se antreneze. M-am bucurat când nu am văzut în scrisoarea dvs. nimic despre boală, deşi nu sunt încă pe deplin convins. Este posibil să nu-mi scrieţi pentru a nu deveni deprimat (gândiţi). Mă rog în fiecare seară pentru sănătatea dvs. şi sunt convins că Dumnezeu mă aude.

M-au mişcat rândurile pe care mi le-a scris tata şi pe care le gândiţi, amândoi, cu atâta generozitate sufletească. Spunea că părerea lui este că nu ar fi bine să trimit bani pentru că îmi vor trebui aici ca să-mi cumpăr haine groase - va veni iarna -şi fiind la început de drum, îmi este, cu siguranţă, mai greu.

Dar, din pensia voastră trimiteţi Monicăi şi lui Theo 60 la sută şi cu restul, care este foarte puţin, în condiţiile inflaţiei galopante de acolo, vă duceţi zilele, nu sperând, ci având o încredinţare (pe care eu, rareori, o găsesc în mine) în reuşita mea deplină. Nu ştiţi cu ce anume mă ocup, dar îmi insuflaţi o încredere atât de mare încât şi eu am

început să fiu sigur că nu poate fi un alt viitor decât cel al victoriei absolute. Şi asta, sunt convins, în timp ce, adesea, nu aveţi ce mânca. De restul nici nu mai poate fi vorba (să vă cumpăraţi haine sau să plecaţi în vacanţă). Observ că vă daţi viaţa - poate fără să observaţi - pentru singurul vostru nepot, Theo, pentru mama lui şi, mai presus de toate, pentru mine. Şi eu, ce fac? Eu stau

aici de două luni, sunt invitat la mese festive, mi se pune mâncare la pachet, atât de multă şi de bună încât pot oferi şi la săraci; Bobby dă bani la cerşetori şi asta, acum, când lucrăm. E adevărat că numai câţiva franci. Fac totuşi ceva important: mă pregătesc, împreună cu Bobby, să susţinem un colocviu, în octombrie, pentru a deveni preoţi după Melchizedek (elderi). Cred că suntem primii mormoni din România care vom deveni elderi. Ni s-a prezis că vom fi membri ai Primei Prezidenţii a Bisericii Mormone a României.

Vă scriu, acum, având aparatul de radio deschis şi mă opresc puţin. O aud pe Edith Cresson şi sunt plăcut impresionat de timbrul vocii şi de semnificaţia cuvintelor. Vorbeşte despre politica de apărare. L-am auzit săptămânile trecute pe François Mitterand. Am fost frapat de vocea sa. Naş fi crezut că este vocea sa: baritonală, calmă şi care degaja o profundă cunoaştere a celor spuse. Am văzut aici peste tot (în metrou, în autobuz, la coadă la super-marché) cum foarte mulţi francezi citesc; dar nu reviste, ci cărţi: romane şi eseuri. Aşa că nu-i de mirare cum au o exprimare atât de frumoasă.

Ce şansă imensă pentru copiii care s-au născut aici! Mâncarea este ieftină, există un paradis al cărţilor, viaţa este calmă, nestressantă. De aceea oamenii trăiesc atât de mult şi de plăcut.

Spunea episcopul Michel Noel în 18 august - duminică -despre oamenii de aici că cei mai mulţi nu au cunoscut altfel de viaţă şi li se pare prea obişnuită; ei vor mai mult şi mai bine fără să ştie ce anume, dar vor altceva. Mi-am

amintit acum de acea discuţie pentru că, atunci, noi am povestit şi despre evoluţia evenimentelor din Rusia. Şi a doua zi s-a declanşat lovitura de stat. Episcopul ne-a anunţat (pe Bobby şi pe mine). Am trăit împreună, într-o tensiune maximă, evenimentele de la Moscova şi ne-am bucurat când Boris Elţîn a câştigat partida. Atunci am ştiut că *„ciuma roşie"* a fost eradicată. Desigur, se mai află puţin, în Cuba şi în China, dar este izolată şi pe cale de dispariţie.

Mâine vin protectorii noştri: Gil şi Tamy. Îi aşteptăm cu nerăbdare. Ne vor povesti despre vacanţa lor petrecută în Statele Unite. Şi noi avem o surpriză plăcută pentru ei: am dat curs sugestiei lui Tamy şi am început să scriem romanul. I-am găsit un titlu simbolic: *„Dumnezeu iubeşte dialogul".* Este evoluţia noastră, în spaţiu şi timp, spre descoperirea sufletelor noastre pe terenul fericit al Bisericii Mormone.

Ştiu, mă veţi întreba: dar ce s-a întâmplat cu primul roman, *„Dincolo de Styx"?* nimic, până acum. Cred că acesta, al doilea, va fi publicat mai înainte. Am găsit modul de scriere. Şi el este un roman holografic. Fiecare capitol cuprinde câte patru subcapitole legate între ele: un eseu cu o temă biblică, relatarea călătoriei noastre spre Paris, amintiri trăite în Revoluţie şi amintiri din lagărul de la Bicske; aranjate într-o ordine ce pare arbitrară. Este un fel de vârtej prin nerespectarea unei ordini cronologice.

M-am amintit de tata, iarăşi: *„cât de prompt m-ai anunţat, prin telefon când a venit Dorin Tudoran la Bucureşti pentru a-l întreba dacă a primit romanul meu «Dincolo de Styx». Desigur, nu-l primise... Şi mă gândesc câtă speranţă şi încredere este în voi şi câtă siguranţă. N-am să vă dezamăgesc, dragii mei!*

«Dumnezeu iubeşte dialogul» se va publica şi va fi un bestseller. Pentru bucuria pe care o veţi trăi odată cu victoria mea. Şi trebuie să înving! Nu v-am spus-o niciodată şi nici nu v-am prea arătat-o, dar o simt de mult şi, acum,

v-o spun: vă iubesc; sunteţi cei mai buni părinţi din lume! Cu drag..."

Mi se pune destul de frecvent întrebarea, desigur, nu în mod direct, ci aleşilor mei - ştiţi cu toţii că eu nu sunt decât un spirit care pătrunde în aleşii săi, în acelaşi timp sau pe rând, care se bucură de bucuria realizării lor pe Tărâmul RĂULUI, care suferă, împreună cu ei atunci când sunt înfrânţi de soldaţii domnului Lemaître şi care, paradoxal, se comportă ca un suflet de om, *„Doamne ce n-aş da să devin om, să fiu*

muritor, să pot trăi cu adevărat, în carne şi oase, şi să ştiu că trupul mi se va transforma în cenuşă!", atunci domnul Lemaître şi-ar pierde adversarul, dar ştiu că nu se poate pentru că blestemul asupra mea a prevăzut să fiu nemuritor şi să rămân doar spirit - mi se pune deci întrebarea: ce sunt, tradiţionalist sau progresist? Este o întrebare care, adesea, mă intrigă şi mă mir de ce nu înţeleg oamenii că eu nu-i privesc în categorii rigide, eu trec rapid de la o partidă la alta, abandonez cu plăcere un rege absolutist, dar cu fire slabă (Louis XVI), în favoarea unor insurgenţi duri şi intransigenţi, dar care vor sfârşi în lupte interne sub cuţitul ghilotinei şi al istoriei, decimându-se. Pentru că pe vremea lui Ludovic XVI, ca şi pe vremea lui Nicolae Ceauşescu, a existat speranţa. M-am întrebat mereu - am timp destul, cu asta mă ocup de mii de ani - şi cred că am găsit răspunsul: nu liberul arbitru este elementul ce atrage la filosofia domnului Lemaître - pentru că este greu să alegi dintre mai multe posibilităţi, toate foarte bune şi este mult mai frecvent ca oamenii să prefere o singură cale clară şi strictă pe care eu, cu generozitatea-mi cunoscută, le-o ofer imediat; că apoi nu o mai pot părăsi, asta-i altă poveste, dar mi se pare normal, ei au făcut, deja, pact cu mine şi tratatele trebuie respectate - ci speranţa impregnată în orice cale a acestui Domn. Ei bine, asta am reuşit să fac eu în România după Revoluţie. Am tăiat speranţa oamenilor: l-am eliminat foarte rapid pe tiran

- el semnase, desigur, un pact cu mine, dar numai eu pot să-l anulez (vedeţi, îmi scriu pronumele personal cu literă mică, ce modest sunt faţă de El!), i-am consolidat pe conuraţi, am adus în fruntea opoziţiei fanfaroni şi încăpăţânaţi, am întunecat mintea alegătorilor ca să voteze exact invers faţă de interesele lor şi am adus minerii la Bucureşti, semănând zâzanie între oameni. Nu-i aşa că sunt genial? Dar cu siguranţă, nu sunt nici tradiţionalist, nici progresist. De fapt, progresul nici nu există: toată lupta perpetuă, în istorie, este o combinaţie de şah cu poker pe care domnul Lemaître şi cu

mine o judecăm de la începutul timpului. Şi ne sacrificăm, adesea, pionii. Desigur, asta o cred şi o spun eu.

Dar domnul episcop gândeşte altfel. El îmi spunea duminică, în acel 18 august istoric - ultima zi a Secolului XX - că lumea ar fi fost, cu siguranţă, altfel fără apariţia lui Isus. Poporul evreu ar fi rămas în diaspora, dar neamurile ar fi evoluat spre cultul împăratului-zeu. Nici aşa nu am scăpat chiar toate popoarele, dar împăratul - ţarul - era totuşi unsul lui Dumnezeu pe Pământ. Era cineva deasupra lui - chiar dacă formal.

.L-am sacrificat pe ţar cu întreaga lui familie ajutându-i să ajungă în faţa plutonului de execuţie - vedeţi, eu ţin pasul cu tehnica! - şi să fie rapid calcinaţi. Am mizat pe Vladimir Ilici, un tiran în devenire, bolnăvicios, care nu a reuşit să-şi valorifice moştenirea pentru că a trecut prea repede în lumea umbrelor, un tiran ce reprezenta numai trei la sută din populaţia imperiului. N-am reuşit niciodată să înţeleg gusturile astea plebeiene pentru majorităţi absolute; oare când vor reuşi să înţeleagă oamenii că spiritul este, întotdeauna, aristocratic şi nu are nevoie de nici un fel de majoritate? Este o simplă chestiune de voinţă divină asupra câştigătorului partidei.

Trebuie să recunosc că am mizat greşit în 19 august. Am mizat pe puciştii de la Moscova. Într-un fel era normal

să o fac. Închipuiţi-vă ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi reuşit ei să pună mâna pe putere. Ar fi dispus, nestingheriţi, de arsenalul nuclear al *"Imperiului Răului"* şi ar fi continuat să ţină în şah, cu succes, *„lumea liberă"* (folosesc expresia occidentală, mai frecventă, deşi nu-mi place). Contramăsura ar fi fost demararea rapidă a *„Iniţiativei de Apărare Strategică",* escaladarea cursei înarmărilor, o deteriorare accentuată a situaţiei alimentare, plimbarea nestingherită prin lume a celor 4 cavaleri ai apocalipsului şi Războiului Stelelor. Asta am dorit, dar am fost depăşit de evenimente. Trebuie să recunosc.

Luni dimineaţa, sora Arloa ne-a invitat la fratele episcop

pentru a ne da o veste foarte rea. Nu ştiam ce ar putea fi şi aşteptam înfriguraţi. Fratele episcop ne-a spus: „la *Moscova, un comitet constituit ad-hoc a dat o lovitură de stat contra lui Gorby, care a fost arestat la vila sa din Crimeea"*. Spiritul răului îşi făcuse apariţia, din nou, în istorie. Nu ştiam atunci, dar speram ca toţi cei curajoşi să vină în sprijinul lui Boris Elţîn. Şi, peste două zile, forţele răului au fost învinse. Fratele episcop, care este glumeţ din fire, a concluzionat: *„cu siguranţă că Prinţul Întunericului a îmbătrânit"...*

„Prietenii îmi spun Bobby" i-am spus atunci. Când privesc în urmă, parcă nu-mi vine să cred că am putut rezista atâta timp în lagăr. Ieri, şi Doru (Novacovici) ne confirma că ştie despre situaţia tragică de la Bicske. Pensionarii - refugiaţi politici din România, în cea mai mare parte, dar şi din URSS şi Albania -trebuie să-şi plătească şederea şi mâncarea (în cazul în care preferă să mănânce la cantină). Din când în când li se oferă de lucru în incinta *„taberei"* cu 35 forinţi pe oră (netto). Cu această sumă este foarte greu să supravieţuieşti, la preţurile din Ungaria, indiferent cât de multe ore ai lucra, desigur presupunând că ar fi de lucru. Cei care nu cunosc limba sunt terminaţi. În ianuarie, prietenul meu a solicitat deschiderea unui curs

intensiv de limba maghiară. I s-a promis, în stilul diplomaţiei clasice ungureşti, că se va rezolva, dar până în iulie, când noi am întins-o, nimic nu se făcuse. Funcţionarii lagărului au ajuns la o adevărată măiestrie în arta de a duce cu zăhărelul pe cei pe care ar fi trebuit să-i ajute şi să-i servească: pe refugiaţii aflaţi sub protecţia Naţiunilor Unite. Dar nu! Pentru cei mai mulţi dintre acei funcţionari, lagărul este sursa cea mai bună de îmbogăţire rapidă. Unul dintre directori a reuşit să-şi facă cinci case, spun gurile rele. Pe noi nu ne-au interesat aceste cancan-uri, dar le-am auzit, repetate frecvent, de către colegii noştri de origine maghiară. Pe noi nu ne-a interesat decât să plecăm, cât mai repede, de acolo. Şi la a doua încercare, am reuşit. Dar ştim că au existat lupte interne în cadrul direcţiunii care s-au soldat cu

eliminarea a doi jurişti care-i anchetau pe noii veniţi pentru a stabili temeinicia motivelor invocate în sprijinul obţinerii azilului politic: dr. G. Attila şi doamna K. Judith. Am remarcat frecvent că civilizaţia occidentală - poate, mai întâi, prin intermediul bisericii catolice, dar apoi, desigur, prin tradiţia spiritualităţii şi modului de viaţă - s-a imprimat profund în stilul maghiar: o politeţe constantă, uneori rece - influenţa germană - dar mereu binevenită, relaţii interumane corecte, calm şi ponderaţie în vorbire. Dar Judith a fost pentru noi cu mult mai mult: solicitudine, bună dispoziţie, compasiune, toate acestea bazate pe un fond de pregătire juridică deosebită. Ea avea însă un mare handicap - la haita feminină este periculos - era prea elegantă şi prea drăguţă şi prea dezinteresată. Evident că mafioţii au înghiţit-o, eliminând-o. Şi-a găsit un post bun, la Szekesfehervar. Ah, era să uit. Nu era tânără. Avea în jur de 45 de ani. Pare interesant, dar ne-a cucerit pe toţi prin felul său de a fi; vorbea cu aceeaşi fluenţă atât maghiara, cât şi engleza sau rusa. Şi pentru noi, un fapt plăcut a fost că nu făcea discriminare între români şi maghiari, dar nu numai formal, ci în modul său de gândire... O admiram. Îmi

amintesc cum s-a bucurat când i-am comunicat că mi-am găsit de lucru. Dar în ianuarie a fost eliminată.

Mult mai târziu, în aprilie, aveam să-l cunoaştem pe cel mai bun om din lume. El există cu adevărat, trăieşte cu adevărat, îşi iubeşte familia, are o soţie foarte drăguţă, blondă şi bună, care-l mai cicăleşte uneori, cenzurându-i cantitatea de vin admisă, are o soacră cu suflet nobil care preferă să-i ajute pe refugiaţii lumii, în ciuda faptului că sunt români şi a hărţii Marii Ungarii pe care o păstrează cu sfinţenie pe peretele dormitorului său, ca moştenire scumpă de la soţul său decedat, are un fiu - portar al echipei de football din Bicske, portar de mare clasă - care a insistat pe lângă tatăl său să ne angajeze în echipa lui de betonişti. Încă din primele meciuri parcă s-au stabilit nişte legături între noi (între mine şi Fetsö - este diminutivul de la Ferencz), care cred că nu se vor

şterge niciodată. Şi mai târziu am fi reuşit să plecăm de acolo şi nu am fi reuşit să gândim niciodată ca acum. Poate că nu am fi privit oamenii în categorii, ceea ce este total greşit. Ei trebuie apreciaţi numai pentru valoarea lor individuală şi pentru sufletul lor cald şi bun şi uman. Cât de mult îi detestăm pe cei care incită la ura dintre oameni! Ei au nişte suflete bolnave.

Fery Bacsi are o fiică, foarte drăguţă, de 16 ani, care vorbeşte bine limba germană şi seamănă cu mama ei, ca două picături de apă, apoi un viitor ginere - probabil - cam grăsuţ, de 18 ani dar cu suflet bun şi o căţea micuţă cu picioare scurte dar cu burta mare. Deşi a încercat s-o ţină numai în curte, Gyöngy - aşa o cheamă - a reuşit să-şi întâlnească partenerii şi acum toţi aşteaptă câţiva căţei drăguţi; şi un nepot de un an care a început să păşească, blonduţ, cu părul creţ şi cu doi dinţişori. Mai are Fery Bacsi o noră - a ştiut Feczö ce s-aleagă - şi un cuscru foarte priceput în ale politicii. Dar Fery Bacsi rămâne patriarhul unei familii fericite şi unite.

Noi doi i-am pătruns la inimă şi a fost - şi este - o afecţiune reciprocă.

În ciuda unei şederi prea lungi în lagăr, am cunoscut şi oameni pe care nu-i vom putea uita niciodată. Ei ne-au făcut mai mult bine decât au reuşit toţi ceilalţi în sens contrar.

Cu siguranţă ne vom întâlni, Fery Bacsi.

Peste ocean.

IV / Daleth

Era o vreme când mergeam la pescuit împreună cu fratele meu Andrei. Trebuia să trăim, trebuia să ne hrănim familiile. Dar nu-mi plăcea. Nu ştiam exact, atunci, ce voi face, dar simţeam că sunt chemat pentru altceva, pentru ceva mai

bun.

Cât de sigur eram că El greşeşte! Ştiam că El poate face minuni - doar le văzusem - dar eram la fel de convins de puterea credinţei mele în El. Eram convins că mi-aş da viaţa pentru a-l scăpa pe El. Şi totuşi s-a întâmplat. În acea noapte l-am vândut de trei ori. Când am ieşit afară şi am plâns, mi-am jurat în barbă - deşi Învăţătorul a spus să nu o facem - că voi face din învăţătura lui singura biserică ce va stăpâni la Roma şi de acolo va stăpâni Lumea. Dar nu ca un imperiu pământesc, ci ca o forţă a spiritului ce va pătrunde-n fiecare om, îmbunându-l.

Dar acum, aici, toate visele mi s-au spulberat. Cu siguranţă că Isus mă cheamă la El. Deşi nu mi-am terminat treaba. Sau poate El crede că eu voi fi mai bun ca martir acum! Nu ştiu şi nici nu pot să dorm... Mâine va fi execuţia mea şi mă voi prezenta obosit. Trebuie să mă rog. Să fie destinul orb ca la vechii greci? Nu cred... Atunci ce sens ar mai fi avut moartea Ta pe cruce? Nu! Cred că ştiu... Sunt sigur: numai prin rugăciune pot să determin viitorul pentru că atunci Îţi spun, Tată ceresc, ceea ce doresc, Îţi cer să mă ajuţi în numele Fiului Tău şi al prietenului şi învăţătorului meu şi Tu o faci pentru că ştii că ruga mea este bună. Eu

ştiu că Învăţătorul nostru ne-a spus: *„Dacă cineva va zice muntelui acestuia «Ridică-te şi aruncă-te în mare» şi dacă nu se va îndoi în inima sa ci va crede că ce zice se va face, va avea lucrul cerut. De aceea vă spun că, orice lucru veţi cere, când vă rugaţi, să credeţi că l-aţi primit, şi-l veţi avea."*

Aşa că eu mă rog Ţie, Tată Ceresc:

Nu mă da pe mâna evreilor pentru că consider că nu e drept să mor aici şi acum, în Ierusalim, din ordinul acestei unelte a diavolului care este Irod, asasinul lui Ioan Botezătorul şi al lui Isus - Fiul Tău. Celălalt Irod n-a reuşit să-l ucidă pe Fiul Tău. Poate că ai dreptate, aşa spune Scriptura, Tu ştii mai bine, Fiul Tău trebuia să moară pe cruce, trebuia să fie martir pentru ca Învăţătura lui să pătrundă în case şi în inimi, pentru

totdeauna. Şi eu voi sfârşi la fel, martir, dar nu acum! Te rog, Tată Ceresc, pentru că ştiu că n-am sfârşit ceea ce Fiul Tău mi-a dat să termin. Nu ţin la viaţa mea, ţi-am dovedit-o, dar nu pot să-mi las seceratul la jumătate. Ajută-mă! Nu spun ca Fiul Tău: „să *fie cum vrei Tu, nu cum vreau Eu"* pentru că nu e bine. Eu vreau să fie cum vreau eu şi Tu trebuie să accepţi şi să mă ajuţi! Mă auzi? Şi nu-mi dai nici un semn? De ce? Vreau să ajung la Roma! Oare nu Tu mi-ai spus-o printr-un vis? Vreau ca religia mea să cucerească tot spaţiul locuit... Vreau să fie eternă. Şi nu pot de aici, din Ierusalim. Aici sunt numai sectari. Trebuie să reuşesc. Nu mă lăsa acum, la jumătate.

Pentru că era mai simplu să fi rămas un pescar anonim împreună cu fratele meu Andrei, sau poate să nu mă fi născut sau să fi fost o râmă ce are ca ideal ingurgitarea humusului, sau o furnică trăind printre furnici, anonim şi prosteşte, pentru a perpetua o evoluţie pe care numai tu o înţelegi, sau un firicel de nisip în bătaia vântului stelar ce suflă peste tot, dar nu! Ai vrut să fiu alesul Tău şi mi l-ai dat pe Fiu drept prieten şi învăţător. Ei bine, nu! Mă vei scoate din fortăreaţa lui Irod!

Mă uit în jur şi nu văd nimic. E întuneric. Să fi visat? Se făcea că mă rugam Domnului să mă scoată din închisoare şi să mă ducă la Roma pentru a întemeia cea mai numeroasă biserică a Lumii... Dar cum de am reuşit să adorm, aici pe grămada asta de paie? Parcă aud un zgomot de paşi şi văd ceva. Da, uşa zăbrelită se deschide uşor, dar scârţâie. Apare o umbră îmbrăcată-n robă cenuşie şi cu feştilă. Mă ia de mână şi mă poartă către ieşire. Trecem de prima strajă; soldaţii dorm. Ajungem la poarta de fier care dă în cetate şi ea se deschide. Am ajuns afară şi umbra a dispărut. Acum văd cu adevărat că Dumnezeu a trimis îngerul Său şi m-a scăpat din mâna lui Irod şi de la tot ce aştepta poporul iudeu.

Acum să încerc să iau legătura cu fraţii. Repede la casa Mariei, mama lui Marcu. Ajung, bat la uşă, strig, o văd pe

Rada, îi spun să-i anunţe pe fraţi, fuge şi nu se întâmplă nimic. Bat mereu, dar nimeni nu deschide. Dacă ar veni acum călăreţii aş fi pierdut. Dar ştiu că Domnul nu mă va lăsa acum. M-a scos din închisoare pentru a-mi termina lucrarea. Aud paşi: se deschide uşa şi toţi rămân cu gura căscată:

„Nu vă speriaţi, sunt eu, Petru, apostolul vostru şi am să vă povestesc cum am scăpat, apoi veţi comunica lui Iacob şi

fraţilor".

Noroc că am întins-o! soldaţii au venit şi în casa Mariei să mă caute. Aici stau liniştit până trece furtuna. Nu mi-au plăcut peşterile, dar cred că o să-mi schimb gusturile. Aici nu mă găseşte nimeni. Şi nu mă plictisesc. Am rezerve mari şi de apă şi de mâncare şi am şi sului *„Vechiului Testament".* Când va trece furtuna mă va chema Iacob.

Dar nu mai am răbdare, trebuie să ies, trebuie să-i văd. Pornesc. Se aud paşi. Să fiu atent. Mă uit mai bine: e Iacob. A venit vremea.

Pe vremea apostolilor mă ocupam de istorie. Am fost amestecat până peste cap în războaiele civile ale romanilor, în exilarea lui Ovidius, în lipsa de urmaşi a lui Octavianus Augustus, în încoronarea lui Tiberius, în orgiile lui carnale, în strălucirea celor două Agripine - trebuie să răsuflu uşurat că ele nu au fost decât femei; dacă erau spirite, îmi luau, demult, locul - în încoronarea şi otrăvirea lui Claudius după valurile de sânge stors de însetatul Caligula, în încoronarea şi ascensiunea lui Nero. Eu nu am vrut să distrug Imperiul Roman, aşa cum am greşit - se spune. Eu nu am vrut să-l văd scufundându-se, lent dar inevitabil, în propria sa putreziciune. Pentru că idealul meu se limita doar la atât. Şi trebuie să recunoaşteţi că am greşit.

Se spune că în fiecare zi de marţi sunt câteva ceasuri rele, se mai spune că nu e bine să călătoreşti şi se mai spune -printre oamenii superstiţioşi - că zilele de marţi sunt zile nefaste. Dar celor care cred în Cel-de-Sus nici o superstiţie nu le poate înfrânge voinţa de a reuşi.

Mă trezesc greu şi mi-e cald pentru că soarele mă bate în cap. Am visat ceva frumos, nu mai ştiu exact ce anume, dar ceva legat de călătoria noastră imposibilă de la Bicske -Ungaria la Versailles - Franţa şi de reuşita noastră viitoare în tainele cunoaşterii Evangheliei.

Suntem într-o zi de marţi, 16 iulie. Este foarte frumos aici în 5 Rond Point de l'Alliance, la Biserica Mormonă. Mă uit în spatele meu: Bobby doarme la umbră. Suntem chiar sub gardul bisericii - un gard de cărămidă de o jumătate de metru peste care se află bare de metal. În poziţia aceasta nu suntem observaţi de pe stradă. Aştept să se trezească Bobby, să ne spălăm puţin. Suntem de o săptămână pe drum, cu trenul şi cu autostopul. Culcuşul nostru a fost pădurea. Noaptea trecută ne-am culcat în grădina bisericii. Spate în spate. A fost o noapte foarte rece şi nu avem haine groase cu noi. Le-am abandonat la Babylon, în Czechoslovakia, pentru a putea trece frontierele mai uşor.

Nu ştiu de ce îmi vine în minte exemplul lui Alexandru Macedon. Istoricii spun că el a plecat să cucerească Asia cu numai 70 talanţi, iar Darius avea mii de talanţi în vistieria sa. Ei bine, noi am sosit în Paris cu un franc şi douăzeci centime.

Dar nu asta-i important, pentru că Isus, cu siguranţă, nu a dispus de nici un talant sau de nici un franc.

Mă uit din nou: se trezeşte Bobby şi-mi cere Biblia cu care stau în mână, întins pe burtă-n iarbă, dar fără să citesc. I-o dau, o deschide dar nu citeşte, ci priveşte-n zare reamintindu-şi cum am sosit în Paris.

.Ieri ne-am trezit în zori după un somn agitat în toaleta construită la ieşirea din Dormans, la timp pentru a prinde trenul spre Paris. A fost, parcă, mai bun somnul din a doua parte a nopţii când amândoi am dormit pe ciment, spate în spate, cu câteva ziare sub noi, decât în primele ore ale nopţii. Eu n-am putut să aţipesc pe planul înclinat al uşii de peste toaleta model turcesc. Oare cum o fi reuşit prietenul meu? De fapt, la el nu-i de mirare. El doarme chiar şi în picioare. Noroc

că e construcţie nouă şi nefolosită. Şi doamna care a dat un telefon chiar de lângă locul nostru de dormit la miezul nopţii. A vorbit o jumătate de oră, dar parcă a fost o veşnicie. Prin câte am mai trecut şi noi. Dimineaţa am servit masa clasică: o doză bună de apă. De sâmbătă, din Germania, nu am mai mâncat decât apă şi câte o baghetă, seara. Norocul descoperirii de aseară cu vişinii Dormans-ului. Cele mai bune vişine pe care le-am mâncat au fost aseară.

În gară, la Dormans, ajungem primii. Nu luăm bilet - nu ne merge punga. Mai apar călători. Cei mai mulţi au abonament. Nu avem de ales. Cu autostopul nu e sigur că vom ajunge repede.

În schimb, în tren, dacă ne prinde fără bilet şi ne dă pe mâna poliţiei, riscăm să fim expulzaţi din Franţa. Dar

poate că ne va da jos din tren. Oricum, e mai sigur să nu ne prindă.

Bobby visează în continuare, la umbră. Mă duc în spatele bisericii, la câţiva metri de locul unde s-a instalat el, şi fac o baie la partea superioară a corpului şi la picioare. Mă spăl şi pe cap şi parcă renasc. La noapte voi continua cu restul corpului care a rămas nespălat. Îmi pun cămaşa şi ciorapii la uscat pe parapetul de la uşa din spatele bisericii. Am înviat. Şi mi-e o foame de lup. Îmi umplu burta cu o doză bună de apă şi mă foiesc pe iarbă. Privesc spre poartă şi văd că un domn vine spre noi. Cine să fie?

Urcăm în tren - de o eleganţă şi o curăţenie cum numai în Germania am văzut - şi încercăm să fim atenţi la conductor. Unul priveşte spre faţă, altul spre spate. Stăm pe culoar chiar lângă ieşire. Într-adevăr, controlorul vine, dar foarte încet. Avem timp să coborâm la prima gară şi să mergem pe peron, urcându-ne apoi în spatele lui, în zona unde a controlat. Este metoda clasică folosită în drumurile noastre spre Budapesta. Şi suntem, totuşi, preoţi aaronici. Oare când se va sfârşi călătoria noastră în Deşert? Şi atunci vom putea găsi Canaanul?

Ne-am urcat din nou în tren. Următoarea oprire: Gara de

Est a Parisului. Dar punctul nostru terminus este Creteil, unde-l vom întâlni pe Doru Novac - preşedintele uniunii Mondiale. care va găsi o soluţie de cazare pentru noi. I-am scris din Ungaria, dar nu am mai avut timp să-i aşteptăm răspunsul.

Privim prin fereastră: suburbiile din Estul Parisului. Le vedem pentru prima dată. Este o zi unică pentru noi. Şi este marţi. Am ajuns. Gara de Est mi se pare imensă. Dar pornim rapid în căutarea staţiei de metrou. Observăm modul de intrare fără bilet la nişte negrese şi repetăm mişcarea. În gară am întrebat cum să ajungem la Creteil. Şi ni s-a spus exact: în gara Lyon trebuie să schimbăm din

nou metroul cu un RER. O facem. Coborâm la Saint-Maur de Fossé - Le Parc. Întrebăm, suntem trimişi la panoul cu planul străzilor, ne edificăm asupra străzii căutate - Rue des Remise - şi mergem voiniceşte. Găsim casa, sunăm, dar nu răspunde nimeni. Obloanele sunt blocate. După un timp apare un vecin: *„Domnul Doru Novac se află în vacanţă şi va veni în septembrie".* Răspunsul său este pentru noi ca o sentinţă. La asta nu ne-am aşteptat. Mergem şi la primărie: secretara primarului e o ultimă soluţie: să mergem la Versailles, la Biserica Mormonă.

Are o înfăţişare tipică de francez, cu chelie, de vreo 55 de ani. Este zâmbitor. Întreaga sa fizionomie exprimă bunătate. Îi prezint recomandările de la preşedintele Wilde pentru Biserica Mormonă din Versailles. Le citeşte şi ne invită în interiorul clădirii. Ne dă o pungă de plastic plină cu mâncare şi 300 franci.

Ne întreabă despre călătoria noastră şi-i povestim. Ne aduce două pături groase pentru noaptea ce va veni. Suntem salvaţi. Va fi prima noapte când ne va fi cald. Şi noi suntem ca pionierii mormoni care au ajuns în Valea Lacului Sărat în urmă cu aproape 150 de ani. Iată că vânătoarea de oameni continuă şi acum, în această Europă obosită de atâtea confruntări, în numele celor două *„isme"* ale secolului nostru.

Din prima clipă a întâlnirii noastre cu acest domn s-au stabilit nişte legături de afecţiune deosebite, s-a stabilit o comunicare, de la suflet la suflet, care, suntem siguri, va dura toată viaţa. S-a stabilit acel acord fin, care, rareori, există în acelaşi moment la mai mulţi oameni. În acea după-amiază i-am comunicat acelui domn, fără nici o introducere prealabilă, că romanul nostru se va numi *„Dumnezeu iubeşte dialogul".* Ia plăcut titlul. Care este numele acelui domn (în limbajul, mult mai familiar, al mormonilor, domn este înlocuit prin frate)? El se numeşte Edmond Curt.

O ţară se prezintă lumii prin oamenii săi mai mult decât prin frumuseţea şi varietatea peisajului său, mai mult decât prin bogăţiile sale naturale, mai mult decât prin tehnologia de vârf pe care o poate expune şi prezenta. Prin calitatea normală a oamenilor săi, prin gentileţea şi farmecul relaţiilor interumane, prin blândeţea lor şi prin puterea de asimilare a tuturor neamurilor, limbilor, culorilor şi etniilor într-un creuzet ce netezeşte asperităţile, dar nu anihilează fibra profundă a participanţilor. Am fost întrebaţi adesea ce ţară ne-a plăcut mai mult. Desigur, răspunsul nostru a fost tranşant: Franţa. Şi asta datorită oamenilor de pe acest spaţiu. Un suflet latin într-un spaţiu ultra-civilizat. Avea dreptate mama în acest sens. Ea spunea că preferă să-şi vadă fiul stabilit în Franţa. Niciunde altundeva în lume.

Da, Franţa este o patrie spirituală pentru toţi cetăţenii lumii. Fiecare dintre noi, cei şase miliarde, prin tot ceea ce avem mai bun în noi, prin tot ceea ce simţim mai nobil faţă de aproapele nostru, suntem francezi, întru spirit.

Până şi controlorii de bilete din trenuri şi metrouri se poartă omeneşte şi sunt toleranţi cu cei în culpă, iar poliţaii, cel puţin în anotimpul vacanţelor, sunt ghizi turistici.

Desigur, una e patrie spirituală şi alta e patrie de adopţie. Şi Franţa prezintă câteva inconveniente majore: nivelul taxelor este exagerat de ridicat, obţinerea cetăţeniei se acordă greu şi după un termen îndelungat, reîntregirea familiei se face mai

dificil. Şi cu toate acestea, Franţa rămâne ţara unde este cel mai plăcut să trăieşti. Într-un fel, toţi suntem francezi...

Este reconfortant să vezi acest spectacol californian de integrare multirasială în Babilonul parizian: negrese-vânzătoare în *„super-marché"-uri,* vietnameze şi chinezoaice-funcţionare la poştă, negri şi latino-americani

sportivi, magrebieni integraţi spiritual acestui nou tărâm al toleranţei.

Desigur, există şi tendinţe contrare care şi-au găsit materializarea, în domeniul politic, în Frontul Naţional. Este o tumoare de natură benignă, inevitabilă într-un fel, care nu va primejdui mortal corpul plin de viaţă al Franţei. Pentru că *„frontiştii"* nu reprezintă decât trecutul în ceea ce a avut el mai întunecos, mai ascuns, mai urât, mai animalic. Este o viziune tribală care va fi doar o amintire urâtă. Cândva.

Şi apoi, practic privind lucrurile, este şi dificil, dacă nu imposibil, de a elimina pe toţi străinii de pe teritoriul Franţei, deportându-i. Şi presupunând că, prin absurd, s-ar realiza această iniţiativă, se va întâmpla exact ca şi cu Sparta după anii 450 B.C.; o involuţie lentă dar constantă spre dispariţie din cultură, din economie şi din politică. Vor rămâne doar zidurile care vor spune: aici a fost Athena Europei care, la un moment dat, printr-o eroare sau printr-un hazard sau pentru că a stat şi ea sub semnul moïrei *, a preferat, prin decizia înţeleaptă a poporului său, să se transforme total, să tindă spre puritate şi chiar să devină pură.

A dorit să fie doar o formă a unei idei absolute şi aberante: puritatea rasială. E-adevărat, ideea iniţială îi aparţine unui francez, profesorul Gobineau, dar terenul fertil nu l-a avut decât în Germania, o ţară exclusiv a uscatului, refractară prin definiţie spiritului liber pe care ţi-l dă apropierea de mare prin exercitarea profesiunii de neguţător.

Nu, Franţa nu poate evolua spre o idee atât de absurdă, pentru că nu tinde spre nici o idee. Ea le acceptă pe toate, le

destin

dezbate şi le lasă să se demodeze şi să se demonetizeze. Pentru că şi ideile sunt în Franţa ca şi ahinele: la modă.

S-au întâlnit odată la Port Moresby (Noua Guinee) pe acelaşi şantier de construcţii, la muncă, doi indigeni din triburi diferite, dar vecine, canibali. La început au schimbat priviri duşmănoase, dar au fost avertizaţi de superiorul ierarhic că nu au venit să se mănânce (la propriu), ci să lucreze, şi dacă nu se vor conforma vor fi concediaţi. Li s-a spus într-o limbă comună pentru amândoi (l. engleză). Lucrând împreună, în aceeaşi echipă, au ajuns să vorbească, iar după un timp chiar s-au împrietenit. Şi-au propus să meargă în satele lor şi să încerce să-şi convingă propriile triburi să renunţe la vânătoarea de capete. Au fost consideraţi duşmani de către propriile triburi şi numai după ce a murit generaţia bătrânilor s-a putut reuşi renunţarea la canibalism. Mulţi alţi tineri plecaseră la Port Moresby, văzuseră că lumea putea fi şi altfel şi se reîntorseseră în satele lor unde povestiseră ceea ce văzuseră.

Şi *„frontiştii"* vor să separe din nou lumea în triburi? Şi tocmai aici, în Patria Libertăţii şi a Revoluţiei? Nu! Nu este cu putinţă! Pentru că spiritul lumii iubeşte diversitatea. Şi pentru că Franţa însăşi este diversitate. Şi mai presus de toate este toleranţă. De aceea te iubim! Rămâi aşa! Rămâi eternă! Semnat: Cei şase miliarde.

Cu câţiva ani în urmă, vreo trei, cred - încă nu venise (?) Revoluţia - la ziua onomastică a unui coleg, de Sf. Ioan, o voce interioară mi-a şoptit să-i scriu o butadă, de altfel destul de cunoscută, pe pagina de gardă a albumului de pictură pe care colegele de birou îl cumpăraseră ca dar din partea noastră, a tuturor. Am scris atunci: *„dacă tinerii ar şti şi bătrânii ar putea".* Imediat au apărut interpretări, fie hazlii, fie răuvoitoare, în percepţia semnificaţiei corecte; aveau tendinţe carnale. Dar gândul meu a fost îndreptat spre interpretarea largă a acestui dicton, pe care o consider şi acum cea reală: entuziasmul tinereţii asediază porţile Cetăţii Cunoaşterii şi

uneori pătrunde înăuntru, dar, atunci, trezindu-ne, observăm că suntem bătrâni, că, deşi am cucerit o lume,

de fapt adevărata înţelepciune, tot acest efort al nostru, de-o viaţă, este în zadar pentru că deţinem comoara, dar nu avem ce face cu ea; ne-a pierit entuziasmul, ne-a pierit motivaţia, ne-a pierit tinereţea. Şi atunci am vrea să-i învăţăm pe tineri să nu repete greşeala noastră, să nu pornească entuziaşti şi neştiutori la cucerirea unei cetăţi care nu le va irosi decât tinereţea purtându-i pe un drum străin de adevărata lor vocaţie (căutarea înţelepciunii prin studiu), dar ştim că nu-i posibil şi că am greşi dacă le-am predica aşa ceva. Pentru că şi nouă ni s-a spus le fel de către maeştrii noştri spirituali, numai că ei nu aveau fineţea noastră psihologică, sau poate că ei trebuiau să dea tot înainte de a fi dematerializaţi de către noua putere a *„Prinţului Negru",* trebuia să ne spună ceea ce ştiau pentru a salva lumina înţelepciunii pe care au sorbit-o. A fost greu pentru ei: au vrut să transforme nişte cârtiţe în vulturi. E curios şi pare imposibil, dar au reuşit. Pentru că noi, acum, vedem ca vulturii, pentru că noi, acum, zburăm liberi deasupra piscurilor culturii occidentale, selectându-ne vârfurile unde să poposim şi de unde să predicăm. Fără complexe. Este interesant şi este meritul maeştrilor noştri că noi am reuşit să ne părăsim hrubele; dar nu i-am cunoscut decât târziu. Şi poate e mai bine aşa: că i-am descoperit singuri; după ce am luat cu asalt porţile cetăţii, am pătruns înăuntru şi am încercat să o guvernăm. Dar spiritul speciei noastre a reuşit să triumfe: cârtiţele continuă să guverneze. Trebuia, deci, să plecăm. Atunci am ajuns la cunoaştere. Dar ne pierduserăm tinereţea: deveniserăm înţelepţi. Am fost numiţi, atunci, generaţia Revoluţiei.

Butada pe care am scris-o pentru colegul meu, care, de Sf. Ioan, ieşea la pensie, a avut, deci, semnificaţia căutării neîncetate şi, până la urmă, a relativităţii oricărei victorii şi a oricărei înfrângeri, a fost o anticipare a ceea ce atunci nu citisem, dar care mocnea în mine: spiritul *„Eclesiastului"* din

Vechiul Testament.

Şi iată că acest *„suflu"* mă urmăreşte mereu şi acum, în acest 25 septembrie din anul ZERO al *„Noii Ere"* care a început în 19 august la Moscova. Sunt cuprins de îndoiala demersului ideatic al acestor pagini, de lipsa de răspuns al *„Celui-ce-este"* în sens Tomas-ian, de lipsa de credinţă sau, mai corect, de tendinţa scientistă şi materialistă a spiritului meu, care cu greu se metamorfozează. Şi totuşi, azi am primit o veste bună: Bobby a găsit traducător pentru limba franceză. O veste de bun augur în ziua de Crăciun. Poate că *„Dialogul cu Dumnezeu"* primeşte semnalul verde şi din partea interlocutorului nostru.

Veţi spune că este o erezie de a pune *„Jurnalul Fericirii"* al lui N. Steinhardt pe acelaşi plan cu Biblia, dar după lectura lui am văzut că am devenit diferiţi, am devenit mai buni şi mai combativi folosind o singură armă admisă pentru cavalerii spiritului: cuvântul.

Veţi întreba: chiar şi cu slujitorii Prinţului Negru? Răspunsul nostru va fi afirmativ. Dar vom autoriza, totuşi, pe cei ce ne împărtăşesc ideile să folosească orice mijloc pentru a-l răsturna pe Mamona. Ne bazăm pe interpretarea lui Steinhardt dată versetului în care Isus a spus: *„daţi Cezarului ceea ce este al Cezarului şi lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu".* Noi zicem: „şi *numai atât!",* înţelegând că nu-i putem da şi sufletul Cezarului. Maestrul nostru Steinhardt merge cu interpretarea mai departe şi precizează că numai Cezarul merită impozitele şi supunerea noastră civică, pentru că el se ocupă de administraţie fără să-şi depăşească atribuţiunile; când însă îndrăzneşte să-şi aservească compatrioţii şi spiritual, transformându-se, deci, în Mamona, atunci revolta este nu numai necesară, dar şi obligatorie. Cine nu o face riscă să fie anexat în Imperiul Răului guvernat de marionetele Prinţului Negru. Şi noi am fost anexaţi în acel tărâm câteva decenii.

De aceea ni se pare util să precizăm că revolta împotriva lui

Mamona este obligatorie până la aneantizarea sa şi a uneltelor sale. Acest fapt este şi necesar şi moral.

Şi iată că vedem acum demolarea a ceea ce a fost cândva la propriu *„Imperiul Răului".* Azi cel ce trebuia să fie ţarul roşu părăseşte Kremlinul ataşat spiritului binelui, păcii şi dreptăţii. El va rămâne cu siguranţă *„omul secolului".* Dar noi nu vom avea linişte până nu-l vom vedea alungat pe Mamona de pe pământurile strămoşilor noştri.

Tot acest periplu european nu a fost în zadar. A fost pentru a progresa întru spirit şi întru cunoaştere pentru ca, peste nu prea mult timp, să revenim în spaţiul cârtiţelor noastre dragi pentru a le învăţa: să vadă. lumina. Asemeni rabinului din Cracovia.

Toate îndoielile noastre, deşi creatoare, se topesc în urma reluării unor pasaje din *„Jurnalul Fericirii".* Suferinţa şi aparenta neîmplinire în lume a părintelui Nicolae ne-au dat putere: dacă-i suntem fideli nu putem decât să învingem: să devenim maeştri spirituali. Şi poate vom fi mai subtili, predicând:

„Porniţi tineri la asaltul Cetăţii Cunoaşterii urmându-vă propriul elan, renunţaţi la maeştri şi îmbătrâniţi având mereu cu voi o singură carte: «Jurnalul Fericirii». Nu veţi regreta: aţi primit cetăţenia Tărâmului Înţelepciunii"...

V / Hay

În urmă cu câteva momente a sunat telefonul. Bobby m-a strigat şi m-am repezit să-l ridic. Era Régis. Ne-a sunat de la Paris, de la hotel, pentru a ne ura *„Sărbători fericite",* pentru a ne întreba dacă am primit un mesaj important, pentru a ne preciza ora sosirii sale, aici, la Gazeran, în vila sa în care ne-a găzduit cu o generozitate princiară în ultimele patru luni ale exilului nostru francez. Va sosi mâine, 27 septembrie, la 19^{00}.

Vom fi acasă.

Şi pentru că ne-a întrebat, adesea, despre episoadele călătoriei noastre din acel Răsărit învăluit, încă, în misterul

exotismului unui tărâm aflat la capătul lumii, spre acest Apus al abundenţei şi al autocentrismului şi pentru că i-am povestit, pe scurt, ne-a spus că ar fi păcat să se piardă amintirea acestor peregrinări şi ar fi bine să le consemnăm în romanul nostru. Desigur, a insistat, este util şi interesant să ne transpunem în pielea lui Paul sau a lui Moroni şi să gândim asupra lumii prin prisma experienţei acumulate de noi în acest secol, dar este obligatoriu să nu omitem nimic din relatarea călătoriei noastre *„exemplare"* - epitetul îi aparţine - spre libertate, spre împlinire şi spre o nouă devenire, atât pentru noi, cât şi pentru copiii noştri care aşteaptă, încă, acolo, în Răsărit.

De aceea ne-am hotărât să ne aducem aminte despre încercarea noastră de a lua cu asalt Occidentul, la sfârşitul iernii acestui an ZERO. Era atunci, de fapt, anul (-1) *"MINUS UNU"* pentru că adevăratul punct ZERO nu poate fi decât în momentul anunţului radio şi televizat al puciştilor de la Moscova din zorii zilei de luni, 19 august, în care precizau că l-au înlăturat pe Gorby, arestându-l în Crimeea. Ei au vrut să apere neronismul fără Nero, au vrut să fie în acelaşi timp legalişti şi novatori - respectând acordurile semnate de Mişa în exterior şi acceptând Perestroika în interior, precum şi reintroducând disciplina brejneviană cu tot arsenalul său de îndobitocire sistematică, denivelare până la platitudine şi la pasivitate a fiinţei umane cu toate aşa-numitele mici neplăceri cotidiene, cum ar fi coada la pâine, la carne, la lapte, la cartofi (la ce nu?), funcţionarea defectuoasă a instalaţiilor de încălzire în timpul iernilor, participarea obligatorie la şedinţele lunare rituale de elogiere a *„prea-iubitului conducător"* în cadrul acelui imbecilizant învăţământ politic.

Novatori pentru revenirea la brejnevism? Da, pentru a merge împotriva curentului istoriei folosind mijloace

inadecvate este, politicos spus, o inovaţie. Este o consecinţă a unei limitări în gândire care nu poate accepta

realitatea şi care a rămas prizoniera dogmei ce le curge prin vine împreună cu sângele.

Dar ei reprezintă acum o tristă amintire, acolo, în inima sistemului. Mai au, însă, ciraci pe tărâmul pe care noi l-am părăsit în urmă cu mai bine de un an.

Julien Clerc îşi face simţită prezenţa printr-o melodie sensibilă, tipică pentru el, la aparatul vecinului de la parter al lui Régis. Este plăcut de scris pe o astfel de muzică. Izolaţia fonică este, însă, total insuficientă şi a condus la un război al nervilor între Régis şi vecinul său. Într-o seară, după ora 21^{00} (ora fatală după care trebuie să înceteze orice zgomot -volumul trebuie să fie la minim pentru televizor sau instalaţia HI-FI), Régis fiind cufundat în beatitudinea unui concert pentru pian al lui Grieg (este un mare meloman) şi cum îi place să asculte muzica la un volum ridicat, ne trezim cu nişte bătăi în podea. Era 21^{30}. Régis a fost readus brusc la realitatea imediată: a întrerupt muzica amintindu-şi de convenţia sacră încheiată cu vecinul său, care, adesea, preferă să asculte Beatles la acelaşi volum. Războiul dintre Beatles şi Grieg s-a încheiat printr-un compromis: ora 21^{00} devine sfântă.

Pentru noi a fost o întâmplare hazlie. Am observat că până şi în cele mai bune condiţii oamenii îşi caută cu lumânarea conflictele. Poate pentru a nu se plictisi. Şi privind la televizor imaginile dezastrului din Yugoslavia, am suspinat; pentru a câta oară? Nu putem supravieţui decât dacă avem un obiectiv de îndeplinit; după ce-l atingem trebuie să căutăm altul şi tot aşa până la sfârşitul acestei existenţe terestre nefericite.

Prietenul nostru Régis este nefericit. La cei 30 de ani ai săi este reprezentantul firmei de robinetrie Giacomini, pentru întreaga Ile de France şi are bune perspective de a avansa. E adevărat că impozitul asupra venitului său este enorm (proporţional, totuşi). Dacă ar locui la Monaco ar fi mai

acceptabil. Programul de lucru este flexibil, în funcţie de volumul lucrărilor de vânzare a produselor şi, desigur, de orele de întâlnire cu clienţii. Scularea, cel mai devreme la 8^{00} dimineaţa, dar mai frecvent la 9^{00} sau 9^{30} şi revenirea la 18^{00} sau 19^{00}, desigur în acest timp incluzându-se şi transportul pe autostradă (60 km până la Paris), dus şi întors, şi masa de prânz care este servită adeseori în compania unui client. Transportul se face cu automobilul propriu, un VW 1.400 cmc pentru anul în curs având asigurată, în mod permanent, plata benzinei şi întreţinerea săptămânală. Poate nu am înţeles bine. Tare ne-ar plăcea să lucrăm la o astfel de companie! Cât am dori să facem schimb cu Régis, dacă ar fi posibil... Dar nu e!

Nefericirea sa constă, de fapt, în lipsa unei partenere potrivite în vederea căsătoriei.

Régis este prea sensibil: este îmbibat cu lecturi de bună calitate - pentru a folosi un limbaj comercial specific secolului nostru, din care cu dragă inimă ar evada şi el, ca şi noi; păcat, nu avem la dispoziţie maşina timpului - *„Nefericirile tânărului Werther"* de Goethe, romanele lui Milan Kundera, *„Noaptea indiană"* a lui Mircea Eliade sunt doar cele mai recente. Ar vrea o parteneră foarte tânără, foarte sensibilă la muzica clasică, la frumuseţile picturii impresioniste, la marile romane şi, în acelaşi timp, foarte bogată şi să ţină la el foarte mult. Este dificil să aduni toate contrariile într-o singură fiinţă şi, până la urmă, neimportant, pentru că idealul existenţei trebuie căutat altundeva decât într-o Galatee pe care s-o adorăm casnic. Au ştiut bine musulmanii şi primii mormoni (poligami): rolul femeii este de a procrea moştenitori şi nu de a fi adorată ca un idol; sau măcar de a accepta impulsul creator al bărbatului şi de a-l stimula în acest sens. Ştiu, este o poziţie cinică, dar izvorâtă dintr-o experienţă îndelungată. Nu înseamnă că este singura recomandare înţeleaptă. Dimpotrivă: adoraţi femeia, transformaţi-o în idolul vieţii voastre şi, dacă veţi reuşi să vă eliberaţi de sub narcoză

privind senini şi detaşaţi în urmă, fiţi siguri că sufleteşte veţi fi mai câştigaţi decât cel mai fericit musulman; lăsaţi-vă fiii să repete experienţa voastră rugându-i, doar, să aibă grijă să nu-şi piardă minţile - rugăminte inutilă de altfel - după obiectul adoraţiei lor; împăcaţi-vă fiicele părăsite de idolii lor, mângâindu-le când plâng, căci plânsul şi alinarea le fac bine, uşurându-le suferinţa, şi lăsaţi-le să-şi găsească drumul spre împlinire, singure.

Adesea, bătrânii încearcă să-şi impună propria opinie, bazată, desigur, pe propria experienţă, asupra viitorului matrimonial al copiilor lor şi, chiar dacă văd în mod realist că, până la urmă, căsătoria este un contract pe termen foarte lung care implică mai mult înţelegere, ascultare şi resemnare din partea ambelor părţi, ei greşesc profund prin lipsa lor de toleranţă la acceptarea devorării sufletelor fiilor şi fiicelor lor de către flacăra dragostei şi a ignoranţei. A greşit papa respingând divorţul.

Să avem obiective... şi să le atingem. Dar nu idoli!

Spunea bătrânul meu coleg care a ieşit la pensie şi căruia i-am scris dedicaţia *„dacă tinerii ar şti şi bătrânii ar putea"* că vârsta ideală pentru el a fost între 35 şi 45 de ani. Ideală pentru relaţiile carnale cu sexul frumos. Spunea că această vârstă înseamnă experienţă, moderaţie, calitate şi bun gust. Nu perioada de la 25 la 35 ani, pentru că ea reprezintă neştiinţă, impulsivitate, grabă, neselectare sau cantonare într-un ideal imposibil de împlinit şi de găsit care poate duce la dezechilibru psihic. Perioada care începe cu 35 de ani înseamnă calcul, stabilitate şi permanenţă. Desigur, fără o experienţă proprie orice evoluţie este puţin probabilă. De aceea, poate, toate aceste aspecte sunt importante doar în măsura în care ele generează ambianţa necesară elaborării planului în vederea atingerii obiectivului nostru existenţial: escaladarea Everestului, sau călătoria pe Amazon, sau pelerinajul la Salt Lake City, la Templu, cu bicicleta, pornind de la Versailles, împreună cu prietenii şi având toţi peste 80

de ani. Da, cam asta este tinereţea pentru noi: este tinereţea spiritului.

Legea castităţii? Nu ţi-o impune nimeni! Tu însuţi o respecţi crezând că faci bine... (şi chiar faci!). Nu este o interdicţie, ci o alegere. Dacă crezi altfel, atunci, alegerea ta canalizeaz-o pe altceva.

Primul milion până la 35 de ani ar putea fi un obiectiv pentru Régis... desigur de dolari. Şi atingându-l, s-ar putea gândi la un altul la fel de excentric. O nevastă tânără şi foarte atrăgătoare nu poate fi un obiectiv. Foarte curios, dar toţi preşedinţii Republicii Italiene (sau aproape toţi) au avut neveste cu vreo 20 de ani mai tinere, toate foarte atrăgătoare şi toate mai înalte cu un cap decât soţii lor (desigur pe tocuri). Să fie statutul social, economic sau politic al soţilor lor la mijloc? Mai ştii? Oricum, femeile sunt ca negrii din vremea primelor întâlniri cu colonizatorii europeni: sensibile la oglinjoare, brăţări, cercei, pietricele, brizbriz-uri şi, prin extincţie, la maşini, vile, pantofi, petreceri, toalete, admiratori. Vanitate, desigur, dar de care trebuie ţinut cont. În asta constă, de fapt, respectarea contractului matrimonial şi aşa-zisa fericire conjugală. De aceea, poate, au reuşit preşedinţii italieni: pentru că au respectat convenţia: poziţie, bătrâneţe, respectabilitate, situaţie financiară pentru frumuseţe, tinereţe, tandreţe, *„public relations”:* iată coaliţia de aur care a făcut reţetă. Dacă Régis va alege această soluţie va face o bună partidă. Dar trebuie să aibă puterea să-şi tempereze sentimentele: pentru că viaţa, la urma urmei, nu-i decât un mizerabil compromis. Dacă-l accepţi, eşti câştigător - în măsura în care 50% înseamnă să fii câştigător şi mulţumindu-te să fii preşedinte al Italiei (o marionetă de lux) sau tată de familie neşomer, dacă nu, eşti învins - în măsura în care 50% înseamnă să fii învins. Acum ai două soluţii: fie ca Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire sau Dylan Thomas, cântându-ţi nefericirea în versuri, în muzică sau în pictură, fie

devenind călugăr budist, retrăgându-te din lume, din istorie,

din cartier, în natură, în NIRVANA, într-o chilie şi contopindu-te cu lipsa de toleranţă a sinelui tău pentru compromis, pentru ambivalenţă, pentru normalitate sau, poate, arzându-ţi puritatea şi luminând pe cei din jur. Numai asta-i important în noi. Şi chiar dacă trăim larvar atâtea generaţii, nu o facem decât pentru că suntem siguri că, odată, cândva, în viitor, unul dintre urmaşii noştri va arde exemplar pentru semenii săi. Ştim că el ne va răscumpăra resemnarea şi compromisul în cotidian, pentru că va avea curajul să se opună unei lumi întregi care zeflemiseşte pe cei ce au stofă de martiri, arzând şi eliberându-ne sufletul. Fiecare dintre noi, măcar printr-o părticică a sa, caută absolutul. Nu avem de făcut decât să ne menţinem trează neliniştea, nemulţumirea şi îndoiala prin pană sau prin pian sau prin pensulă. Numai aceasta poate fi contopirea noastră cu Nirvana.

Te iubim, Régis! Tu nu poţi muri în noiembrie! Ai văzut? Suntem acum în decembrie, la sfârşit. Chiar dacă în ianuarie nu vom mai locui împreună, tu trebuie să învingi. Tu ai talent: desenezi frumos, cânţi bine. Desăvârşeşte-ţi-l: creează! Pentru că nu ai nevoie de Galateea. Vrei să părăseşti acest secol? Foarte bine! Dar nu ca un călugăr budist, ci ca un artist european! Dacă alegi acest drum vom evada împreună din acest secol nesuferit. În istorie. Şi în legendă.Pentru a reconstrui un spaţiu ce a fost canalizat, timp de 50 de ani, spre o devenire ce nu i-a fost specifică, obosindu-l şi punându-i în primejdie existenţa viitoare. A devenit o obsesie pentru noi. Acest spaţiu se numeşte România. Nu este vorba, desigur, doar de peisajul geografic numit astfel, ci, mai degrabă, şi poate, uneori, împotriva acestuia, de spiritul său. Pentru că el a fost, în tot ceea ce a avut mai bun, o transvazare a Occidentului acolo (sau aici?).

Se pare că această obsesie - de a schimba faţa ţării noastre în mai puţin de un deceniu, transformând-o într-o provincie întrutotul comparabilă cu oricare alta din cadrul Comunităţii Europene - se manifestă prin multă vorbărie, prin întocmirea

de predicţii pentru viitorul imediat şi printr-o aşteptare a deznodământului, adică prin înlocuirea actualului guvern cu un altul, al opoziţiei, care să pregătească reeuropenizarea României.

Ieri seara am lipsit la întâlnirea cu istoria. Din fericire, Bobby s-a prezentat în 6, Rue Mont Doré, foarte aproape (20 min pe jos) de Catedrala Sacré-Coeur. În urmă cu câteva zile fusese programată întâlnirea noastră cu doamna Sisila, dar sâmbătă dimineaţa ne-am hotărât să ne distribuim sarcinile: eu la spălat hainele împreună cu Régis (la maşina automată, desigur) şi Bobby la Paris. Când a revenit, era în al nouălea cer: *„ştii cu cine m-am întâlnit la Sisila?",* m-a întrebat. *„nu!", „cu Regele!", „dă-mi voie să te pup!"* şi chiar am făcut-o. *„Este imposibil!". „Nu chiar cu Regele, cu consiliera lui, dar am rămas profund marcat..."*

Aceasta este singura soluţie pentru România viitorului...

În urmă cu doi ani ne-am aruncat cu toată forţa relativei noastre tinereţi în vâltoarea Revoluţiei, după ce, în vremea tiranului, îndrăzniserăm să facem opoziţie publică; eram convinşi că totul se va schimba rapid, sigur şi ireversibil. Nimic din ceea ce doream nu s-a înfăptuit. Dimpotrivă, totul s-a degradat: lupte de stradă, mineri, ură, imposibilitate de comunicare şi totul impregnat cu o doză bună de mizerie economică. Aşa că, prima aniversare a Revoluţiei o sărbătoream la Bicske, Ungaria (33 km vest de Budapesta) în lagărul pentru refugiaţi. Desigur, nu puteam accepta să ne stabilim în Ungaria, definitiv. Era pentru noi doar trambulina de lansare spre Australia, Africa de Sud sau Canada. Ne-am pus atunci întrebarea dacă are vreun rost să ne mai întoarcem vreodată acolo, în ţara părinţilor

noştri, sau poate ar fi mai bine să ne cufundăm pentru totdeauna în limba engleză, în abundenţa occidentală şi în spiritul acestei societăţi de consum. Dar parcă poţi să-ţi autoelimini microbul politicii. Şi nu e numai asta. Pentru că Cel-de-Sus a vrut să vedem lumina zilei pe acel tărâm al basmului şi pentru că suntem

cavaleri ai Imperiului Limbii Române este normal să revenim cândva pentru a trăi acolo ca în Occident. Este imposibil de acceptat ca la sfârşitul acestui secol urât oamenii tărâmului nostru să nu aibă ce mânca şi asta după o Revoluţie ce şi-a propus s-o rupă cu trecutul. Aşa că după ce am primit statutul de *„refugiaţi politic",* în iarna lui '91, ne-am şi făcut planul s-o întindem din Ungaria imediat ce vom ridica paşapoartele ONU *„Convention de Genève, 28 Juin 1951".* Această călătorie, nereuşită, a fost cea mai fascinantă aventură pe care am trăit-o şi care avea să ne schimbe radical viaţa. A durat mai puţin de o săptămână, între duminică 24 februarie şi sâmbătă 2 martie 1991, considerând acelaşi punct de plecare şi revenire (lagărul de la Bicske); a durat, deci, exact 6 zile. Înainte de această călătorie exemplară - pentru noi călătoria a reprezentat, mereu, un fel de iniţiere ezoterică, şi nu degeaba - eram înclinaţi să fim sceptici, să considerăm că nu se poate decât ceea ce se vede, ceea ce a fost verificat, ceea ce este acceptat la nivelul comun. Cât de mult greşeam. Şi una dintre erorile importante a fost chiar cea legată de Biserica Mormonă. Fuseserăm în decembrie, primiserăm câte o Carte a lui Mormon în limba română (ediţie prescurtată cu o traducere defectuoasă) şi puseserăm sub semnul întrebării posibilitatea călătoriei legendare a lui Lehi şi a familiei sale din Ierusalimul anilor 600 B.C. (primul an de domnie a lui Zedekia - tiranul ce avea să capituleze în faţa armatelor babiloniene) până pe continentul american cu o corabie construită în acele timpuri după acea tehnică şi cu o experienţă limitată în domeniul navigaţiei. Credeam că suntem raţionali. Greşeam, însă,

profund. Expediţia noastră avea să ne demonstreze că trecerea a două oceane, în antichitate, a fost posibilă. Nu am pornit cu barca pe mare, ci doar cu autostopul spre Vest, cam 1.000 km, pentru a reuşi să trecem Alpii Tirolului, în Italia de Nord. Speram că vom reuşi să ajungem la Latina, la vreo 40 km sud de Roma, unde vom fi primiţi în lagăr. De acolo vom putea pleca mai departe pe alt continent şi, poate, mai

repede.

A pleca pentru a reveni, cu gândul, mereu, la spaţiul nostru etern.

În anul ce vine se va da bătălia finală. La ce bun aceste gânduri despre lupta politică şi posibilele soluţii de rezolvare a ei? veţi zice. Pentru că numai dacă ne vom implica vom determina schimbarea în bine ce îi va cuprinde chiar şi pe cei din vechea gardă.

Vin acum fragmente de zvon prin intermediul prietenei noastre, doamna Sislia, cum că majoritatea populaţiei României ar dori să se reîntoarcă Regele, dar se tem că adevărata intenţie a acestuia ar fi să-şi reia palatele. Această idee este întreţinută, cu obstinaţie, de către oamenii actualului preşedinte prin intermediul televiziunii pe care o controlează integral şi a unei părţi a presei. Dar degeaba, dacă Cel-de-Sus vrea altfel, el va câştiga. Spunea doamna Marina Rosa că diavolul şi-a mutat sediul de la Moscova la Bucureşti. Este foarte probabil.

La doi ani de la Revoluţie situaţia pe cele trei planuri majore ale statului - economic, politic şi social (pentru a folosi terminologia lui Daniel Bell de la Harvard) - este mai rea decât înainte. Moralul populaţiei este, în mod normal, la pământ. Perspectivele pentru viitor sunt sumbre.

Şi totuşi, considerăm că totul se poate schimba în bine, într-un timp relativ scurt.

Pentru că totul este corelat, trebuie prognozate implicaţiile.

Intreprinderile sunt conduse după acelaşi principiu ca în timpul tiranului, statul are aproape acelaşi rol de patron, muncitorii au aceeaşi motivaţie - minimă - şi acelaşi sistem de lucru - depăşit. Este imposibil de continuat astfel. Se va face o restructurare fundamentală pornind de la libera convertibilitate a monedei naţionale şi de la preţurile hipermajorate care au dus la pauperizare şi chiar la înfometare cronică 90% din populaţie, prin inundarea pieţei cu toată gama de produse manufacturate care se pot întâlni la

Paris sau la Tokyo, să zicem, şi care vor intra fără taxe vamale pe un termen limitat (câteva luni, poate). Desigur, în acest interval de timp, societăţile naţionale vor fi în stare de faliment trebuind să fie vândute. Cumpărătorul va fi compania care va reuşi să vândă cât mai mult în cele şase luni acordate de stat (desigur, în domeniul ei de activitate). Să luăm un exemplu: *„Oltcit"* - societate producătoare de automobile... Dacă în cele şase luni cele mai importante vânzări le-a realizat, să zicem, Mazda, ea îşi va adjudeca „Oltcit"-ul. Desigur, în acest interval de timp, toate firmele vor contribui cu un comision pentru a asigura venitul, mai mult decât onorabil, al muncitorilor din ramurile unde se desfăşoară restructurarea. Este posibil să apară şomaj de masă. Aceasta nu ar trebui să fie o problemă greu de rezolvat. Un adevărat stat modern ar trebui să-şi permită lejer un şomaj de 2030%. Categoria socială aflată în această situaţie ar trebui să beneficieze de o pensie egală cu salariul avut la data licenţierii, dar să beneficieze de cursuri de pregătire (evident, gratuite) pentru o reintegrare ulterioară. Industria spaţială va fi motorul ce va absorbi lejer milioane de locuri (în viitor) de muncă. Şi România va fi una dintre *„Văile Siliciului"* pentru această industrie a viitorului.

Viitorul României va fi apartenenţa la Piaţa Comună. În acest sens trebuie orientată economia. Oferim o piaţă de 23 milioane şi o forţă de muncă comparabil mai ieftină

decât în Occident. Nu aveţi de făcut decât să cumpăraţi toate uzinele, să le modernizaţi şi să le exploataţi perpetuum. În acest sens, oamenii se vor obişnui cu stilul de muncă, cu utilajele şi cu salariile occidentale. Desigur, nu e posibil decât având drept garant un guvern conştient de rolul său. Şi guvernul actualei Opoziţii va avea creditul moral. Dar pentru a garanta pe termen foarte lung stabilitatea proiectelor sale, va fi necesară revenirea Regelui pe tronul României. Numai acest fapt va constitui creditul indubitabil pentru viitor.

Cum se vor realiza aceste schimbări?

În primul rând, prin coalizarea opoziţiei, prin găsirea voinţei de victorie în rândurile sale, prin renunţarea la veleităţi personale. Totul va fi permis mai târziu, atunci când viitorul supravieţuirii demne a acestui popor nu va mai fi pus în cauză. Dar acum nu se poate. Pentru a putea gândi şi a fi comparabili în domeniul intelectului cu occidentalii, trebuie să avem hrană, iar pentru asta nu există altă cale. Iată câteva gânduri care ne chinuie în seara lui 31 decembrie. Anul ce va începe peste câteva ore va fi decisiv. Suntem convinşi că 23 milioane de europeni merită o altă soartă. Europeană. Nu vom fi, astfel, asimilaţi şi desfiinţaţi cultural? Nu! Mircea Eliade a explicat frumos într-unul din eseurile sale de prin '35, şi ulterior a demonstrat-o, magistral, prin întreaga sa operă. El este acum în aceeaşi măsură universal şi român. Ce-ar fi dacă spaţiul nostru geografic ar da câte 100 de oameni ca Mircea Eliade? În toate domeniile. Ar fi rău?

Veţi mai spune: ce rol mai poate avea biserica în acest stat neooccidental pe cale de constituire? Foarte clar: de a orienta şi de a fixa, prin conversaţii amicale, spiritul viitorului: cu calm, cu răbdare, dar cu fermitate: întru speranţă şi împlinire. Vreţi să vedeţi rezultatele? Haideţi cu noi spre viitor!

PS: Peste ani, aceste câteva rânduri ni se vor părea hazlii. Dacă predicţia se va împlini.

VI / Wav

Poate că starea cea mai plăcută a fiecăruia dintre noi este aşteptarea. Când simţim mirosul îmbietor al aburilor mâncărurilor preparate de cei dragi nouă, înfometaţi fiind, când presimţim că tiranul care ne-a guvernat mai bine de 24 de ani, nu mai are mult, când ştim că vom pleca într-o călătorie fără întoarcere care ne va scoate din starea de

unelte vorbitoare care ni s-a hărăzit prin bunăvoinţa moïrei*. Se spune adesea că trăim sub semnul destinului şi că orice am face nu putem să ne schimbăm soarta. Au crezut-o grecii în vechime, o mai cred protestanţii. Dar noi, fiinţe voluntare ce nu se împiedică în superstiţii, am crezut în determinarea viitorului nostru de către liberul arbitru. Şi am pornit spre vest cu convingerea că nici un munte nu poate fi prea înalt pentru ambiţia noastră. Şi în acest sens nu ne-am înşelat.

Am început pregătirile din primele zile ale lui ianuarie ('91), imediat după ce ni s-a comunicat vestea cea bună: obţinerea statutului de refugiaţi politici prin depunerea actelor la poliţia din Szekesfehervar - capitala judeţului de care aparţineam -pentru a primi paşapoartele ONU. Nu ştiam prea bine atunci, auziserăm doar nişte zvonuri cum că nu ne-ar mai trebui nici o viză şi am putea merge cu ele în orice ţară din Europa. Dar, în acelaşi timp, trebuia să ne îngrijim şi de găsirea unui loc de muncă. Această problemă începuse să devină stresantă. E adevărat că aveam cazare gratuită în lagărul pentru refugiaţi de la Bicske şi că primeam 1 kg de orez, 1 l de ulei, 1 kg de zahăr pe lună în mod gratuit, dar alimentaţia zilnică nu ni se asigura. Aveam dreptul la muncă dar trebuia să ne găsim fiecare câte ceva. Pentru cine nu ştia limba maghiară această căutare era, desigur, imposibilă. Şi totuşi trăiam fericiţi, de pe azi pe mâine, cu convingerea absolută că nimic nu ni se poate întâmpla şi că noi suntem cei aleşi pentru a ajunge foarte repede peste ocean - nu avea prea mare importanţă unde: Canada, Australia sau Africa de sud - după care vom putea

uşor să ne chemăm familiile. Dar timpul avea să ne arate că aveam o stare maladivă: optimismul bolnăvicios. Este desigur util să ai sufletul mereu senin şi să rezişti la orice lovitură a soartei ripostând printr-un surâs. Dar este imposibil să nu tragi învăţăminte din frecuşurile cotidiene care uneori pot deveni adevărate catastrofe care se succed în lanţ. Şi în ciuda

destin

acestor învăţăminte, parcă printr-o voinţă exterioară nouă, care iubeşte încurcătura, vom deveni obligaţi să pornim din nou, cu aceleaşi riscuri sau poate şi mai mari, spre vest, pentru că imposibilul nu poate fi acceptat. Există, cu siguranţă, resurse imense în fiecare om pe care, adesea, nici nu şi le bănuieşte.

Da, starea de optimism maladiv este singura ce ne mai poate menţine printre cei vii. Văzând evidenţa absolut neagră a existenţelor noastre, ar trebui să avem puterea să continuăm, să sperăm, zicând că ceea ce ni se întâmplă nu poate fi decât ceva trecător, că noi nu putem trăi decât în acel tunel unde se zăreşte lumina, puţin spre capăt şi că noi am pornit în căutarea ei pentru eternitate.

Cât de puţin îi trebuie unui om pentru a fi fericit!

O masă bună, un somn bun, convenţia de a fi la fel cu ceilalţi şi o iluzie. Fiecare din noi este în stare să meargă în căutarea iluziei sale sacrificând totul.

Este ca un fel de comoară pe care o ştim şi o dorim scoasă la lumină pentru a fi văzută de toţi. Ea ne aparţine sufleteşte, ştim unde este; ni s-a cuibărit în gând şi ne macină. Şi e frumos: trăind mereu în frenezia căutării, idealului fiecăruia din noi. Sau altfel? Acceptând ceea ce ni se oferă şi devenind noi-înşine automate? Acesta să fie idealul nostru? De ce nu am rămas acolo? A fost o revoluţie, tiranul a fost eliminat. Ce mai vrem? Mulţi ani nu am visat decât asta. Şi acum, ce mai vrem? A distruge pentru a construi! Ar fi fost oare suficient numai atât? Am vrut să punem pe acest teren ce a aparţinut tiranului o

lume a spiritului şi a abundenţei şi răsplata ne-a fost exilul. Dacă o lume trebuie să se autodistrugă atunci să scape cei ce nu o acceptă.

Doamne, câtă ură purtăm acestui secol! Dacă s-ar putea pleca, în timp, precis am imigra: poate undeva în trecut.

La început eram trei: Emil, Bobby şi Alex. Acum am rămas doi. Am devenit legaţi, ca fraţii siamezi, prin apartenenţa voluntară la aceeaşi biserică: cea mormonă. Şi Cel-de-Sus ne

a încercat îndelung. Avem senzaţia că, în lumea modernă, cei mai mulţi oameni - care cugetă - au îmbrăcat pielea lui Iov. Sau poate că sunt o combinaţie ciudată între semnificaţiile lui Iov şi Sisif. Acum, când ne amintim de peripeţiile iernii trecute, continuăm sa ne aflăm la mijlocul drumului al cărui capat nici măcar nu-l întrezărim. Să fim damnaţi să ne-nvârtim în cerc? Ne gândim uneori că este inutil să scriem aceste pagini.

Ce-i interesează pe oameni - care oricum sunt mai mult sau mai puţin ca noi, adică Sisifi - prin ce-am trecut noi? Scrisul linişteşte. Constat acum. Şi muzica. Bobby s-a contopit cu sunetele divine ale pianului bisericii din Versailles. Nu suntem mulţumiţi? Nu! Toţi ne spun că trebuie să scriem cartea întâmplărilor noastre. Şi noi simţim că trebuie să scriem, dar ne cuprinde, uneori, disperarea. Până când vom mai rezista?

Scrisoare către un prieten român. Dragul meu K.,

M-a bucurat mult scrisoarea ta pe care am primit-o în decembrie. Ţi-am răspuns doar printr-o ilustrată cu Turnul Eiffel. Să fie simbolul Parisului? A intrat în accepţiunea curentă să se răspundă afirmativ. Eu, însă, dacă s-ar face un sondaj, aş alege Catedrala Sacré-Coeur. Nu ştiu ce mă atrage acolo, mereu!? Poate colina pe care este amplasată şi panorama superbă ce se oferă privitorilor, poate atmosfera boemă impregnată de *„aerul"* de Mont Martre, poate oamenii ce se perindă şi cei ce-i servesc - de toate

culorile, rasele, religiile -care intră în catedrală, o vizitează şi, uneori, se roagă. Şi Dumnezeu îi ascultă pe cei ce se roagă în Sacré-Coeur. În 1885 a fost inaugurată, cu patru ani înainte de Turnul Eiffel. La prima vedere, două construcţii aparţinând aceleiaşi generaţii şi aceluiaşi spirit pozitivist al sfârşitului de secol (XIX), dar, în fapt, cu o semnificaţie fundamental diferită. Nu spun că Parisul ar fi mai frumos fără turn - nici nu ar fi de conceput - dar nu ar fi posibil nici fără Sacré-Coeur. Dacă

centrul lumii ar trebui localizat într-un singur punct, aş spune că este imposibil. Poate că avem o structură, sau mai degrabă, o educaţie mai mult sau mai puţin maniheistă şi că nu putem accepta lumea decât prin existenţa şi antinomia contrariilor - vezi cât am rămas de contaminat de colocviile noastre? Zece ani şi trei luni de discuţii şi comentarii pe baza marilor cărţi şi-au pus amprenta asupra modului meu de gândire. Dacă centrul lumii este acceptat în mijlocul civilizaţiei de azi, atunci el este, cu siguranţă, Parisul. Interesant, şi în antichitate, Atena a rămas drept Mecca romanilor instruiţi. Şi cele două puncte-monument sunt Turnul Eiffel şi Catedrala Sacré-Coeur.

Spunea Régis, prietenul nostru din Gazeran, unde am petrecut cele mai frumoase patru luni ale vieţii, că el ar prefera să plece pentru totdeauna în Parisul de acum 100 de ani. Este civilizaţia ce a reuşit să construiască, deopotrivă şi complementar, cele două simboluri, nu numai ale Franţei, dar şi ale spiritului uman. Pentru eternitate.

Nu împărtăşesc admiraţia lui Régis pentru secolul al XIX-lea - a fost totuşi secolul lui Marx - dar recunosc că francezii de atunci au făcut un lucru bun construind cele două monumente. De ce nu-mi place secolul trecut? Suntem oare în secolul al XX-lea?

Nu, cel mai urât secol al omenirii s-a încheiat, am mai spus-o. Suntem în secolul al XXI-lea. De fapt, fiecare dintre noi, în puţinele clipe de răgaz, de meditaţie şi de speranţă, suntem în secolul nostru interior şi ideal, într-o republică

platonică pe care am dori-o proiectată într-o realitate imediată: ar fi un fel de cochilie a sufletelor noastre ce ne-ar permite să rezistăm. Să mai rezistăm, încă.

A mai produs - am rămas încă impregnaţi de materialism? -acelaşi secol un filosof frecvent citat în litera afirmaţiilor sale: Friedrich Nitzsche. Putea sfârşi altfel un om care l-a îngropat pe Dumnezeu? Ospiciul de nebuni în care el şi-a sfârşit zilele avea să prefigureze secolul ce urma. Şi poate că el, fiind

printre puţinii aleşi (dacă nu de Dumnezeu, atunci de cine, de Diavol?) - cu siguranţă conştient de daimonionul spiritului său - şi-a acceptat soarta şi s-a resemnat să moară fizic. Ştia, însă, că gândurile sale vor rămâne, fecundând sau influenţând malefic un întreg secol după el. A fost un pol, un far ce a luminat în furtuna ce s-a declanşat... Celălalt spirit ce ne-a însemnat cu fierul roşu îl bănuieşti: don Carlos. Un spirit întrutotul cupid, meschin, burghez. Într-un cuvânt: un contabil; al filosofiei. S-a căsătorit cu o aristocrată săracă, Jennie von Westfallen, a încercat să se afirme în comerţ şi s-a dovedit nepriceput. Aşa că a acceptat să fie întreţinut toată viaţa, atât el, cât şi familia sa, de prietenul său Federick. Şi a scris mult şi orientat spre viitor. Îţi aminteşti? Am povestit mereu despre destinul literar al cărţilor sale: sunt scrise tipic contabiliceşte. Este viziunea unui şoarece de bibliotecă proiectată asupra lumii. In aeternum. Gândeam şi spuneam pe şoptite, opiniile despre cărţile lui şi iată că acum, la aproape un secol şi jumătate de la naşterea FANTOMEI ROŞII, coşmarul nu s-a încheiat, încă, pentru noi: ea este acolo, chiar pe tărâmul de reşedinţă al ei, şi eu aici, peregrinând fără un sfârşit previzibil, în căutarea unui loc unde să pot sta liniştit şi unde să-mi crească băiatul. Înţeleg şi accept că am fost exilat din secolul al XX-lea, dar nu văd cum aş putea trăi expulzat din orice spaţiu geografic, în viaţă fiind? Poate, dacă aş fi singur, aş avea posibilitatea să ofer un spectacol de senzaţii tari în Place

de la Concorde, lângă coloana Vendôme: mi-aş putea da foc trecând, în sfârşit, în lumea spiritelor şi ocupând pagina întâi a marilor cotidiene şi câteva minute de telejurnal, după care ar urma uitarea şi veşnica goană a occidentalilor după senzaţii tari.

Inventează tot felul de sporturi, care de care mai sofisticate, escaladează munţi înalţi, coboară pe Amazon şi vânează cu Nikon-ul propriu cât mai multe senzaţii tari. când, la doi paşi, oamenii se ucid, prosteşte, în fosta Yugoslavie, când mor de foame, de frig, de spaimă în actuala Românie. Mereu actuală

în mizerie şi teamă, dar niciodată prezentă pe micile ecrane pariziene.

Desigur îţi aminteşti, doar tu mi-ai dat cartea lui André Malraux - primul lui eseu - scrisoarea sa din China şi răspunsul prietenului său chinez la Paris. Ei bine, dă-mi voie să fiu chinezul tău şi să-ţi răspund la întrebările pe care ni le-ai pus acolo, pe care mi le pui acum, şi pe care le avem în noi, mereu, noi toţi cei care ne-am născut contaminaţi cu virusul nemulţumirii, atâta timp cât trăim în acest spaţiu spiritual al veşniciei nedesăvârşirii. Ce şansă! Se spune: animalele sunt limitate la tiparele pe care nu le pot depăşi. Dar noi suntem mereu perfectibili: în bine sau în rău. Să fie asta liberul arbitru?

Da, mereu doi poli. Epigonii lui don Carlos au făcut revoluţia roşie şi şi-au instalat idolul în mausoleu. L-am văzut şi eu în '85. Fără tragere de inimă, ţi-am povestit.

A preferat don Carlos să-şi aleagă butada îndrăgită din Tukidides: *„nimic din ceea ce este omenesc nu-mi este străin",* dar multe i-au fost străine... vântul rece al Siberiei intrat în casele unui fost deţinut al GULAG-ului în cea mai caldă vară românească, ieşirea, după 17 ani de detenţie şi aterizarea într-un timp diferit, deşi în acelaşi loc: oameni noi cu mentalitate de sclavi moderni şi peste tot lipsuri materiale imense: de alimente, de medicamente, de perspective. Nu, don Carlos nu a fost un filosof, ci un mare

profet. Secolul al XX-lea a fost secolul *„creşterii şi descreşterii Imperiului Roşu"* preconizat de el. Dacă mă voi duce, în curând, la Highgate nu voi pune nici o floare lângă piatra funerară a familiei sale, ci voi reflecta, întrebându-mă: câte milioane de victime au făcut ideile tale, don Carlos?

Da, mereu doi poli. Să fi murit oare Dumnezeu? Mulţi ar fi tentaţi să afirme că, cel puţin pentru Secolul al XX-lea, răspunsul ar fi: da. Nu se ştie prea bine, sunt simple presupuneri: oare Dumnezeu a construit lumea, după care, în virtutea inerţiei, ea continuă să se autoreproducă şi El s-a

retras mulţumit, undeva departe, dacă ar fi să-l privim exterior sau undeva fragmentar în noi înşine, dacă ar fi să privim complex (sau modern), lăsându-l pe Prinţul Dimineţii (pentru că era primul consilier al Creatorului şi avea sub jurisdicţie LUMINA). După marea dispută doctrinară, când prinţul urmat de aproape două treimi dintre îngeri au declanşat succesiunea, Dumnezeu i-a retras titlul, dar şi mandatul pentru acel departament, numindu-l Prinţ al Întunericului. Dacă ne-am orienta după raportul de forţe, observăm că în slujba Prinţului majoritatea numerică a fost zdrobitoare. Şi totuşi nu a câştigat bătălia finală. Dar, din nefericire, pentru noi, a câştigat mult prea multe lupte intermediare. Şi a mai reuşit să impună metoda de supravieţuire cotidiană. Până când?

Îţi aminteşti cât de bucuroşi am fost amândoi imediat după 21 decembrie 1989? Credeam că am înviat... Şi ce-a urmat? Crucea lui Isus s-a transformat în torţă în forma de V pe care au început să ardă, la început, la propriu, tinerii martiri ai acestui popor nefericit, apoi fiecare dintre noi, interior, mocnit şi etern.

Şi cât am dorit acea Revoluţie; am visat-o cu ochii deschişi ani mulţi şi când a venit am trăit-o frenetic. Pentru acele câteva zile când alergam pe străzi, nebuni de fericire şi liberi, pentru prima dată liberi, am fi dat o mie de ani. Şi

acum ne-ntrebăm, amândoi, aflaţi la mai bine de 2.000 km unul de altul: a meritat? Nu! Fericirea nu-nseamnă o masă bună, un somn bun şi asigurarea unui venit modest dar permanent pentru o viaţă-ntreagă. Pentru generaţia noastră ea nu poate fi decât frenezia trăită în acele zile fierbinţi de decembrie pe străzile Bucureştiului, Timişoarei sau Clujului sau/şi în faţa televizoarelor cu sufletul la gură spunând: *„destul cu tirania îngerului Diavolului, să fie expulzat în nefiinţă!".* Amândoi am gândit la fel. Şi ne-am bucurat când a fost împuşcat. Dar acum ştim, acum avem experienţă. Urmaşul său nu va mai scăpa atât de uşor.

Da, am cunoscut fericirea! Atunci, pentru noi, Dumnezeu a înviat! De atunci am devenit credincioşi.

M-ai rugat, în scrisoarea ta, să-ţi povestesc amănunţit tot ce am făcut şi pe unde am umblat de la plecarea mea, în 3 decembrie '90, până în clipa de faţă. Şi pentru că nu ai savura doar simpla relatare a faptelor - te ştiu - m-am gândit că ai fi încântat să citeşti o carte. Înainte de a mă decide să-ţi scriu acest roman-eseu, pentru că începusem, deja, lucrul la el, mă gândeam, cu teamă, ce sens ar avea, pe cine ar interesa, aici în Occident aşa ceva, când, cel puţin printre cunoscuţi, ţi se dă senzaţia că ai fi un erou pentru că ai parcurs vreo 2.000 km, pentru că ai dormit vreo săptămână prin pădurile Europei şi o alta pe pajiştea bisericii mormone din Versailles, 5 Rond Point de l'Alliance - 78.000 Versailles - France, că ai intrat în Paris cu 1 F 20 centime (pentru două persoane) cu convingerea că vei cuceri lumea spiritului. Prin încă o carte? Ce mai contează?

Şi cei puţini care ştiu s-au mirat şi au apreciat escaladarea Alpilor Tirolului în 28 februarie '91 şi atingerea Nordului Italiei şi au insistat să relatăm faptele precizând să *„sunt mulţi sfinţi în zilele noastre".* Căutarea libertăţii să fie în lumea de azi un lucru atât de rar sau de extravagant sau de diferit? Să fim noi anormali? Cine mai ştie?

Da, mereu doi poli. Epigonii lui don Federico (nu prietenul lui don Carlos, ci celălalt, cel care a fost anahoret

şi cel care a pierdut partida pentru o dansatoare pariziană în favoarea lui Sigmund Freud - era doar anahoret - şi cel care a murit într-un ospiciu, biet Zarathustra) i-au răstălmăcit spusele într-atât încât au considerat că-i mai simplu să elimini milioane de hominide în crematorii moderne pentru a face loc IDEII: de rasă pură. Am cunoscut destul de bine poporul pe care tu continui să-l admiri atâta. Nu-mi place: e rece, închis, rigid, distant, neplăcut în politeţea-i cazonă. Trebuie să subliniez: acesta-i spiritul poporului (cel puţin în varianta sa austriacă)! Dar oamenii trebuie priviţi mereu individual. Parcă ţi-am mai

spus, Kafka a avut noroc: a murit la timp. Dacă ar fi fost sănătos ar fi sfârşit poate ca nepotul său: la Auschwitz. Nu mi-ar fi plăcut să fi trăit într-o lume dominată de spiritul acestui popor. Ar fi fost straniu, artificial şi, ironia sorţii, kafkian.

E adevărat că nici reversul nu a fost mai bun. Noi doi (şi sute de milioane ca noi) am trăit orwellian. Tu încă mai rezişti acolo, eu am schimbat acel univers concentraţionar pe unul oarecum hedonist: trăiesc pe tărâmul lui Huizinga într-un provizorat obsedant. Se întreba sister Margueritte, mama lui Tamy, când oare se va termina povestea noastră? Asta aş vrea să ştiu şi eu, acum. Bobby, deja, dă semne de mare nerăbdare. Are noroc, uneori, că mai cântă la pianul bisericii; iar eu mai scriu. Altfel am fi în pericol să ne pierdem minţile. Şi noi.

Vezi, până şi aici îţi rostesc prenumele - diminutivul, de fapt - scriindu-l cu o iniţială: K. Îmi aduce aminte de Joseph K. din *„Procesul”.* Suntem impregnaţi de spiritul Kafkian până în cele mai ascunse colţişoare ale spiritului nostru. Pe 21 decembrie '89 eram cufundat în lectura *„Castelului”.* M-am oprit la jumătate pentru a nu o mai relua. Oare nu e simbolic şi acest

fapt?

Întrebări, mereu întrebări, cam la asta se rezumă viaţa noastră.

Da, Parisul are doi poli: Turnul Eiffel şi Catedrala Sacré-Coeur.

Am ajuns seara pe la 19^{30} în gara Rive Gauche a Versailles-ului într-o zi de marţi, 16 iulie. Plecaserăm cu o săptămână în urmă din lagărul de la Bicske, tot într-o marţi. Este ziua noastră norocoasă. Am ajuns pe peron, am sărit porţile pentru că nu aveam bilete, era normal, cu 1 F şi 20 centime (două persoane) era imposibil, am păşit în strada din faţa gării şi neam uitat pe panoul care indica străzile. Ne-am orientat după anexa cu numele străzilor şi am găsit localizat careul care ne interesa. Am refăcut drumul pe hartă, în sens invers de la

Rond Point de l'Alliance la gara Rive Gauche trecând pe Rue Jean Jaurès, Rue du Général de Lattre de Tassigny şi Rue du Maréchal Foche. Era simplu: trebuia să mergem spre nord. Am apreciat durata drumului la 30 minute. Aveam să facem dublu spre ceea ce avea să devină pentru noi, pentru multe luni, acel *„sweet home",* nu numai în sens spiritual, dar şi la propriu. Şi, lucru curios, niciunde nu ne-am simţit mai bine ca acolo. Au, cu siguranţă, unele clădiri, o personalitate aparte care le face să trăiască, să dialogheze şi să-şi protejeze prietenii. Ne-am simţit în multe biserici foarte bine: la Saint-Germain l'Auxeroi este o atmosferă calmă dar solemnă şi într-un fel medievală, la Notre Dame de Paris este un tumult frenetic impus dar şi întreţinut prin invazia valurilor de migratori moderni: turiştii - Notre Dame a fost o mare dezamăgire ca biserică. La Sacré-Coeur este o atmosferă într-adevăr înălţătoare, nu numai la propriu, ci mai cu seamă în spiritul acestei catedrale divine. Pentru mine, spaţiul ideal de conversaţie cu Dumnezeu nu poate fi decât Sacré-Coeur. Numai acolo eu reuşesc să dialoghez cu El. Acolo simt cum rugăciunea mea este primită de El şi îmi răspunde printr-o linişte şi o siguranţă a sufletului pe care nu o am niciodată, altfel. Nu ştiu ce să fie. Poate spaţiul imens cu lumânările veşnic arzând, poate lipsa aglomeraţiei dar nu senzaţia de pustiu

ci o uşoară unduire permanentă, dar nu supărătoare, de credincioşi sau de simpli vizitatori. Interesant, în nici o biserică mormonă - şi sunt multe şi frumoase - nu am avut sentimentul profund religios pe care l-am avut şi îl am, mereu, acolo; pentru mine, întâlnirea cu Dumnezeu nu poate avea loc decât acolo.

Dar la Versailles, biserica mormonă a fost pentru noi o adevărată casă: nu numai pentru că am putut dormi pe pajiştea din spatele ei până ne-au preluat Gil şi Tamy în Rue Malakoff, arondismentul XVI, dar şi pentru că oamenii ei, membrii comunităţii, au devenit pentru noi o adevărată familie. Primele impulsuri pentru a ne încuraja să scriem

această carte au venit de la ei: Edmond Curt şi Tamy Aglaure. Am trăit acolo sentimentul solidarităţii umane pe care nu l-am întâlnit niciunde până atunci. Şi a fost frumos.

VII / Zayin

Am mai trăit odată sentimentul solidarităţii omeneşti, în călătoria disperată pe care am făcut-o la sfârşitul lui februarie '91, atingând San Valentino la vreo 10 km sud de frontiera austriaco-italiană. Obţinuserăm statutul de refugiaţi politici în Ungaria, la începutul lui ianuarie şi găsiserăm şi de lucru la gara Ferencvaros din Budapesta pe la jumătatea acelei luni. A spune că am găsit de lucru este un mod, poate, prea general. Procedura era ceva mai dificilă: ne sculam dimineaţa la 4^{00} (mă întreb şi acum şi parcă nu-mi vine să cred cum de am reuşit această performanţă?), beam câte un ceai Lipton, foarte tare, mergeam la toaletă, ne echipam rapid şi ieşeam la poarta lagărului pentru a prinde autobuzul spre gară care sosea la 4^{20} (rareori se întâmpla să întârzie un minut sau două - am fost surprinşi în mod plăcut de promptitudinea şoferilor). Ajungeam la gară la 4^{30} unde aşteptam, fie moţăind, fie citind câte un ziar românesc sosit din România prin vizitatori, 20 de minute. La 4^{50} ne urcam în trenul spre Budapesta. La început cumpăram bilet - costa 34 de forinţi - dar, observând că majoritatea călătorilor sunt navetişti şi

că controlorii verifică abonamentele şi biletele cam o dată la două săptămâni, neam decis să facem economie. Desigur că stăteam mult mai atenţi pentru a preîntâmpina orice surpriză neplăcută, dar metoda a mers şi a făcut şcoală. Trenul nostru avea destinaţia Keleti (una din marile gări budapestane) şi oprea după o jumătate de oră, de la pornirea din Bicske, la Ferencvaros. Deci la 5^{20} coboram din tren şi ne prezentam în sala de aşteptare a unei barăci pentru că la 5^{30} (nu mai târziu!) venea

„şeful" care făcea angajările pentru ziua de muncă. Erau, de fapt, doi, care lucrau în alternanţă: un bătrân de vreo 70 de ani care avea faimă de om dur şi o doamnă mai blajină. Până la urmă, după ce am prins mişcarea, am cotizat câte 20 de forinţi la bătrân şi am avut slujba relativ asigurată.

Care era *„mişcarea"?* se formau echipe de câte patru persoane înarmate cu câte o lopată - fiecare membru - şi câte un târnăcop pentru întreaga grupă. Mergeam şi curăţam de hârtii, de tot felul de gunoaie, de cărbune căzut sub formă de brichete, de pământ, de fosfaţi, suprafaţa dintre linii, în diverse puncte de lucru: chiar în gara Ferencvaros sau în alte gări. Am avut ocazia să merg de multe ori la Komarom. Pentru a avea o imagine, cât de cât veridică, ar trebui să-ţi descriu pe rând ceea ce făceam în cele două gări. Ah, era să uit, am mai lucrat şi în Duna Park.

În primul rând, concurenţa era destul de mare: eram mereu mai mulţi solicitanţi decât locuri de muncă disponibile. Cei mai mulţi erau budapestani care sunt etichetaţi cu un apelativ caracteristic: csöves. Asta înseamnă, aproximativ, om care-şi duce viaţa de azi pe mâine, care încasează banii imediat după ziua de muncă (în fapt îi primeam a doua zi) şi îi bea aproape integral, pe scurt, om-de-nimic. Şi erau, într-adevăr, foarte mulţi în această categorie, dar nu toţi. Scursorile Budapestei, dar scursori care mai aveau forţa de a se scula cu noaptea-n

cap pentru a munci în stil siberian pentru câteva sute de forinţi. Am întâlnit însă şi altfel de oameni. Ştiu că te interesează gama portretelor şi de aceea cred că nu te voi plictisi prea tare. un tânăr pictor fără contract de muncă care a fost părăsit de iubită, a trăit un timp la Toronto, Canada, şi a revenit acasă, la Budapesta, pentru a uita totul pictând, frenetic, în timpul liber şi muncind ca zilier pentru a-şi câştiga pâinea zilnică.un domn de vreo 60 de ani, în concediu, care a preferat să-şi rotunjească venitul relativ modest încasând cam 500 de forinţi pe zi cu această muncă. Şi pictorul şi bătrânul ştiau englezeşte. În felul acesta am putut intra în contact şi

oarecum am reuşit să ne apropiem prin conversaţie. Avea cunoştinţe vaste bătrânul despre istorie şi era pasionat de istoria artelor. Îi plăcea mult evul mediu. Mai era unul tot de vreo 60 de ani - figura lui ni s-a imprimat pe veci - îmbrăcat cu o salopetă albastră, cu bocanci, cu basc, cu părul complet alb, cu faţa de bonhomme rotofei, cu tensiunea tot timpul mărită - bea mult vin negru - şi cu înclinaţie spre discuţii despre sex. Să fi fost o consecinţă a consumului de vin, sau poate o constantă a firii sale? De fapt în Ungaria este, dacă nu preocuparea principală, cel puţin unul din subiectele cele mai des întâlnite în orice mediu. E adevărat că unguroaicele sunt foarte frumoase, după cum observa Boby, cu ochiul său de expert internaţional. Probabil că acest fapt îţi sare în ochi numai după ce vizitezi mai multe ţări şi, fără să vrei, faci comparaţii.

La prima vedere, ai zice că sunt grase, dar, dacă priveşti cu atenţie asupra unui eşantion de vârstă tânără, descoperi spiritul acestei frumuseţi oarecum sălbatice şi înclinată exclusiv spre carnal. Este o rasă de metişi în care sângele clocotitor al cavalerilor stepei a activat placiditatea slavilor stabiliţi anterior în Câmpia Panoniei. Chiar tu mi-ai spus-o: ungurii sunt de două categorii: mici, bruneţi, asiatici, şi, mari, blonzi, slavi. Ei bine, eu am observat că

deşi par astfel, la prima vedere, ei sunt, cu siguranţă, un singur tip, ca spirit. Cu siguranţă că orice imigrant, integrându-se într-un nou spaţiu, devine mai frecvent *„naţionalist"* - termenul este limitativ -decât băştinaşii. Cam aşa am observat că sunt ungurii: mai central-europeni decât austriecii, mai catolici decât bavarezii, mai calvini decât genevezii, mai occidentali decât înşişi occidentalii, dar mereu prin comparaţie. Ei nu dau tonul, ei doar se iau la întrecere, depăşindu-şi modelele: *imitatio deii!* Ei nu au simţul nuanţei - din păcate, pentru noi, acest simţ ne-a dus în pragul falimentului global al poporului nostru - ei sunt extremişti fie în bine, fie în rău, ei sunt înclinaţi să privească lumea în categorii - au preluat acest mod de

gândire de la austrieci şi l-au exacerbat. Un exemplu: observând că noi, cei din Transilvania, avem mai mare succes în a fi angajaţi, csöves-ii budapestani s-au coalizat prin discuţii amicale împotriva *„ardelenilor".* Şeful nostru de echipă era un om din Zalău - Vincze îl chema - care gândea, simţea şi vorbea mult mai urât decât noi toţi (români etnici) despre ungurii din Ungaria. E adevărat că şi ei, cei de acolo, îi privesc superior pe cei din Ardeal şi se poartă cu ei ca nişte străini, deşi noi am crezut că ar trebui să-i trateze ca pe nişte fraţi. Iată şi aici mentalitatea central-europeană, rece, distantă şi germanică. Totuşi, prin comparaţie, ungurii sunt mult mai sociabili, mai plăcuţi în conversaţie şi mai latini decât austriecii şi nemţii. În Ungaria, ca român etnic, te poţi simţi bine nefăcând abstracţie de teritoriul pe care te afli... Că Ungaria ar dori Transilvania, este o falsă problemă, întreţinută cu încăpăţânare de ideologii *„Vetrei Româneşti".* Şi chiar dacă ar dori-o, până la împlinire este un drum lung. Pe de altă parte, ca etnic ungur din Transilvania, este jenant să ştii că fraţii tăi din Ungaria au ce să mănânce şi o duc, în general, mult mai bine ca tine, condamnat să continui a vieţui într-un spaţiu ostil, cu o mentalitate ghettoizantă. Mă întreb, de ce nu au existat revendicări majore din partea populaţiei

de origine maghiară din Transilvania între cele două războaie mondiale?

Poate că un sistem asemănător va trebui găsit şi în viitor. Sau ceva de genul Finlandei. De ce ne speriem de toleranţă?

Lucru curios, deşi am simţit exploatarea cea mai crâncenă în Ungaria, am cunoscut, pe propria piele, acumularea primitivă a capitalului, era cât pe ce să primesc rezidenţa permanentă în această ţară împotriva voinţei mele, am rămas totuşi cu o amintire, de ansamblu, plăcută. Poate că în Transilvania viitorului nu se va mai supăra nimeni dacă fiecare etnie îşi trimite copiii la şcoală pentru a învăţa în propria limbă şi, de ce nu, şi la universitate. Dar asta trebuie să aibă un fond de hiperabundenţă occidentală în toate domeniile

începând cu alimentele. Poate, cândva.

Spunea bine Emil Cioran, în eseul său: *„ungurii sunt un popor de conchistadori care au sfârşit prin a deveni crescători de porci".* Este o ironie a soartei care se regăseşte în muzica lor populară. Preţul pe care a trebuit să-l plătească a fost renunţarea la vocaţia lor. Au primit în schimb integrarea în Europa.

Îl chema Gyula pe acel bătrân cu salopetă albastră. Nevastă-sa, funcţionară la Rendörseg (poliţie), îl dăduse afară din casă, iar cei trei copii mari nu doreau să ştie nimic de el. Îl ignorau. Aşa că nu-i de mirare consumul său exagerat de vin negru şi consideraţia sa că viaţa nu face doi bani. E trist să trăieşti ca csöves la Budapesta, într-un cămin de nefamilişti, de azi pe mâine, la 60 de ani. M-am întrebat, mereu, fără a găsi vreun răspuns: care-i opinia lui Dumnezeu despre dreptate? Şi n-am găsit răspunsul. Îl mai caut.

Ei bine, o zi de lucru la Ferencvaros trecea greu. Era posibil, uneori, să nu fim angajaţi şi să ne reîntoarcem cu primul tren, cel de 7^{00}, înapoi, în lagăr, pentru a vegeta acolo. Dar, cel mai frecvent, am primit de lucru.

Primeam lopeţile şi târnăcopul, treceam pe la cantină, primeam ceai fierbinte pe gratis şi ne cumpăram bonuri pentru masa de prânz: 30 de forinţi. În februarie s-a majorat tariful (60 de forinţi) şi am renunţat. Apoi, ne îndreptam spre punctul de lucru, între linii, într-o baracă unde mâncam un sandwich adus de acasă. Şi pe la 7^{30} ieşeam pe linii, căutam două vagoane goale pe care trebuia să le umplem cu câteva tone de material. Asta era munca. La început ni s-au făcut băşici în palme, pe urmă ne-am obişnuit. Consideram că facem un pic de sport, ce-i drept, cam dur, dar eram bucuroşi că aveam o sursă de bani pentru a reuşi să supravieţuim.

La Komarom a fost însă altfel. În general, mai bine. Plecam la 7^{00} din gara Ferencvaros şi mergeam cu trenul două ore. Era somnul cel mai dulce pe care l-am gustat vreodată, în vagonul încălzit, în legănatul plăcut al osiilor, cu capul rezemat

de coada lopeţii. Atunci primiserăm nişte lopeţi mai mari (de 5 kg, se spunea) supranumite *„Inima lui Stalin".* Se spunea că era modelul tipic de lopată folosit în Siberia pe vremea lui Stalin. Am avut „plăcerea" să încărcăm şi să descărcăm cărbuni la Komarom. Am avut o febră musculară care s-a atenuat rapid. Nu aveam timp pentru dădăceli. În schimb, cele mai multe zile am lucrat la descărcat şi încărcat de containere în vagoanele din acea gară de frontieră. În pauzele pe care le luam la 10^{30}, pentru masă, mergeam vreo 20 de metri şi ne aşezam pe malul Dunării privind spre Komarno, în Czechoslovakia, şi visând că vom scoate în curând paşapoartele şi că vom pleca din Ungaria. Cât mai repede. Pentru noi, Ungaria era doar trambulina de lansare pentru că nu am avut mijloace de a ajunge direct din România în Occident. Dar nu puteam rămâne acolo...

Pe la 14^{00} sau 14^{15} terminam lucrul şi ne pregăteam să fim punctuali la trenul de 14^{40} care oprea la Bicske la 15^{40}. Pe la 16^{00} ajungeam în lagăr, mâncam şi treceam la

partida de cărţi de joc, cu televizorul aprins. Jocul de cărţi devenise, pentru noi, aproape ca un drog. Jucam Macao, Rands şi Whist. O viaţă de csöves-i ce eram, irosită în zadar. Şi familiile noastre, undeva, departe, spre Est. Pentru cât timp? E mai bine să nu ne gândim şi să începem o nouă partidă.

Lagărul de la Bicske are o amplasare foarte frumoasă. Este situat în afara localităţii, în apropierea unui lac - destul de întins, plin cu peşti - şi a unor păduri. Autostrada Wien - Budapest se află la vreo 200 de metri.

În prima duminică din februarie am pornit într-o plimbare cu Boby peste lacul îngheţat spre pădure. Era o zi geroasă, dar senină, cu un soare cu dinţi şi foarte frumoasă. Era plin de copii pe lac, la patinaj. Ne făceam planul când vom pleca şi gândeam că exact în patru săptămâni, odată cu venirea primăverii, o vom putea face. Pentru a ajunge în pădure trebuia să trecem peste autostradă. Am trecut şi am visat din nou. Pe când vom fi plecaţi de aici, împreună cu familiile

noastre, oare va putea fi posibil? În pădure sunt nişte ruine medievale. Se spune că se va amenaja un han pentru turiştii ce trec pe autostradă. A fost, cred, cea mai frumoasă duminică petrecută în Ungaria: o plimbare lungă în aerul ozonat şi tare sub un cer perfect senin şi într-o atmosferă de optimism pur şi de încredere în viaţă, în posibilităţile de împlinire ale omului. Nimic nu poate fi imposibil! ne-am spus atunci. Apoi, o masă bună cu cârnaţi prăjiţi, cartofi prăjiţi şi multă ceapă(prăjită?) şi un duş fierbinte.

În fiecare seară studiam febril hărţile pentru a alege cel mai bun drum spre Belgia. Auziserăm că acolo ar fi un lagăr pentru refugiaţi şi ne gândeam să pornim într-acolo. Până la urmă am auzit că se acordă vize turistice pentru Austria, neam prezentat şi, pentru 987 de forinţi, am obţinut câte una pentru ultima săptămână din luna

februarie. Deci, drumurile noastre viitoare vor fi în funcţie de Austria.

Duminica de 24 februarie '91 am stabilit să plecăm. Am eliminat haine pentru a nu păstra decât strictul necesar şi am luat cu noi doar puţină mâncare: slănină şi ceapă ca mâncare de bază şi puţină brânză topită, salam, ciocolată, suc de lămâie. Aveam în total 2.500 de forinţi (pentru trei persoane). Emil mai avea 65 de mărci (vest-) germane. O sumă infimă, mijloace reduse, dar mult curaj. De ce oare secolul al XX-lea nu a răsplătit curajul? Valoarea supremă a acestui secol a fost încadrarea strictă în sistem (în oricare sistem): rotiţe într-un angrenaj.

Am pornit pe la 14^{30} din lagăr. La poartă, ghinion! Era în tură, pe post de gardian, Istvan braşoveanul. Ştia româneşte şi ne-a întrebat, văzându-ne cu bagaje: *„Încotro?".* I-am spus că noi am găsit de lucru pe lângă Budapesta şi că plecăm pentru vreo săptămână, dar parcă a mirosit ceva. Oricum, am luat-o spre oraş pentru a da impresia că mergem spre gară şi apoi am ocolit lacul ieşind la autostradă, chiar lângă pădure. Am ajuns pe la 15^{00}. Peste trei sferturi de oră ne-a luat un şofer şi ne-a dus până la Tatabanya. De acolo, după încă vreo

jumătate de oră, ne-a luat altul care mergea la Viena. Am avut noroc, într-adevăr. Am ajuns la frontieră pe la 19^{00}. Vameşii austrieci s-au uitat cu mirare la paşapoartele noastre: nu mai văzuseră aşa ceva.

Când am intrat în Austria, pe drumul care duce spre Viena, am văzut miraţi, pentru prima oară, magazine cu automobile japoneze dar şi germane. Era un orăşel (sau un sat?), Gattendorf cred. Am rămas uluiţi.

La Viena, în faţa gării WienerWest Bahnhoff am ajuns la 20^{30}. Acolo am cerut şoferului să ne ducă şi a avut amabilitatea să o facă. Nu a acceptat nici un ban de la noi. Era ungur şi lucra în Austria.

Am căutat rapid un ghişeu bancar şi l-am găsit în apropierea gării. Pentru 2.500 de forinţi am primit 300 de

şilingi. Ne-am plimbat apoi prin holul gării minunându-ne de varietatea produselor, de uşile cu celulă fotoelectrică, de atmosfera vieneză. Eram parcă veniţi de pe altă planetă. Decenii de întuneric în spatele cortinei de fier şi-au spus cuvântul. Citisem mult, ascultasem posturi de radio străine, veneam acum din Ungaria, dar Viena ne-a frapat. Eram, în sfârşit, la kilometrul ZERO al Occidentului. Am încercat să dormim după ce am servit o masă copioasă pe băncile din holul gării dar cel mult am aţipit: poate poziţia şezând, poate emoţiile, poate nerăbdarea ne-au făcut să moţăim. Şi după miezul nopţii a venit personalul de serviciu pentru a face curat, aşa că am luat-o la picior să vizităm Viena: *by night.*

Am trecut pe lângă Parlament cu direcţia „UNO City" respirând farmecul străzilor feeric luminate şi holbându-ne în vitrinele magazinelor aranjate cu un gust tipic vienez, doldora de tot ce vrei. Văzusem la Budapesta multe magazine, dar Viena le întrecea de departe. Şi ne-am întrebat atunci, ca şi acum: oare spaţiul nostru geografic să fie condamnat la nesfârşit să existe în ignoranţă, în întuneric, în prostie?.

Am trecut Dunărea şi am mâncat, din nou - se făcuse frig, eram obosiţi în urma plimbării - sub un pod aproape de „UNO

City": clasica slănină cu ceapă. Era 5^{00} dimineaţa. Trebuia să ieşim din Viena la autostrada ce pornea spre Salzburg. Ne-am rătăcit , dar până la urmă, după ce am mers cu câteva metrouri, am reuşit să ajungem. Am mai mers mulţi kilometri pe jos (peste 10, poate mai mulţi) şi am ieşit pe autostradă. Era o vreme foarte urâtă cu un cer plumburiu. Dar nu ploua. Eram obosiţi. Emil s-a dus după un copac la toaletă. Noi continuam să facem semn automobilelor ce treceau şi iată că un camion a oprit chiar atunci, după mai bine de 2 ore de aşteptare. L-am strigat pe Emil şi ne-am îmbarcat fericiţi. Mergea spre Salzburg, într-o mică localitate...

Încercam să urmărim peisajul. Autostrada urcase într-o regiune muntoasă şi bine împădurită cu conifere. Era ceaţă dar pe măsură ce înaintam începea să se zărească soarele. Începuseră să mi se-nchidă ochii. Şi astfel, în legănatul camionului, am adormit.

Mă gândesc acum, când îţi scriu, cât timp va mai trebui să treacă pentru ca România să redevină o ţară suportabilă şi comparabilă cu oricare alta din Occident?

Să fie oare atât de greu de înlăturat efectele târzii ale „ciumei roşii"? Pentru că, până la urmă şi ciuma se vindecă, sau nu?

Mă gândesc cu groază ce se va întâmpla dacă, la alegerile locale din martie şi la cele naţionale din mai vor mai câştiga, prin maşinaţiuni, tot actualii coordonatori politici? Poporul nostru nu ar mai putea suporta încă patru ani de privaţiuni de tot felul (înfometare, lipsă de căldură, de lumină, de speranţă într-un ocean de demagogie, de suspiciune, de dezbinare). Ar fi păcat pentru tinerii şi pentru copiii acestui spaţiu nefericit. Nu dispun, aici, de statistici dar cred că ei formează majoritatea populaţiei. Şi cum dreptul de vot se acordă de la 18 ani (de altfel e normal acest fapt) ei vor fi călăuziţi de părinţi către un viitor pe care ei l-ar dori cald, plăcut, abundent în alimente şi european.

Şi părinţii ce le vor spune? Du-te maică în lumea largă,

gândeşte într-o altă limbă şi uită că te-ai născut aici. Să nu vii să ne vezi niciodată! Bucuria noastră de părinţi bătrâni este să ştim că tu urăşti aceste lucruri. Şi ai face bine să ne urăşti şi pe noi: să nu ai milă, să nu-ţi fie dor, să nu te gândeşti la noi. Vom fi bătrâni şi singuri şi vom muri în mizerie, dar să nu-ţi pese. Unica noastră bucurie este că tu te-ai salvat, de aici. Şi toate generaţiile ce vor veni după tine. Pentru că aici este *Valea Plângerii.* Sau, nu te uiţi în jur? prietenii tăi au murit în Revoluţie, tu ai avut noroc, dar

dacă nu te potoleşti, te pomeneşti cu o maşină peste tine. Aşa că taci şi rabdă!

Mă întreb acum: oare ce prognoză vei da pentru viitoarele alegeri? Îţi aminteşti? Ai spus două treimi pentru FRONT şi atât a fost.

Să fie oare atât de greu de înlăturat efectele târzii ale *„ciumei roşii"?*

VIII / Chet

Îmi face plăcere să-ţi scriu aşa, sub forma asta. Ştiu că numi vei citi scrisoarea (mamut) peste o săptămână sau două ci peste luni sau ani dar vei avea atunci, în faţă, o carte. Gândul acesta mă linişteşte. Ştiu că trecerea mea prin acest spaţiu binecuvântat de Dumnezeu care este Ile de France, a lăsat o urmă plăcută: aceste pagini.

Îţi spuneam pe vremuri (mai ştii?) că mi-ar plăcea să vizitez în primul rând ţările mediteraneene Spania, Italia, Grecia şi doar după ele, Franţa. Nu le-am văzut şi nu mă mai interesează. Oricum, nu sub forma actuală în care este conceput turismul. Două săptămâni în autocar între nişte ruine romane şi nişte catedrale baroce, cu aparatul de fotografiat sau de filmat în mână, pentru nişte imagini pe care le vom arăta la întoarcere prietenilor spunând, cu mândrie puerilă şi oarecum deplasată: iată, pe aici mi-au călcat paşii.

Parcă ar fi cine ştie ce... Şi pe urmă, masa de prânz la restaurant, somnul la hotel: este artificial şi fad. Cel mult ar fi util pentru a compara calitatea serviciilor în hotelurile europene. Din toată alergătura asta nimic pentru suflet. Nu! Pentru a cunoaşte cu adevărat spiritul unui popor, pentru a te cufunda în mentalitatea lui şi a reuşi să intri în pielea lui, pentru a-l înţelege, trebuie să trăieşti un timp ceva mai îndelungat în mijlocul lui, să-i deprinzi limba şi obiceiurile şi să-l iubeşti. Este suficient acest exerciţiu pentru o singură ţară. Atunci, cu această metodă, vei reuşi să-i înţelegi pe toţi. Lucrând cu ei şi împărtăşindu-le bucuriile şi necazurile. Bine, vei zice, dar ce legătură are

asta cu ruinele şi catedralele, pentru că trăieşti în alt secol? Foarte simplu: vei vedea cu alţi ochi monumentele pentru că vei înţelege continuitatea spiritului. Cu siguranţă că ruinele nu ar avea nici o valoare, ar reprezenta nişte simple bucăţi de piatră dacă nu ar înmagazina un imens potenţial spiritual. Cred că nu ţi-am spus, deşi am povestit mai bine de zece ani despre tot ce există în lumea asta, când eram mic, la Severin, pe malul Dunării, locurile mele preferate de joacă erau printre ruine. Erau acolo două cetăţi: castrul roman, vechi de mai bine de optsprezece secole şi cetatea medievală a Severinului, veche de vreo şapte secole. Îmi plăcea enorm să mă joc printre acele pietre printre care sălăşluiau şopârlele. Îmi imaginam că trăiesc în acele vremuri eroice, printre centurioni romani sau printre cavaleri medievali şi eram mândru că am o lume a mea unde mă simt bine şi sunt fericit. Copilăria mea se petrecea în ultimii ani ai poststalinismului, când încă mai aveau loc procese politice, când încă mai puteai fi denunţat şi arestat fără vină. Auzeam, din când în când, discuţii între bunicul şi tatăl meu dar eu eram, adesea, departe: trăiam în lumea basmelor şi a cavalerilor, fericit şi nepăsător. Toţi se-ntreceau să-mi citească, şi mama şi tata şi bunicul. Acumulasem, deja, o mulţime de cunoştinţe şi mă luam la întrecere cu copiii mai mari. Dar marea mea pasiune era

călătoria. Am întins-o pentru prima oară de acasă, pe la trei ani, împreună cu câinele. Ştiam drumul până în centrul oraşului şi nu mi-a fost greu. Părinţii s-au speriat şi au anunţat poliţia dar, în acest domeniu, s-a dovedit incompetentă, pentru că eu am ajuns acasă înainte de a fi găsit. Când m-au văzut, toţi s-au bucurat dar n-am scăpat de o bătaie bună, să-mi fie de învăţătură de minte, să nu mai plec singur de-acasă. Desigur, am pretextat că am pornit după câine pentru a-l aduce înapoi dar nu a mers şi desigur, pe măsură ce creşteam am continuat escapadele. Dar părinţii nu se mai îngrijorau. Mama mă ducea, frecvent, să mă joc la ruinele cetăţii Severinului. Ştia că-mi place. Îmi

citea acolo ore întregi şi tot acolo eu visam privind Dunărea şi ţărmul Yugoslaviei că va veni o vreme când voi pleca, undeva departe, pentru a cunoaşte şi alţi oameni şi pentru că nu pot trăi legat veşnic de acelaşi spaţiu. Şi pentru că oamenilor le plac poveştile adevărate şi eu voi fi povestitorul.

Da, este inutil turismul de dragul turismului; observ şi aici în Franţa, oamenii se plictisesc într-un paradis al abundenţei, planificându-şi vacanţe exotice, realizându-le şi rămânând, totuşi, mereu angoasaţi. Sunt condamnaţi la libertate ! Mi-am amintit de Sartre şi nu-mi face plăcere. Să fie oare o constantă a omului de a vrea mereu altceva, de a nu se mulţumi niciodată cu ceea ce are? Poate că-i bine.

Şi, noi, aici, nu suntem mulţumiţi. Poate că am putea obţine rezidenţa permanentă a Franţei, am putea să ne stabilim undeva pe lângă Paris, să ne luăm o locuinţă cu chirie, să ne chemăm familiile, să-i introducem pe copii în mentalitatea franceză şi să ne gândim şi noi, ca ceilalţi, la vacanţa din luna august ca scop în sine. Ar fi la fel de monoton şi plicticos ca pentru ceilalţi. Pe vremea guvernului Frontului Popular, Nicolae Steinhardt observase acelaşi fenomen, în Franţa. Istoria se repetă, nu? Şi peste câţiva ani, maşina de război nazistă avea să dea un sens vieţii monotone a milioane de francezi, cel mai frecvent spre roşul spectrului. Cu siguranţă,

omul este un animal de pradă. Nu poate fi fericit decât dacă-şi înghite semenii, sau dacă scapă pentru a se pregăti mai bine pentru runda a doua.

Dar nu! noi am dori să ne reîntoarcem acolo, pentru a schimba cursul istoriei. Te vei întreba, ce mai contează două picături într-un ocean? Şi ai dreptate. Atâţia dintre voi suferă de frig şi de foame şi vor schimbări, ce să mai căutăm şi noi? Dar pentru că vom fi utili, poate vom fi condimentele ce dau gust bulionului.

Spuneam în Ungaria, la Bicske (şi am şi scris în petiţia ce preciza elementele pentru obţinerea azilului politic) că

nu mă voi reîntoarce în România decât dacă va reveni Regele Mihai I. Dar văd acum, şi eu şi Boby, că nu va fi posibil. Fie ne vom reîntoarce în curând pentru a participa şi contribui la pregătirea alegerilor naţionale (pentru că e prea târziu pentru cele comunale), fie nu vom mai reveni deloc. Aşa este. Deci, noi vom fi de prisos mai târziu. În schimb, în primăvară ('92) există riscul de a dispare fără urmă. Sunt ultimele zvâcniri ale balaurului roşu căruia i s-a tăiat doar coada şi se simte încolţit. Mai are cele şapte capete, dar ele au început să nu se mai coordoneze între ele. Doamne, cât am dori să-nfigem un ac în acest balaur. Şi dacă o vom face, va fi posibil doar în această primăvară. După aceea va-ncepe reconstrucţia.

Dragă K., nu am fost în Spania, dar am văzut Austria, de la un capăt la altul.

Tocmai adormisem în legănatul camionului şi nu ştiu cum sa făcut, ca într-un basm, că în momentul în care am deschis ochii, refăcut, trecuserăm de Linz îndreptându-ne spre Salzburg, într-un peisaj splendid cu soare, cer albastru, pajişti înverzite şi munţi cu căciuli albe ce se zăreau în depărtare. La scurt timp, şoferul a oprit şi ne-a depus în parcarea unui motel situat la vreo 60 km de Salzburg. El avea locul de destinaţie aflat foarte aproape de acolo. Ne-am pus bagajele lângă o masă de lemn şi ne-am dus cu schimbul la toaleta acelui motel. A fost o încântare. Ne-am spălat pe mâini şi pe

ochi şi ne-am uscat la nişte aparate cu aer cald cum nu mai văzuserăm. Ne-a frapat însă acea curăţenie perfectă şi acel miros parfumat ce plutea în aer. Am trecut apoi prin unicul magazin al motelului dotat însă cu bunătăţile lumii (eram flămânzi) şi ne-am aşezat la masa de lemn unde slănina şi ceapa ni s-au părut destul de bune. Am băut apoi apă multă şi am mâncat câte un măr. Ne făcuserăm plinul şi puteam porni mai departe, dar am mai rămas un timp privind munţii, îmbătaţi de frumuseţea peisajului. Boby a-ncercat să doarmă pe bancă, la soare,

dar n-a reuşit. Era cald şi plăcut în acea zi de luni, 25 februarie...

Am încercat să rugăm pe şoferii automobilelor ce porneau din acea parcare să ne ia până la Salzburg, dar n-am reuşit să convingem pe nici unul. Aşa că am ieşit pe autostradă într-un loc unde se putea opri şi am început să facem semne. Ne planificaserăm pentru ziua aceea să ajungem până la Linz şi ne realizaserăm planul, dar am fi fost şi mai bucuroşi să atingem Salzburgul. Iată că într-un târziu a oprit o maşină: o Lada cu număr maghiar. Şoferul, desigur tot maghiar, mergea la München, la lucru. S-a arătat încântat când Emil i-a povestit că venim din Ungaria.

Să umbli cu autostopul este o întreprindere grea, pe autostrăzile Europei. Cu atât mai mult în timpul iernii. Aveam să constatăm asta la revenirea noastră în Ungaria în momentul bilanţului. Ca să ajungi în timp util la locul pe care ţi l-ai propus e imposibil dacă foloseşti autostopul. Şi mai este obligatoriu, de asemenea, să dispui de bani, de foarte mulţi bani, mult mai mult decât îţi planifici, strict, pentru că apar mereu necesităţi neprevăzute.

Ulterior, în lagărul de la Bicske, am fost priviţi ca nişte adevăraţi experţi în domeniul călătoriilor internaţionale pe distanţe lungi şi cu mijloace precare. Dar în momentul când am pornit am fost cu totul inconştienţi. Aveam să ne complimentăm mereu, cu Boby, observând că amândoi suntem puţin nebuni. Am preferat să plecăm în necunoscut,

fără a avea un punct stabil, în Vest, numai pentru a pleca din lagăr.

Şi mai mult, nu ne-am învăţat minte şi am repetat încercarea, de data asta în timpul verii, însă alegând un drum mult mai lung. Sunt totuşi câteva deosebiri esenţiale. În timpul verii ştiam locul de destinaţie: Biserica Mormonă din Versailles, eram înarmaţi cu o recomandare frumoasă de la preşedintele misionar James L. Wilde, aveam bani de tren, aproape pentru întregul drum şi ştiam că trebuie să

tăiem orice legătură cu Ungaria: deci, reîntoarcerea în lagăr era imposibilă pentru că fuseserăm ameninţaţi şi primiserăm şi în scris o hârtie în care ni se atrăgea atenţia că în cazul în care refuzăm să ne facem cartea de rezidenţi permanenţi ai Ungariei, ni se va retrage statutul de refugiaţi politici. Am preferat să facem ca şi Cortez în Mexic. El şi-a ars corăbiile pentru a-şi stimula oamenii să meargă înainte şi să cucerească Tenochtitlan. Pe mare, drumul le era barat de corăbiile guvernatorului Cubei (întâmplător, socrul lui Cortez), deci, singura lor şansă era cucerirea imperiului lui Monctezuma şi trimiterea de emisari direct la regele Spaniei pentru a-i anunţa victoria. Era o întreprindere imposibilă şi, cu toate acestea, Cortez a mizat şi a câştigat. Se spune că Dumnezeu ţine cu cei curajoşi. În cazul lui Cortez a confirmat-o. Dar şi în alte multe cazuri. Şi noi am mizat pe această idee: că este suficient să ai o dorinţă, să o spui şi să mergi orbeşte spre împlinire. Da, dar mai trebuie ceva: să crezi în Dumnezeu. Şi noi, în acel februarie, eram credincioşi doar pe jumătate.

Ei bine, atunci am adormit şi m-am trezit, mai bine zis, m-a trezit Boby (amândoi stăteam în spate) la Salzburg. Autostrada ocoleşte oraşul, aşa că n-am reuşit să vedem nici castelul, nici casa lui Mozart. Pe mine m-ar fi interesat şi casa lui Stefan Zweig, pe care-l prefer mai mult decât pe Kafka, dar scopul nostru nu era turismul. Era luni seara. Aveam viză pentru Austria până joi. Deci, trebuia să ieşim cât mai repede.

Ne programaserăm să ieşim pe undeva pe lângă Salzburg pentru a intra în Germania, dar aveam parcă o frică paralizantă de această ţară. Ne temeam că vom fi prinşi pe autostrăzi şi trimişi înapoi în Ungaria. Vreo 400 km sau mai mult până la frontiera belgiană ar fi fost greu de parcurs. În sfârşit, Boby m-a trezit chiar aproape de punctul de frontieră cu Germania spunându-mi că am trecut vama. M-am uitat în jur mirat şi somnoros şi am întrebat *„unde mi-e căciula?”.* Într-un târziu Boby mi-a scos-o din rucsac.

Şoferul tocmai făcuse plinul cu benzină. Emil a sugerat că nu ar fi cazul să riscăm trecând în Germania cu maşina şi ar fi mai bine să ne îndreptăm spre Innsbruck şi să-ncercăm să trecem în Elveţia. Ne-am dat jos, i-am mulţumit şoferului, care nu ne-a taxat, am intrat într-un supermarket, am cumpărat aici o ciocolată, nişte bere şi nişte Coca-Cola şi am pornit în sens invers punctului de frontieră pentru a găsi un loc în care să dormim. Erau nişte cabane pentru vite în care speram să găsim fân. Se înserase. Am sărit un gard de sârmă şi am pătruns într-o cabană pe care o ochisem pentru poziţia sa apropiată de autostradă. Am intrat şi am văzut că e plină de fân. Eram salvaţi. La pornire nu ne-am gândit unde vom dormi. Credeam că prin gări, dar se va dovedi că este riscant şi dificil. Am mai mâncat un pic - mai aveam nişte brânză topită - am băut berea şi ne-am culcat, lipiţi unul de altul şi astupaţi cu fân. Deşi în plină iarnă şi în zonă muntoasă, am reuşit să dormim destul de bine. Acum, la mult timp după acea călătorie, ne gândim cum de nu ne-am îmbolnăvit. De fapt, lucru curios, eu nu plecasem complet vindecat din Ungaria, după o puternică răceală care îmi afectase urechile. Luam încă nişte pastile şi purtam vată în urechi. Dar poate aerul munţilor Austriei ne-a făcut bine sau poate starea de încordare continuă, nu ştiu exact, dar m-am însănătoşit rapid.

Marţi dimineaţa ne-am sculat refăcuţi, am mâncat nişte conserve de peşte şi ciocolata şi am pornit pe jos spre sud. Trebuia să facem un ocol şi apoi să mergem spre Vest, spre

Innsbruck. Am trecut pe lângă Berchtesgaten, *„bârlogul lupului"* şi reşedinţa lui Hitler. Ne gândeam că am fi putut s-o luăm într-acolo, dar ţinta noastră nu era Germania şi muntele era extrem de prăpăstios. Aşa că, tot spre sud, pe autostradă făcând stopul fără succes. La un moment dat a oprit o maşină a poliţiei, care în Austria se cheamă Gendarmerie, ne-a cerut actele şi ne-a invitat

vehement - stilul era cel de pe vremea lui Hitler - să dispărem de pe autostradă pentru că nu este voie să facem autostopul. Ne-am retras cuminţi pe o şosea laterală, am ajuns în comuna Hallein, unde am luat autobuzul până la Golling. Acolo am căutat o librărie şi ne-am înarmat cu ceea ce ar fi fost obligatoriu să avem încă de la pornire: o hartă autorutieră.

Percepeam localităţile ca pe ceva exterior nouă, prea frumos pentru a fi adevărat; vedeam nişte clădiri ca un fel de cabane, dar toate cu gust. Am avut senzaţia unei repartiţii aproape uniforme a bogăţiei între toţi locuitorii acelor sate de vis, specializaţi mai mult în turism decât în agricultură. Pentru cine are sistemul nervos lezat, i se recomandă acele peisaje minunate şi acel calm alpin. Noi, însă, trebuia să ne continuăm drumul.

Se făcuse amiază şi noi nu merseserăm decât 18 km spre sud. Am mai mâncat chiar în gara din Golling, pe o bancă, şi am pornit din nou. Spre Bischofshofen. Am avut ghinion şi am mers mult pe jos, dar până la urmă ne-au luat două nemţoaice, apoi un domn în vârstă. Am mers din nou pe jos şi iar ne-a luat cineva, un schior cu un Audi, astfel că am reuşit să ajungem spre seară, pe la 19^{00}, la Jochberg. Am ieşit din localitate şi am întâlnit din nou cabanele cu fân pentru vite. Din nou eram salvaţi, ne-am gândit. Boby a făcut cercetarea de rigoare în teren şi a găsit una cu uşa deschisă. Luna strălucea puternic şi ne temeam să nu fim văzuţi când intrăm. Dar nu s-a produs nici un incident. Paiele erau cam ude. Le-am selectat noi, ne-am ghemuit unul în celălalt şi am mai avut o noapte de somn care ne-a mai refăcut un pic forţele.

Ceea ce era extrem de neplăcut era faptul că nu ne puteam spăla şi schimba hainele. Când ne spălam o făceam numai la toaletele motelurilor, pe autostradă. Până la urmă, deşi din punct de vedere geografic am fost învingători, generalul iarnă ne-a copleşit prin această stare de indispoziţie permanentă pe care ţi-o creează mizeria

corporală. Este desigur greu să stai nemâncat multe zile, dar este cumplit să nu-ţi schimbi ciorapii timp de o săptămână - nu mai vorbesc de restul lenjeriei de corp. Ne-am întrebat, de multe ori, cum or fi reuşit popoarele migratoare să parcurgă distanţe imense îmbibate în suc propriu şi ne-am răspuns că, poate, copiii erau obişnuiţi de mici cu starea asta. Totuşi, îmi amintesc un eseu al lui Borges în care povestea despre un longobard care, în momentul în care a ajuns în Ravenna şi a dat cu ochii de minunile arhitecturii romanice, a renunţat pentru totdeauna la spiritul de nomad războinic şi a devenit un apărător fidel al acelor locuri civilizate. Se metamorfozase. Cam la fel ne-am închipuit şi noi că se produce transformarea. Orice barbar feroce când dă de aburii fierbinţi ai unei băi romane şi când se obişnuieşte cu bălăceala în apa caldă a piscinei, se înmoaie - inevitabil îl moaie apa - şi devine civilizat. În fond, starea de nomadism era o stare limită datorată foametei cronice din zonele de baştină ale acelor populaţii. Toţi, dar absolut toţi nomazii, s-au stabilizat, fiind înghiţiţi de cei în mijlocul cărora s-au stabilit dar lăsându-şi amprenta spiritului lor puternic şi liber în noua populaţie. Pentru Europa a fost, cu siguranţă, o şansă invazia migratorilor nu numai pentru că lumea veche a obosit şi trebuia împrospătată, dar şi pentru aportul etnic şi viguros şi pentru noile relaţii sociale rezultate.

Ziua următoare, miercuri, ne-am trezit pe la 6^{30}, am mâncat rapid şi pe la 7^{00} am întins-o. Era o ceaţă deasă. De-abia după 9^{00} ne-a luat un şofer cu Peugeot 205 şi ne-a spus că merge până aproape de Innsbruck. A gonit nebuneşte. Eu, desigur, am adormit din nou, dar Boby m-a trezit şi într-adevăr s-a meritat. Atunci am văzut cel mai frumos peisaj din viaţa mea.

Exact ca în ilustrate. De-o parte şi de alta a autostrăzii munţi înalţi cu vârfurile albe pe un fond de cer albastru pur, fără pic de nori. Câmpurile erau de un verde crud. Era

splendid. În astfel de peisaj nu este posibil să mori. Aici existenţa este eternă şi suspendată, parcă, dincolo de timp. Atunci am înţeles semnificaţia cuceririi Everestului. Până la urmă, el nu a fost şi nu este escaladat pentru că există, ci pentru că acolo sus se află singurul loc din lume, situat totuşi în această lume, de unde poţi să priveşti. Şi ce vezi? Vezi depărtările învăluite într-o lumină alb-albastră, vezi munţii cu vârfurile albe, vezi norii, undeva departe, mult mai jos şi care despart acea lume ideală, a ta, de lumea cealaltă, meschină şi fără sens, şi mai vezi în tine, pentru că acolo este singurul loc unde poţi să te priveşti în linişte, fără teamă, şi să constaţi că ai reuşit. Pentru că atingerea unui vârf de munte nu este atât un efort fizic, cât, mai degrabă, o luptă cu tine însuţi. Este drumul spre interiorul nostru, este, cu siguranţă, prima iniţiere spirituală la care toţi trebuie să participăm dacă dorim să devenim mai buni. Pentru că fiecare dintre noi are muntele său. Nu înălţimea este importantă, ci drumul până în vârf, contemplaţia şi revenirea printre semenii noştri, transfiguraţi. Pentru că acolo în vârf, mai mult decât în catedrale, îl întâlnim pe Dumnezeu. Şi El ne-ascultă. Şi astfel am ajuns la Innsbruck.

IX / Thet

De fapt, nu chiar la Innsbruck, ci la vreo 10 km est. Am fost debarcaţi pe autostradă. Ne-am privit ceasurile: 11^{30}. Ne-am întins câteva momente, pe iarbă. Boby s-a gândit să se culce, dar nu a reuşit. Peisajul era prea frumos pentru a putea să faci altceva decât să-l admiri. Priveam în jur şi ne simţeam ca vrăjiţi. Parcă pluteam, cuprinşi de o stare de beatitudine

paradisiacă. Cu siguranţă că aşa trebuie să fie în rai: nu te mai saturi privind în jur, minunându-te şi uitând de foame, de somn, de griji, de obiective, de tot. Rămâi, parcă, suspendat între cer şi pământ. Pluteşti. Se spune că cea mai mare parte a oamenilor sunt climatopaci, deci sensibili la starea timpului. Noi cu siguranţă facem parte

din această categorie. Dar atunci, la Innsbruck, a fost ceva mai mult: a fost o revelaţie: gândul că paradisul este mereu la îndemâna noastră, a fiecăruia dintre noi, şi că avem o planetă frumoasă care ne aparţine tuturor, fără restricţii, şi că trebuie să ne obţinem dreptul de a privi; doar atât, de a privi peisajele...

Ne-am gândit atunci că *„excursia"* noastră în Austria, care era mai degrabă o *„Hegira",* ar fi fost imposibilă dacă am fi continuat să vieţuim în România. Şi aşa, venind din lagărul unguresc, a fost dificilă, dar poate tocmai acest statut-limită ne-a determinat să pornim cu temeritate spre vest.

Dragul meu K., continui să-ţi scriu şi mă opresc uneori, cu teamă, întrebându-mă: vei avea răbdare să citeşti tot? şi pe urmă îmi reamintesc. Chiar tu mi-ai spus: „să *nu treci pe lângă evenimente fără să le consemnezi!".*

Am pornit-o, deci, pe jos spre Innsbruck, am reuşit să prindem un automobilist care ne-a dus până aproape de intrarea în oraş. De acolo, pe jos. Am încercat, mai întâi să intrăm într-un ghişeu bancar pentru a schimba cele 65 de mărci ale lui Emil, dar era închis pentru pauza de masă. Am continuat să mergem şi să ne minunăm mai tare decât la Viena. De-o parte şi de alta a drumului erau reprezentanţe ale marilor firme de automobile, japoneze, germane, franceze, italiene etc. Mai văzuserăm şi la Viena, dar nu la scara aceasta. Fiecare dintre noi şi-a spus^ o preferinţă. „*Maşinile de teren ar fi mai bune*" am gândit. În România sunt drumuri proaste şi este periculos pentru celelalte tipuri. Se pot strica rapid şi nu există piese de schimb. Oare când vom înceta să gândim atât de provincial? Şi ţara aceea va rămâne pentru totdeauna uitată de Dumnezeu şi bătută de soartă? Un

englez, expert bancar, a ajuns la concluzia că România are cele mai ieftine creiere de pe continentul european. Dacă ar fi exploatate eficient ar putea produce nişte schimbări miraculoase, în bine, desigur.

Noi, poate mai mult decât alţi europeni, pentru că ne-am lovit de viaţa frustrantă de fiecare zi, normală pentru un regim dictatorial şi, poate, pentru că înclinaţia noastră profundă era spre studiul ştiinţelor sociale, ne-am pus pe citit. Noi, adică generaţia noastră, a celor născuţi în „obsedantul deceniu". Spuneam cu mândrie, că noi suntem generaţia Revoluţiei, în urmă cu câteva capitole. De fapt generaţia tinerilor care au alimentat Revoluţia cu sângele lor nevinovat de martiri, a fost generaţia celor născuţi în anii '68 în urma „Decretului" (ce interzicea întreruperea sarcinii). Ei au fost, de fapt, membrii corului dintr-o tragedie antică în variantă modernă. Şi pentru ca totul să fie inversat, deci modern, a trebuit să moară. Nu-mi amintesc care dintre existenţialiştii francezi ar fi spus că „în antichitate mureau eroii iar în lumea modernă moare corul".

Să te documentezi, te rog, şi să-mi spui.

Să fi fost Camus ? Oricum, în România a murit şi familia celor doi eroi. Mă gândesc cât timp ar fi rezistat ei, dacă nu se producea revolta care i-a răsturnat?

Am povestit de multe ori, dar fragmentar, mereu despre sistemele politice antice şi moderne, şi niciodată nu am sistematizat conţinutul discuţiilor noastre. Poate că vei fi de acord dacă o voi face acum.

Înainte, însă, de a intra în dezbaterea propriu-zisă, dă-mi voie să-ţi amintesc cu bucurie şi recunoştinţă despre prima carte a lui Gabriel Liiceanu, o carte de eseuri unde l-am întâlnit prima oară pe Sören Kirkegaard şi unde am aflat ce este paratologia (ştiinţa limitelor). Atunci am început şi noi, desigur împreună cu don Emiliano, să formăm un fel de club privat de lectură şi conversaţie. A fost util; a fost forma noastră de luptă pasivă împotriva sistemului de spălare a

creierelor care se practica, deja, cu succes, de către oamenii tiranului. Regret şi acum că nu ne-am dus la Păltiniş să-l întâlnim pe „Socrate al nostru"- Constantin

Noica. El este cvasi-necunoscut în Occident. În schimb Mircea Eliade e citit şi savurat aproape complet (de la „Noapte bengaleză" la „Istoria Religiilor"). Pentru a confirma spusele bancherului englez (cei cu creierele ieftine) ar trebui să facem cumva, în viitor, să înfiinţăm o societate care să traducă şi să distribuie în Occident marile cărţi ce se scriu în spaţiul nostru geografic. Am observat aici că suntem comparabili cu prietenii noştri occidentali. Nu vorbesc, acum, de cei care gândesc provincial şi care compară mereu spaţiul nostru cu restul lumii. Pentru mine este clar că lumea nu poate fi privită prin deschizătura îngustă a unei culturi oarecare. Ea trebuie privită numai din exterior - dintr-o navetă spaţială, dacă vrei - având sentimentul globalităţii şi al interdependenţei ei pentru că altfel înseamnă că ne-am îndrepta ochii spre un munte înalt privind dinspre câmpie şi am avea pretenţia că ştim să spunem ce se află dincolo de acel munte prin experienţa noastră de plugari; să zicem. Ei bine, îţi aminteşti, cam aşa am fost educaţi să gândim: privind prin prisma spaţiului nostru particular. Cultura nu poate fi decât imperială şi globală. Nu poate fi vorba de influenţe nefaste care ne-ar putea deturna de la aşa-numitul specific naţional. Numai sentimentele şi trăirile noastre sunt specifice.

Doar atât! Până şi faptul că ne exprimăm doar într-o singură limbă ar trebui să fie o ruşine. Ar trebui să ne gândim cum de avem îndrăzneala de a scrie când nu o putem face decât în această limbă. Ar fi trebuit să ne naştem bilingvi. Sau, dacă nu avem altă soluţie, acum suntem prea bătrâni, ştii cum e, „calul bătrân nu trage la jug", ar trebui să nu ne temem de traduceri. Pentru că esenţialul este spiritul ce se revarsă din noi şi nu limba în care se prelinge. Ce s-ar fi întâmplat cu Biblia dacă Samuel, Moise, Ieremia, Ezechiel, Daniel, Timotei, Mica, Naum şi chiar Isus ar fi spus că nu poate apare decât

într-o singură limbă: cea sacră? Cam acesta a fost cazul catolicilor: au considerat că numai limba latină este

limbă sacerdotală şi rezultatul a fost catastrofal din punctul de vedere al aplicării tradiţiei creştine primitive: s-a ajuns la interdicţia de a poseda şi înţelege cuvântul Domnului, la obligativitatea găsirii unui intermediar calificat în a descifra acest cuvânt şi, de aici, la tirania castei sacerdotale şi la dorinţa de control absolut asupra spiritului ce zace în fiecare individ.

Dacă Isus ar fi trăit în acele vremuri de primat absolut al papei, cu siguranţă că s-ar fi revoltat. Era inevitabil ca defecţiunea să se producă. Şi s-a produs în două direcţii: prin Reformă cu Luther, Calvin, Zwighi, Knox, etc. şi prin spiritul cartezian care a determinat evoluţia ştiinţelor pentru câteva secole. Asta a fost şansa omului, poate: a reacţionat mereu la oprimare opunând, până la urmă, o forţă mai mare, care avea să schimbe sensul acelei orientări iniţiale. Asta-nseamnă până la urmă, vitalitate: să nu te laşi, să fii gata oricând să mori, mai bine decât să accepţi să faci ceea ce ţi se impune: o încăpăţânare de catâr într-o piele de leu. Dar contează, desigur şi mijloacele folosite. Ele reprezintă aproape jumătate din succesul operaţiunii. Dar obligatoriu, prima jumătate. Ce-ar fi însemnat Reforma fără tipar? E greu de conceput, raţional privind, că ar fi putut fi altceva decât o altă *„erezie"* pe lunga listă a Curiei Romane.

Şi acum, după cinci secole de la acea răspântie care avea să ne propulseze vijelios în această lume modernă pe care o contestăm, furibund, dar nu de pe poziţii retrograde - cu siguranţă că nu ar fi fost mai bine ca omenirea să evolueze mai încet - ci moderne: această evoluţie trebuie să atenueze asperităţile sociale. Nu are importanţă dacă într-o societate creşte numărul milionarilor dar este esenţial ca nici un membru al comunităţii să nu aibă un venit situat sub o anumită limită care să-i permită să trăiască onorabil. Este mult mai bine să devină stresat şi angoasat şi nevrotic decât

flămând.

Da, pretexte pentru conversaţie. Călătoria noastră în Austria. De-abia acum începe marea aventură. Nu înainte, însă, de a observa, puţin, starea Cetăţii. Cam asta este faza în care ne aflăm acum: cetatea antică descrisă de Fustel de Coullange extinsă la suprafaţa unei naţiuni. Şi mijlocul modern de transmitere a informaţiilor, comparativ cu tiparul lui Gutenberg, dar la o scară şi mai largă şi cu un impact şi mai pronunţat, este televiziunea. Cine stăpâneşte această armă dispune, nelimitat, de conştiinţele semenilor. S-ar putea să fie o excepţie, în primăvară, la Bucureşti, dar numai pentru faptul că criza a devenit prea gravă dar şi aşa pierderile de mandate ale PUTERII vor fi mai mici decât ar fi fost normal fără stăpânirea acestei arme teribile. Dar vine începutul sfârşitului. Şi este ireversibil!

Destinul acestui spaţiu nefericit a fost insularitatea. Deşi în mijlocul continentului a preferat insularitatea faţă de civilizaţie, de marile curente, de marile dispute: retragerea în sine şi închistarea. Iar rezultatele le culegem acum. Am văzut o hartă din secolul al X-lea ce reprezenta distribuţia mănăstirilor creştine pe suprafaţa Europei, în *„Grand Larousse Encyclopaedie".* Spaţiul actualei Românii era alb (singurul de altfel din acea vreme, cu excepţia ţărilor baltice).

Am mai văzut o altă hartă, tot acolo, din secolul al XII-lea; aceeaşi culoare: alb imaculat. Şi îmi vine greu să nu strig, împreună cu Emil Cioran: *„Doamne, ce-am făcut o mie de ani?".* Dar a existat, totuşi, un scurt moment (la scara timpului istoric) când am ieşit din păduri, din izolare şi din eternitate, pentru a intra în Europa timpului cotidian. A fost între Revoluţia de la 1848 şi 6 martie 1945. Mai puţin de 100 de ani care ne-au scos la lumină, după care 50 de ani de întuneric, din nou. Oare cât timp ne va trebui pentru a reveni. Cu siguranţă că depinde de noi pentru a ne transforma, rapid şi ireversibil.

Îmi dăduse bunicul *„Spiritul Legilor"* a lui Montesquieu şi

visam atunci, pe malul Dunării, la plajă, în timpul vacanţelor de vară, împreună cu prietenii, cum s-ar putea transforma statul în care trăiam în ceva apropiat de ceea ce citiserăm. Credeam atunci că o lege bună ar fi suficientă. Dar aveam să înţeleg, mult mai târziu, că nici o lege nu poate fi mai presus de oamenii în carne şi oase care o pot accepta sau respinge în cazurile normale şi eluda sau predica, situându-se deasupra sau în afara ei, în cazul anormal în care am avut plăcerea să trăim atâtea decenii. Este mai bun sistemul britanic bazat pe primatul parlamentului asupra legii fundamentale decât sistemul american bazat pe o Constituţie dificil de reformat (chiar dacă foarte actuală şi foarte sintetică). Sau poate înclinaţia spre monarhie constituţională să-şi lase urme? Oricum, dacă vom dori ca treburile să meargă bine, în domeniul politic, va trebui să ne gândim serios la o revizuire a actualului sistem electoral pentru că puzderia de partide este dăunătoare. Ar fi util ca alegerile naţionale să se facă pe principiul: un deputat cu o circumscripţie electorală şi nu ca acum, în sistemul de listă; în două tururi de scrutin, după primul tur, eliminându-se partidele ce nu au obţinut 5 procente (la nivel naţional) să spunem şi rămânând în competiţie, în circumscripţii, doar primii doi clasaţi. Desigur, camera deputaţilor trebuie să aibă primatul asupra Senatului.

Tu vei întreba, ce caută în această scrisoare - care ar fi trebuit să-ţi descrie călătoria în Tirol şi peripeţiile ei - aceste considerente asupra legii electorale? Pentru că în primăvara ce va veni se va decide soarta a 23 milioane de europeni. În două runde: mai întâi în martie la alegerile comunale când va fi esenţial ca opoziţia care a reuşit să se unifice pe o listă comună cu candidaţi comuni - şi-a luat un nume frumos CONVENŢIA DEMOCRATĂ - să câştige, detaşat, mai bine de jumătate din primării. Rolul noilor primari va fi, doar, de a organiza viitoarele alegeri naţionale şi de a preîntâmpina fraudele la care, cu

siguranţă se vor deda membrii actualului guvern şi ai actualului partid majoritar. Şi dacă CONVENŢIA

DEMOCRATĂ va câştiga şi la a doua rundă, în mai, atunci soarta ţării va fi pecetluită pentru viitor: obscurantismul, izolaţionismul şi prostia vor putea fi înlăturate din acel spaţiu nefericit. Da, candidaţii independenţi nu ar trebui să-şi aibă locul în alegerile pentru Camera Deputaţilor, cel mult pentru Senat (cu rol diminuat).

Mai ştii ce destine interesante au avut şi Tukidides şi Dante Aligheri? Amândoi au încercat să activeze în viaţa politică a cetăţilor lor şi după o înfrângere în alegeri a urmat exilul şi şansa de a-şi scrie operele. Cu siguranţă, dacă ar fi câştigat, nu ar mai fi găsit timpul de a-şi scrie operele. Aşa şi noi (desigur la altă scară) a trebuit să plecăm în exil. Dar atât Boby, cât şi eu, vom candida peste patru ani. Acum, dacă ne vom reîntoarce, şi sperăm să se-ntâmple prin martie, vom participa doar la supravegherea alegerilor (din mai). Dar peste patru ani vom candida cu siguranţă: pentru a deveni membri ai Parlamentului. Nu ca scop în sine, ci pentru a-i orienta pe alegătorii noştri spre un normal *„way of life".* De fapt, cred că şi noi suntem bolnavi: de sindromul politicii. Dar nu va fi periculos atâta timp cât vom trăi în cadrul democraţiei şi vom milita pentru ea.

Da, ştiu că eşti curios să vezi ce s-a mai întâmplat prin Tirol. Am făcut şi eu ca Sheherezada, soţia lui Harun-al-Rashid, am tot povestit, lungind-o la nesfârşit.

Realitatea istorică a fost însă mult mai tragică pentru Sheherezada decât în *„1.001 de nopţi".*

Şi acum, la mai bine de 25 de ani de când mama îmi citea acele poveşti minunate şi parcă simt un fior de încântare. Am îndrăgit lumea minunată a poveştilor arabe.

Sheherezada a vrut să-şi impună fiul pe tronul lui Harun-al-Rashid mort în puterea vârstei fără să fi rezolvat, tranşant şi dur, dar eficient, problema succesiunii la tronul

califatului. A făcut greşeala să aleagă soluţia sentimentală lăsând tronul celor doi fii ai săi, într-o ceremonie ce s-a desfăşurat la Mecca: lui Ali (dacă-mi amintesc bine), fiul Sheherezadei,

verişoara sa primară şi prima soţie (probabil arabii nu ştiau cât e de nefastă consangvinizarea), şi lui Mamun, fiul unei sclave. Diferenţa dintre cei doi era frapantă. Ali - un efeminat, bolnăvicios, sensibil şi puţin viguros, contra unui războinic călit în stepele Iranului şi având o constituţie fizică perfectă. În treburile statului nu e loc pentru sentimentalisme. Puterea se bazează, întotdeauna, pe sabie. Cine nu înţelege acest adevăr fundamental este eliminat a posteriori. Ei bine, partida Sheherezadei şi a fiului său a luptat eroic pentru apărarea Baghdadului, dar vitejii lui Mamun l-au cucerit. Aşa că frumoasa din *„1.001 de nopţi"* a avut un sfârşit tragic. Nu ştiam în vremea copilăriei...

Innsbruckul este un oraş foarte frumos. La prima vedere am fi zis că ar putea fi comparat cu Braşovul. Este situat la poalele munţilor. Dar nu, e altceva. Este în primul rând un oraş austriac, nu numai ca populaţie, dar şi ca spirit impregnat în oameni şi clădiri, deopotrivă. Am văzut, ce-i drept, şi câţiva chinezi sau vietnamezi şi câţiva africani, dar probabil că sunt puţini. Din fericire, spiritul cosmopolit pătrunde şi în zonele montane.

Noi, însă, mergeam cu mare atenţie pentru a nu fi opriţi de vreo patrulă a poliţiei. Deşi viza nu expirase încă (era miercuri, 27 februarie), ne temeam că vom fi întrebaţi ce căutăm acolo, la o distanţă atât de mare de frontiera Ungariei, când a doua zi urma să ne expire viza.

Din fericire, nu ne-a oprit nici un poliţist. Am reuşit să schimbăm şi cele 65 de mărci şi am pornit, pe jos, spre vest, pentru a încerca, pe autostradă, să prindem un autostop care să ne ducă cât mai departe, spre Elveţia. Aproape la ieşirea din oraş, Boby, cu ochii săi de vultur, a zărit o hârtie s-a aplecat, a ridicat-o şi ne-a arătat şi nouă,

exclamând fericit: 500 şilingi! A fost un record absolut şi o mare uşurare pentru noi. Puteam continua drumul cu o anumită seninătate. Puteam să ne cumpărăm alimente fără teama că vom termina complet toţi banii. Dacă ar fi ştiut Panait Istrati că şi la

sfârşitul secolului al XX-lea oamenii pot să fie la fel de flămânzi ca pe vremea sa, s-ar fi întrebat ce sens are să mai scrie.

Emil şi Boby au intrat într-un supermarket de unde s-au întors doldora de bunătăţi. De atunci am început să mâncăm, pentru câteva zile, ciocolată în cantităţi industriale, care ne-a refăcut la capitolul energetic.

Am reuşit să oprim un şofer - era din Bolzano, dar de origine germană - care ne-a dus până la Zirl. De acolo, din nou, pe jos. Se înserase şi ne temeam să nu întâlnim poliţia. Am căutat noi o cabană cu fân pentru vite, dar nu am mai găsit, aşa că ne-am dus la staţia de cale ferată, am aşteptat mai bine de-o oră şi am urcat în primul tren spre Landeck. Emil a plătit biletele - la el erau toţi banii - şi am aţipit un pic. În Landeck ne-am lungit pe o bancă, în sala de aşteptare. Era periculos, dar somnul ne răzbise. Spre dimineaţă, într-adevăr, o patrulă a dat târcoale, dar nu ne-a legitimat: am avut noroc. Dimineaţa, după ce am consultat tabla cu mersul autobuzelor spre Nauders, am pornit spre un magazin alimentar. Dar, înainte de a-l găsi, ne-am îndreptat spre un loc mai retras unde să putem mânca şi unde să ne odihnim în vederea marelui asalt ce urma să-l dăm noaptea care se anunţa. L-am găsit, în grădina castelului din apropierea bisericii catolice din Landeck. Emil şi Boby s-au dus din nou la cumpărături. Vremea era superbă: cald şi senin; cerul avea câteva pete albe: norişori pufoşi. Din acel loc, situat pe o înălţime, de unde începea pădurea, se vedea Landeckul până departe.

Era frumos. Era 28 februarie. În acel moment se încheia o oră.

X / Yood

. Şi începea alta. Dar aveam să aflăm asta peste câteva zile şi în alt loc, la mai bine de 1.000 km spre est. Era joi, 28 februarie, o zi superbă de început de primăvară, în plin ţinut muntos: Alpii Tirolului.

Iată că Emil şi Boby s-au reîntors cu sacoşele pline de bunătăţi şi au povestit că preţurile au fost destul de mici: o ciocolată de 300 grame a costat aproape şase şilingi. Ei au cumpărat două. Am întins nişte ziare şi ne-am pus pe mâncat: un adevărat festin. Era prima dată în cursul expediţiei noastre, în Austria, când mâncam, într-adevăr, foarte bine: specialităţi de carmangerie austriacă, brânză topită, caşcaval, o vişinată foarte bună şi ciocolată. După această masă pantagruelică ne-am simţit refăcuţi complet. Şi pentru că era cald - soarele îşi aţintise razele perpendicular chiar pe tăpşanul pe care prânziserăm noi - ne-am hotărât să tragem un somn bun. Era amiază şi aveam timp. Ne-am pus câteva crengi de brad sub noi şi am adormit pe loc. Ne-am trezit după două ore odihniţi şi gata pentru escaladarea cea mai temerară. Eram, acum, încrezători în reuşita expediţiei noastre. Era 14^{30}. La 16^{30} aveam autobuz spre Nauders. Aveam, deci, timp suficient pentru a mai sta, tolăniţi cu burta la soare, câteva momente. Visam, din nou. Visam cu ochii deschişi... *„Mâine, pe vremea asta, unde vom fi?"* ne întrebam. *„Vom fi ajuns la Daves?".* Tot timpul începând cu Salzburg - după renunţarea trecerii în Germania - am fost convinşi că ne îndreptăm spre Elveţia. Iniţial, în momentul plecării din Ungaria, obiectivul nostru era Belgia: fie direct, prin Germania, fie indirect, prin Germania şi Franţa. Acum, în schimb, în Landeck, ni se părea Belgia cam prea depărtată, nu atât ca distanţă, cât din punct de vedere al resurselor noastre, pe de-o parte, şi al experienţei acumulate care ne-a făcut mai

realişti, pe de altă parte. Este, desigur, foarte important să fii entuziast pentru un scop nobil, cu atât mai

mult când este vorba de libertate - a ta şi, în perspectivă, a familiei tale -dar una este să doreşti să ajungi în Belgia cu 300 de şilingi şi alta este să şi ajungi, folosind doar autostopul şi neavând vize. Aşa că, în Landeck, eram mult mai înţelepţi decât în Bicske. Mai aveam cam 50 km până la Nauders şi o noapte pentru a escalada munţii. Aveam o hartă autorutieră austriacă, foarte bună pentru automobilişti, dar mult prea generală pentru alpinişti. Începuseră să apară nişte nori, din ce în ce mai compacţi. Putea să fie bine, putea să fie rău? Nu puteam şti. Dacă urma să plouă ar fi fost catastrofal: fie s-ar fi făcut noroi, fie ar fi îngheţat zăpada şi s-ar fi produs polei, oricum foarte rău. Dacă urma să ningă poate că nu ar fi fost chiar rău. Am fi trecut neobservaţi de către paza de frontieră. Oricum, trebuia să nu mai zăbovim prea mult. Soarele începea să intre în nori şi se făcuse frig. Muntele, ca şi marea, au fost, pentru mine, tentaţiile majore. Parcă ţi-am povestit că am fost înscris într-un club de alpinism în toamna lui '77. Din nefericire, nu am participat decât la câteva escaladări, pe nişte pereţi verticali, în condiţii climaterice bune. Am cunoscut-o, în acea vreme, pe cea care avea să-mi devină soţie şi, cum ea nu era pasionată de alpinism, am renunţat. Aş fi dorit, totuşi, să escaladez Carpaţii Meridionali, în condiţii de iarnă. Aceea ar fi fost, într-adevăr, o foarte utilă experienţă. Dar n-a fost să fie. Am citi, însă, multe cărţi despre expediţiile montane; una dintre ele, *„Aventura H 75" (H* de la Hindukush) povestea despre călătoria până în vârful Hindukushilor, în Afghanistan, a patru români, dintre care doi etnici români, unul maghiar şi unul german, din Braşov; ei au reuşit să ajungă acolo cu două automobile modeste (unul era Trabant). Povesteau că şansa lor a fost găsirea unui piolet austriac, care i-a ajutat mult. Reuşita lor, incredibilă pentru mulţi, a fost un elogiu al improvizaţiei româneşti. Oare cu echipament mai bun, comparabil standardelor internaţionale,

în loc de Hindukush nu ar fi putut fi Himalaya? A fost mereu o prăpastie, în spaţiul nostru geografic, între dorinţa indivizilor de a atinge piscurile cele mai înalte şi condiţiile mai mult decât mizere oferite de cei care, mereu, au girat destinele acelui popor. Şi e tragic pentru că indivizii au fost dotaţi pentru scopurile pe care şi le-au propus.

Da, nu s-a născut încă nici un Hermann Buhl la poalele Carpaţilor sau poate că da, însă nu a reuşit să escaladeze nici un *„optimiar"* pentru că a fost fiu de cioban şi pentru că aproape nimeni nu a putut ieşi din acel spaţiu închis care a fost România. Hermann Buhl, tirolezul, şi-a făcut ucenicia prin aceşti munţi ai Tirolului pe care calcă acum şi paşii noştri. A devenit ghid şi, ca toţi cei care practică această meserie (care este mai mult o vocaţie), a avut ambiţia să se depăşească pe sine. Desigur, după ce Everestul a fost cucerit, ar fi monoton ca fiecare dintre noi care se simte în stare de a deveni un mare alpinist să repete traseul lui Hillary şi Tensing. De aceea au apărut expediţii care vânează riscul prin dificultatea traseului şi nu prin înălţimea absolută. *„Muntele ucigaş"* - K2 - este incomparabil mai dificil de escaladat decât Chomolungma sau are doar faima aceasta pentru victimele pe care le-a făcut? Dar un adevărat alpinist, cu siguranţă, nu se compară cu nimeni. El nu poate fi gelos pe colegii săi dacă ei au escaladat un vârf mai înalt decât el pentru că adevărata luptă se dă în el, în interiorul său. Acesta este, cred, spiritul alpinismului: să luptăm cu noi înşine şi cu greutăţile traseului. Ei bine, în spiritul acesta a trăit şi a ars Hermann Buhl până la sacrificiul de sine. El şi-a propus să se *„plimbe"* pe Nanga Parbhat (în Pakistan) singur, la 8.000 m. Şi a reuşit! Pentru mine a rămas modelul absolut de alpinist şi de om. A luptat cu el însuşi şi cu muntele şi a învins. A avut o soţie, cu care în ultimii ani nu s-a prea înţeles, şi o fiică. A revenit în Pakistan, a urcat în înălţimi singur şi nu l-a mai văzut nimeni. Era singurul loc unde se putea retrage, pentru totdeauna. Pentru că devenise egalul zeilor. Nu, Prometeu nu a fost un erou, el

a fost un zeu răzvrătit care a preferat să extindă conflictul dintre zei printre oameni. Hermann Buhl îşi avea locul, însă, acolo, sus, deasupra norilor. El a rămas un erou de legendă, modernă, dar totodată eternă.

Sufletul său se plimbă acum deasupra peretelui Nanga Parbhat şi priveşte în jos stânca netedă de 5.000 m, întrebându-se *„Când va veni «nebunul» ce o va cuceri?".* Pentru că, pentru marea masă a muritorilor, sunt nebuni cei care sunt atinşi de *„sindromul înălţimilor".* Ce-o fi gândit Hermann Buhl când străbătea singur creasta acestui munte pakistanez? Ştiu că vremea a ţinut cu el, că a văzut norii albi şi pufoşi pe undeva cu mult mai jos, că a văzut piscurile celorlalţi giganţi ai Pakistanului, în depărtare. Atunci, inevitabil, fiecare dintre noi se transfigurează, se simte liber, pluteşte... În faţa măreţiei naturii omul e doar un spectator, o furnică. El poate distruge multe, chiar şi planeta, dar nu poate crea un spectacol de o măreţie mută şi absolută pe care însă Dumnezeu i-o oferă alpinistului. Numai acolo, în acel spaţiu restrâns de gheaţă sau stâncă, cerul i se deschide larg în toată măreţia sa. Este infinit mai mult decât o catedrală, este poarta spre paradis. Numai acolo poate avea loc întâlnirea cu Dumnezeu.

Ne-am făcut bagajele şi am pornit spre staţia de autobuz, cu băgare de seamă să nu fim opriţi de vreun poliţai. Aveam viză până seara şi ne temeam că vom fi suspectaţi (sau poate mai rău) de neputinţa de a ieşi din Austria spre Ungaria. Am ajuns în staţie, am aşteptat un sfert de oră, a venit autobuzul, ne-am suit în el, am ocupat nişte locuri în spate. S-a urcat şi un grup de elevi care, probabil, ieşiseră de la şcoală şi mergeau la casele lor aflate în satele de pe marginea drumului spre Nauders. Ştiam, din auzite, că nemţii şi austriecii sunt foarte civilizaţi, nu aruncă hârtii pe jos, sunt ponderaţi. Copiii din autobuz erau nişte mici vandali. Am crezut că probabil se vor schimba când vor creşte. Privindu-i, nu am simţit cum a trecut timpul. Ne-am dat jos la ultima

staţie din Nauders. Pe harta noastră figurau două drumuri care porneau din centrul acestei staţiuni: unul mergea spre vest, spre Elveţia, şi celălalt o lua spre sud, spre Italia. Norii deveniseră cenuşii şi compacţi. Se anunţa vreme rea. Sufla şi un vânt destul de rece. *„Poate că va ninge!",* ne-am zis. Şi am pornit-o voiniceşte, cam la întâmplare, spre şoseaua ce se zărea printre cabane. Zăpada era destul de mare. Ne-am oprit lângă un hangar pentru teleschi şi ne-am uitat pe schema desenată pe un indicator. Am comparat cu harta; concluzia era clară: ne aflam pe drumul ce ducea spre Italia. Dacă am fi dorit să mergem în Elveţia ar fi trebuit, fie să escaladăm muntele din faţa noastră, căruia nu i se vedea vârful, fiind ascuns în nori, dar părea abrupt şi plin de zăpadă, fie să ne întoarcem şi să găsim drumul cel bun, dar în acest caz riscând să întâlnim o patrulă a poliţiei. Eram prea deosebiţi faţă de localnici şi turişti, atât ca îmbrăcăminte, cât şi ca stil: prea multe bagaje şi umblam pe jos, nu cu automobilul ca cei din Nauders (sau din Occident, în general). Aşa că am hotărât să înaintăm spre Italia (am calculat pe hartă că am mai avea vreo 2 km până la frontieră) şi, în apropierea liniei de demarcaţie, o vom lua spre dreapta, prin pădure, ţinând mereu sub observaţie luminile de la vamă pentru a nu ne rătăci. Dar, mai înainte, eu mi-am schimbat *„pantofii de chelner"* (nişte pantofi foarte comozi dar uşori, de vară sau cel mult de toamnă, dar în nici un caz de iarnă) cu nişte bocanci englezeşti primiţi în lagărul de la Bicske de la Laci care, şi el, îi primise de la Crucea Roşie. Erau cam mari pentru el, erau enormi pentru mine. Erau numărul 44 (mi-ar fi trebuit 40 sau cel mult 41). Dar erau de piele şi ţineau de cald. Nu puteam să merg repede şi după câteva sute de metri începuseră să mă jeneze. A început să ningă şi parcă s-a mai încălzit. Treceau maşini destul de rar. Mergeam cât puteam de repede cu speranţa că nu vom fi opriţi. Ar fi fost clar că vrem să ieşim din Austria prin această zonă. Am

ajuns destul de rapid până la prima clădire din zona de frontieră. Era o cabană şi avea un

restaurant, destul de mare ni s-a părut. La mai puţin de 100 m se afla Vama. Ne-am dus după cabană, am deversat lichidul sintetizat de rinichi şi am făcut stânga-mprejur. Din fericire nu era ţipenie de om pe-afară. Am avut noroc cu ninsoarea. Am mers câţiva zeci de metri şi am început să urcăm o pantă destul de abruptă. Era zona cea mai periculoasă pentru că între şosea şi pădure era o distanţă de vreo 200 m, acoperită cu zăpadă în strat gros, de 30-40 cm. Mai era o cabană cu fân pentru animale, dar dacă vameşii ar fi privit ne-ar fi văzut, cu siguranţă. Pe urmă, ne gândeam că ei sunt dotaţi cu lunete cu infraroşii. Începuse să se însereze, dar nu era, încă, beznă. Ne-am afundat în zăpadă şi am înaintat voiniceşte. Ritmul lui Emil era prea rapid. Chiar dacă pericolul era imens, nu ar fi fost posibil decât să înaintăm în acelaşi ritm, care trebuia fixat relativ moderat. Chiar dacă ar fi scăpat unul şi ar fi fost prinşi ceilalţi doi membri ai expediţiei, tot nu s-ar fi realizat nimic. Era obligatoriu, deci, să reuşim toţi trei; împreună. Dar Emil nu s-a ocupat cu alpinismul şi nu avea de unde să ştie ce înseamnă o echipă. Aşa că el a luat-o mult în faţă şi a ieşit primul din raza vizuală a poliţiei de frontieră. Boby avea nişte ghete care alunecau foarte tare. Oricum, am reuşit să intrăm toţi trei în pădure fără să fim văzuţi. Cel puţin aşa credeam. Nu aveam cum să ştim exact, dar nu am văzut nici o rachetă trasoare sau vreun alt semnal luminos care să presupună eventuala noastră interceptare vizuală. Şi pe urmă, în plină iarnă şi în pădure fiind, ni se părea puţin probabil că va fi trimisă o patrulă după noi. În schimb, panta pe care urcam era destul de abruptă, dar pădurea nu era prea deasă. Era o pădure de conifere. Emil, cu viteza lui de ghepard, mergea fără să ţină cont de ritmul echipei. Îl mai strigam din când în când, spunea că va încetini, dar nu simţeam. La un moment dat ne-am oprit. Am vrut să bem apă din termos. L-am scos din rucsac şi am

auzit un sunet binecunoscut: de cioburi amestecate cu apă. L-am deschis şi am vărsat conţinutul, exclamând: *„cioburile ne vor*

aduce noroc!" O veche superstiţie românească dovedită aproape întotdeauna. Am mâncat, în schimb, câteva bucăţi de ciocolată, ne-am refăcut stocul de energie şi am pornit din nou. Boby era în spate. Avea o sacoşă foarte grea, destul de mare şi incomodă pentru munte. O ţinea în mână. Cum panta era foarte abruptă, nu se putea căţăra cu ambele mâini. Ninsoarea făcuse drumul să fie foarte alunecos. La un moment dat aud în spatele meu un zgomot: parcă s-ar fi prăvălit ceva. Într-adevăr, sacoşa lui Boby s-a rostogolit şi, spre norocul lui, s-a oprit într-un brad. Fusese la un pas de a cădea, el însuşi. Lângă acel brad, o prăpastie de vreo cinci metri. A scăpat ca prin minune (şi Boby, şi sacoşa lui). Dar asta l-a determinat să-şi scoată cea mai mare parte din haine şi să le arunce. Şi-a redus astfel greutatea pe care o căra la mai bine de jumătate. În schimb, pe viitor îi vor lipsi lucrurile pe care le-a aruncat. Am continuat să urcăm şi după acest incident. Drumul era extrem de rău. Drumul nostru, pentru că nu era un drum propriu-zis. Emil se gândea să mergem în jos cât mai aproape de postul de frontieră, dar pădurea era prea deasă şi versantul mult prea abrupt: imposibil de coborât! Boby a propus să urcăm pieptiş până în vârf (cine ştie unde o fi fost acel vârf?) şi de acolo poate că se va face un drum forestier cât de cât practicabil. Nu deveniserăm încă disperaţi, dar dacă am fi continuat încă multe ore poate că am fi devenit. Am continuat, totuşi, să urcăm, dar nu pieptiş, ci oblic ca şi până atunci, şi am ajuns într-o poieniţă. Am mai făcut un scurt popas, după care ne-am rătăcit. Ninsoarea încetase, cerul se înseninase, apăruseră stelele: era frumos. Ne-am îndreptat spre centrul poienei şi am observat nişte muşuroaie mari acoperite cu zăpadă. Erau adăposturi pentru grăniceri. *„Până aici ne-a fost!"* ne-am zis în gând. Dacă sunt soldaţi în ele şi dacă nu dorm, nu

avem cum să scăpăm: înapoi nu ne putem întoarce, iar înainte nu avem pe unde merge decât prin acest loc. Deci, cum o vrea Dumnezeu. Le-am dat târcoale şi am văzut că nu era nimeni în ele. Ne-a mai

venit inima la loc şi am reflectat că, poate, sunt folosite vara. Nu aveau ferestre, deci ar fi devenit nişte congelatoare garantate pentru soldaţii austrieci. Am continuat să urcăm încă câţiva metri. Deveniserăm mai destinşi. Se auzea un clipocit ca de izvor. Într-adevăr, la câţiva paşi un pârâiaş şi o punte de lemn. Şi pe partea cealaltă bornele de frontieră. Sau cel puţin asta era impresia noastră. Nu ne venea să credem. Poate fi adevărat? Să se fi produs minunea? Mai ştii? Totuşi nu puteam să credem! Am trecut puntea şi am văzut un panou care indica un drum destul de bun. Scria pe el în două limbi: în italiană şi germană. Am citi în italiană: STRADA FORRESTIERE. Eram deci în Italia? Parcă era prea frumos. Neam dus lângă pârâiaş şi am băut apă din el cu paharul de plastic care ne-a rămas de la termos. Am dat mâna unul cu altul , ne-am îmbrăţişat. Boby m-a pupat. L-am pupat şi eu. Eram în al nouălea cer: pe un munte! Pârâiaşul despărţea două ţări. Pentru noi, el era o unificare. Am promis atunci că vom face ceva în domeniul religios. Nu ştiam exact ce anume, dar simţeam că trebuie. Că vom citi Biblia, aprofundând-o, că vom căuta şi vom găsi o cale pentru a-i ajuta pe toţi cei care vor avea nevoie, că vom face, cândva, ca copiii să nu mai sufere de foame şi nici bătrânii de singurătate, şi de amarul unei vieţi nerealizate. Ne simţeam aleşi de Dumnezeu pentru a schimba faţa lumii. Citiserăm Cartea lui Mormon (în traducerea trunchiată şi rău făcută) şi considerasem că nu a fost cu putinţă călătoria profetului Lehi din Ierusalim prin Marea Roşie, peste două oceane, până în America, în acele timpuri străvechi (cu vreo 50 de ani înainte de sfârşitul lui Nabucodonosor). Ce mod de gândire greşit a putut forma pozitivismul apărut în secolul al XIX-lea şi al cărui spirit ni

s-a impregnat în urma educaţiei! Noi uitam că malgaşii au venit din Malaezia cu vreo 4.000 de ani înainte de Isus, uşor de tot, împinşi de muson, pentru că Oceanul Indian este cel mai uşor ocean din punct de vedere al navigaţiei cu pânze. Şi apoi, nici Pacificul nu-i prea greu, în ciuda

imensităţii sale. Ar fi fost foarte dificilă ruta prin Atlanticul de Sud pentru nişte navigatori neexperimentaţi. Dar nouă nu ne păsa. Dacă nu scrie în cărţile de istorie înseamnă că nu a existat, în mod real, acea călătorie. Ei bine, atunci, la frontiera italo-austriacă, începeam, puţin câte puţin, să ne modificăm unghiul de vedere. Atunci ne-am zis: dacă Dumnezeu vrea, orice călătorie este posibilă! Noi suntem exemplul cel mai concludent. Deci, de ce nu ar fi putut fi şi alţii? Ne-au trecut prin minte aceste gânduri într-o fracţiune de secundă. În acel moment, nici nu aveam timpul şi nici dispoziţia de a dezbate ceea ce ne-a străfulgerat creierii. Dar aveam s-o facem mai târziu într-un mod tranşant: devenind mormoni. Atunci, cu apa acelui pârâiaş, ne-am botezat pentru prima oară, întru spirit: Boby şi cu mine. Emil nu a vrut. Ne-a spus să ne grăbim. Şi am făcut-o pe un munte; tot pe un munte... Acolo am întâlnit spiritul lui Dumnezeu pentru prima oară. Eram schimbaţi. Am pornit fără să mai simţim oboseala, frigul sau foamea. Nu băuserăm decât câte un pahar de apă rugându-ne şi primiserăm, într-o clipă, harul şi puterea de a merge mai departe. Eram fericiţi! Atunci a început, pentru noi, noua eră.

„Strada Forrestiere" era un drum pentru sănii, destul de bun. Zăpada era bătătorită şi panta uşoară. Coboram în pas viu şi încă ne mai minunam cum de am dat peste asemenea drum. După ce am parcurs vreo câţiva kilometri, am ajuns la capătul pădurii. *„Strada Forrestiere"* ieşea în câmp deschis. Se zăreau, foarte aproape, nişte cabane şi nişte pârtii de schi luminate *„à giorno"* pe care schiori (băieţi şi fete) fericiţi, sau cel puţin veseli, se dădeau de zor. Se auzea o muzică italiană dată la volum destul de

mare, în schimb conversaţia tinerilor se făcea în limba germană. *„Unde să fim, în Austria sau Italia?"* ne-am întrebat din nou. Emil a scos vişinata care ne rămăsese şi am mai tras la măsea, fiecare, până am terminat-o. Ne-am mai încălzit, puţin. Tocmai bine, tinerii intraseră în cabane; drumul era liber, în ciuda iluminării puternice. Nu aveam altă soluţie. Trebuia să pornim!

Aş vrea să nu uit să-ţi spun. Am făcut o greşeală (în capitolul VIII, cred). Cel care a spus că în lumea modernă moare cerul, nu eroii, nu este Camus, ci Ortega Y Gasset. Mă mir că nu mi-am amintit decât acum. Doar amândoi l-am citi şi comentat îndelung pe don Ortega.

XI / Caph

Dragul meu K.,

Înainte de a-ţi relata finalul călătoriei spre Italia şi pentru că mă aflu sub influenţa rândurilor lui Bernard Tapie scrise în *„Gagner"* şi pentru că, noi doi, am ajuns de multe ori în conversaţiile noastre de pe vremuri, la concluzii foarte apropiate cu cele ale patronului echipei Olympique Marseille şi pentru că (un ultim „şi") aceste idei explică modelul acestei călătorii imposibile, îmi face plăcere să-ţi scriu, înainte de a încheia, despre toate frământările, angoasele şi concluziile la care am ajuns în urma acestei experienţe pe care o doream, dar nu o credeam atât de îndelungată.

A fost ca trecerea lui Moise prin deşert. Acum, când îţi scriu aceste rânduri, încă nu sunt sigur dacă am zărit, într-adevăr, Ţara Canaanului sau doar a fost o amăgire...

Dă-mi voie să-ncep cu întrebările. Ţi le voi pune ţie, mie şi celor care vor decide, în mod responsabil, destinul acelui spaţiu nefericit pe care am dat vina, mereu, dar pe care continuăm să-l iubim. N-aş fi crezut că iubirea de ţară este un sentiment atât de puternic, atât de profund. Dar, deja, am comis o indiscreţie, pentru că iubirea nu se afirmă niciodată. Ea se lasă, doar, sugerată, cel mult, pentru cei care simt cu adevărat.

M-am întrebat de mai multe ori, în momentele de disperare, de ce am plecat de acolo, lăsându-mi soţia şi băiatul de cinci luni în condiţii materiale precare, cu un venit destul de mic

trimis de părinţii mei din pensia lor care, oricum, nu era prea mare?.

Pentru că am visat, demult, că voi pleca pentru a face o călătorie în care voi străbate un loc uscat şi voi reuşi să trec *„dincolo".* pentru că mi-era imposibil să continui să vegetez într-un loc care nu-mi oferea nimic pentru a-mi stimula sau, cel puţin, accepta imaginaţia şi creativitatea. Tu ştii bine, ai observat, dar ai acceptat: să coordonezi activitatea serviciului nostru într-o perioadă când superiorii tăi ierarhici erau (nu ştiu dacă mai sunt tot ei) cavaleri ai imposturii. Am suportat mai bine de zece ani prostia, reaua-voinţă, suspiciunea, resemnarea şi hiperbirocratismul ca stare naturală, imposibil de schimbat, în microgrupurile sociale - tiranul le patrona de la centru - dar, după Revoluţie, a continua în acelaşi mod cu oamenii noi care au vrut doar fotoliile de comandă; ei bine, nu puteam să tolerez. Poate că te vei supăra pe mine, dar, tu ştii bine, în sinea ta vei recunoaşte că ai făcut o alegere împotriva purităţii spiritului tău şi chiar a convingerilor tale profunde: tu însuţi ai acceptat un scaun pentru a nu te pune rău cu *„noii stăpâni".* Eu vorbesc la plural, dar mă refer la o singură persoană (pe care o ştii bine); ea este, pentru mine, simbolul noii clase de funcţionari îmburgheziţi după Revoluţie, limitaţi în gândire, plini de importanţa misiunii lor divine pe Pământ. Pe scurt: oameni de nimic! Ei, care au furat metodele neostaliniste ale vechii clase, dar care se autoproclamă *„democraţi"!*

Te rog, iartă-mă! Nu-ţi fac nici un proces de conştiinţă. Ai avut, desigur, motivele tale pentru a accepta compromisul şi ai făcut foarte bine. Eu însumi, ştii bine, am fost, mereu, un teoretician al compromisului şi e curios că ne-am inversat rolurile sau e normal? Eu am aplicat

intransigenţa, autoexilându-mă, şi tu ai rămas. Oricum, te rog să fii convins că îţi păstrez aceeaşi caldă prietenie. Platonică.

Ce-am făcut noi timp de zece ani? Ne-am pregătit citind, comentând şi analizând modele pentru ceea ce doream şi

deveniserăm convinşi să se va produce: MAREA SCHIMBARE.

De fapt, rolul esenţial şi maestrul şcolii noastre de gândire a fost, incontestabil, don Emiliano. S-a dus el (la pensie), neam împrăştiat şi noi. Dar, poate, a avut dreptate. Ştiu, tu nu ai fost de acord, dar eu acum, după experienţa occidentală, consider că este unicul mod realist de a privi lucrurile. El a spus că nu ne-am pregătit degeaba zece ani şi că trebuie să avem un scop: aplicarea modelelor noastre în planul societăţii după ce noi sau (şi) prietenii noştri am (au) ocupat posturile importante ale domeniului politic. A fost un fel de şcoală a elitei, cu totul particulară. Tu, însă, erai adeptul *„gândirii pentru gândire",* ca Titu Maiorescu (cu *„artă pentru artă")...* Spuneai că este plăcut să trăieşti citind, comentând, observând şi privind din înălţimi la muritorii de rând care nu au avut acces (sau nu au dorit-o) la cunoaştere, dar refuzai orice posibilă asociere în scopul schimbării sistemului. Eşti un contemplativ. Este meritul sau defectul tău?

Mă simţeam dator să-ţi spun toate astea (şi cele ce urmează) deoarece clarificările sunt utile. Şi pentru că prietenia noastră (platonică) durează demult, ea nu va suferi de pe urma acestor confidenţe. Dimpotrivă!

Mă simţeam dator să-ţi spun că nu elementul etnic este esenţial în cadrul unei societăţi dinamice. Este, desigur, foarte important, dar nici esenţial, nici măcar primul. Tipul de societate, obiectivele propuse şi motivaţia indivizilor spre aceste obiective: iată trei elemente care, bine cultivate, anulează, până la urmă, orice handicap etnic. Pentru că şi etnia este un element dinamic constituit

frecvent dintr-o sumă de prejudecăţi exterioare (mai întâi) care au devenit automatisme. De aceea, acum sunt sigur, după o cură de occidentalizare la care ar participa doar o treime din populaţia tânără a României, de câteva luni (cel mult un an), la reîntoarcerea acasă şi punând experienţa acumulată în practică, în cadrul unor societăţi comerciale dinamice, faţa ţării noastre s-ar schimba, în scurt timp. Precedentul istoric

ce-mi poate confirma^supoziţia este cel al Principatelor Unite în secolul al XIX-lea. În câţiva zeci de ani Regatul României a recuperat diferenţele enorme faţă de occident, devenind o ţară modernă şi europeană. Din contră! A accentua importanţa etniei înseamnă a crede într-un destin orb şi implacabil. Este exact diferenţa între religia vechilor greci şi creştinism. Şi victoria a fost a celui din urmă pentru că omul este, mereu, perfectibil. Atât la nivel de individ, cât şi la cel de societate.

În cursul acelei teribile *„excursii"* spre Italia, nu ştiam exact obiectivele pe care le voi avea de atins. Acum, la un an de atunci, le ştiu. Nu este suficient să obţin un loc bun sub soare pentru mine şi pentru familia mea. Este obligatoriu să determin schimbarea de optică a oamenilor de care mă simt apropiat (prin limbă). Aici aveai dreptate: toţi, sau aproape toţi, cei care au imigrat se pierd, fiind inevitabil înghiţiţi într-o nouă limbă. Pe de altă parte, cei rămaşi şi nerealizaţi se pierd şi mai tare (este cu atât mai tragic). De aceea, va trebui găsită o cale de mijloc pentru a-i stimula pe cei rămaşi.

Dar ceea ce vream să-ţi spun, înainte de a continua cu *„povestirea tiroleză",* este referitor la competiţia ce a început între marile puteri ale lumii de azi. Nu mai poate fi, desigur, un conflict de tip agrar, pentru ocuparea de teritorii (cum remarca Doru Novacovici), ci va fi un conflict pentru ocuparea pieţelor de desfacere. Unica materie primă va fi *„inteligenţa"* înmagazinată sau, mai bine zis, *„cultivată"* în minele ce se află în creierii indivizilor. Aşa

cum sunt acum fermele producătoare de perle, vor apare fermele de cultivare a inteligenţei. Nu avem decât să deschidem porţile spaţiului nostru pentru a lăsa să pătrundă viitorul. Atunci nu ştiam, acum o ştiu: asta va fi menirea mea. Şi, desigur, a prietenilor mei. Aceasta a fost filosofia lui don Emiliano: FILOSOFIA SCHIMBĂRII.

Trebuie să mergem spre stele. Spaţiul a devenit prea strâmt aici. Sfârşitul lumii? El este sau nu, doar, în noi-înşine, în interiorul nostru, pentru că tot ceea ce-i în exterior este doar

o palidă proiecţie, care ţâşneşte din noi. Deci, pare simplu. Dacă noi credem cu adevărat că ceea ce dorim să fie, va fi, aceasta se realizează întotdeauna. Este lecţia clasică a creştinismului care a dat cele mai bune rezultate. De ce neam teme, atunci? De veşnicele îndoieli care ne dau târcoale? Ei bine, să nu avem timp pentru ele!

La fel şi noi, la capătul aleii forestiere. Nu aveam de ales. Trebuia să mergem înainte: tăind de-a latul pârtiile de schi, mergând voiniceşte sub lumina reflectoarelor şi depărtându-ne din acea zonă periculoasă. Zăpada era îngheţată şi înaintam destul de uşor. Să fi făcut aproape un kilometru şi am ajuns în localitate. Din nou scria în două limbi: RESIA/RESCHEN. Eram în Italia. Am luat-o la stânga dar, după câţiva zeci de metri, am văzut o firmă mare pe care scria: CARABINIERI. Chiar locul pe care trebuia să-l evităm. Am făcut stânga-mprejur şi, pe malul unui lac, care ni se părea enorm, am pornit-o pe un alt drum. Dar am început să urcăm. Ne depărtam de drumul naţional, ne afundam într-o direcţie greşită. În ritmul acesta nu aveam cum să ajungem la Bolzano şi, cu atât mai puţin, la Latina. Ne-am întors din nou şi am trecut, iarăşi, pe lângă postul de carabinieri. Trecuse de miezul nopţii. Nu se observa nici o activitate, acolo. Doar becul de la intrare era aprins. Am grăbit ritmul şi ne-am depărtat, cât am putu, spre sud, spre San Valentino. Eram, însă, prea fericiţi. Ni se părea că toată lumea-i a noastră, că nimic nu ne mai putea împiedica să

reuşim. Să ajungem în lagărul de la Latina, mai întâi, apoi să plecăm în Australia sau Canada şi să ne iese tot ceea ce vom întreprinde. Până şi pentru noi, care aveam temeritatea în sânge (o mai avem încă), când am privit munţii, de pe şoseaua care ieşea din Nauders (Austria) am avut parcă o strângere de inimă. Ne-am simţit mici, infinit de mici (la propriu). Dar nu aveam altă soluţie. Chiar de ne-am fi lăsat oasele prin acele coclauri, nu puteam renunţa. Când am pornit într-o acţiune am mers întotdeauna până la capăt. Ei bine, reuşiserăm să învingem

acei munţi, în condiţiile de iarnă şi cu un echipament mai mult decât modest. De-abia acum, pe drumuri italiene, realizam importanţa acestei performanţe, nu numai sportive, cât şi voliţionale. Eram, într-adevăr, puternici. Am vrut să trecem munţii şi am reuşit mai repede decât ne-am aşteptat. Victoria este, de multe ori, mai periculoasă decât înfrângerea. Îţi dă nişte aripi atât de mari, încât, mai degrabă, te-ncurcă, frânându-ţi zborul. Este, mereu, o dreaptă proporţie între modul de apreciere şi rezultatul obţinut. Şi dacă îţi pierzi propria limită rişti să-ţi arzi aripile. Ca Icar.

Ei bine, în starea asta eram, noi, atunci, în acele prime ore ale lui 1 Martie...

În vilele din Resia se auzea muzica. Petreceri nocturne se desfăşurau aproape peste tot. *„Se vede că suntem în Italia",* ne-am spus. Ne-am aşezat pe o bancă sub o loggia, în poarta unei case, şi am scos una din ciocolatele austriece. Am mâncat cu poftă, toţi trei, dar nu am reuşit s-o dăm gata. Stăteam şi ne minunam şi nu credeam că poate fi adevărat. Am pornit în pas-viu, am ieşit din localitate şi am început să cântăm. Era în Italia şi parcă înviaserăm. Ne simţeam acasă. Bobby s-a uitat după o cabană cu fân pentru animale, dar nu a văzut. Am hotărât să mergem toată noaptea şi a doua zi, dacă nu vom avea noroc la autostop, să luăm trenul spre Bolzano. La un moment dat a trecut un FIAT pe lângă noi. Am făcut

semn, dar fără speranţa că se va opri. A oprit totuşi iar şoferul (o italiancă) ne-a întrebat unde mergem. I-am spus: *„spre Bolzano”.* Nu avea acelaşi drum. Mergea în apropiere. Eram prea fericiţi, aşa că nu ne-a păsat ca am ratat această şansă. Ne-am luat rămas bun (à rivederci) şi ne-am continuat drumul. Luna strălucea puternic, în dreapta se afla lacul de acumulare de pe râul Adige, îngheţat. Era un peisaj de basm. A fost cea mai frumoasă noapte a vieţii noastre. Atunci am cunoscut beatitudinea victoriei.

Şi iată că a trecut pe lângă noi şi maşina carabinierilor, în sens contrar. Şi nu a oprit. Totuşi, am început să intrăm la

bănuieli. Încet, încet, aburii victoriei noastre asupra muntelui au început să se risipească şi am început să realizăm pericolul la care eram expuşi. Din câte ştiam, pe o rază de 60 km, în interiorul Italiei, nu eram în siguranţă, putând fi returnaţi pentru că trecuserăm fără viză. Şi, într-adevăr, o maşină se auzea venind din spatele nostru. Era prea târziu să ne mai ascundem. A oprit chiar lângă noi, puţin în faţă, barându-ne drumul. Au ieşit doi carabinieri înarmaţi cu pistoale-mitralieră, pe care şi le-au îndreptat spre noi. Ne-a venit să râdem. Neam amintit de filmele cu mafioţi şi de descinderile carabinierilor. Ne-au controlat bagajele (să vadă dacă nu avem bombe) şi ne-au îmbarcat. Le-am explicat pe drum, spre sediul lor, de unde veneam şi încotro ne îndreptam, dar unul dintre ei a şi anunţat, prin radio, paza de frontieră austriacă. La sediu, acelaşi pe lângă care mai trecuserăm, ne-au descusut cu o mulţime de întrebări. S-au convins, în urma prezentării tuturor actelor noastre, că suntem doar refugiaţi (şi nu terorişti sau mafioţi) şi au început să se-ntreacă în amabilităţi. Ne-au servit cu brânză şi măsline, cu mandarine, cu ouă la capac, cu ciocolată, cu prăjituri. Emil era prea plouat şi îi pierise pofta de mâncare. În schimb noi (Boby şi cu mine) am mâncat pe săturate. A fost un festin italian. A venit şi comandantul care ne-a explicat situaţia: suntem

înregistraţi pe computerul austriac, îi pare rău că trebuie să ne predea. Ne-a sugerat să ne întoarcem în noaptea următoare şi să mergem spre Latina, dacă dorim, dar cu grijă pentru a nu fi interceptaţi. Ziua să dormim şi noaptea să călătorim. Ne mai rămăseseră 300 şilingi austrieci. Distanţa era lungă până la Latina. Eram după cinci zile de drum, fără o baie, fără un pat, cu ciorapii rupţi şi neschimbaţi, cu hainele murdare şi, mai ales, înfrânţi: nu fizic, ci moral. Noaptea următoare să escaladăm acelaşi munte, din nou? Deja îndoiala ni se cuibărise în suflet. Ne-au încărcat cu Kiwi şi mandarine şi ne-au dus la postul de frontieră austriac, aceiaşi care ne opriseră pe şosea. Ne-am luat, însă, rămas bun de la toţi şi ei ne-au

îmbrăţişat (inclusiv Il Capitano). Atunci am descoperit ce important este sentimentul de apartenenţă la ginta latină. Este ca o vibraţie care, independent de propria-ţi voinţă, te copleşeşte. A fost frumos.

Cam aşa s-a încheiat expediţia noastră în Italia. Boby spune că a fost o victorie. Da, victoria noastră asupra muntelui. Dar nu am reuşit să finalizăm ceea ce ne-am propus. Acceptarea noastră în Italia. Veşnica dificultate a românilor: de a nu finaliza victoria pe care o au în mână. Poate că se va schimba câte ceva, în viitor. Vom încerca. Până atunci, însă, ţine-mi te rog pumnii, în continuare.

Cu prietenie,

A. M.

P.S.: Referitor la forma de prezentare a acestui roman, mi s-a pus întrebarea de către traducătorul primului capitol (nu ştiu dacă el îl va traduce integral) de ce se numeşte roman holografic? M-am gândit că, nu numai el, ci şi mulţi alţii se vor întreba şi ar fi util, poate, să aibă răspunsul chiar în paginile lui, deşi dacă ar reflecta adânc şi ar fi şi amatori de fizică, ar găsi răspunsul şi singuri. Nu din dorinţa unei originalităţi absolute a formei (a scriiturii pentru a folosi un cuvânt francez), ci pentru că exprimă cel mai bine stările sufleteşti complexe într-o manieră

modernă care este, obligatoriu, tensionată: nici nu ar putea fi altfel pentru noi cei care purtăm amintirea ororilor Auschwitz-ului şi a genocidului Gulagului siberian (indirect) şi povara unei vieţi meschine, fără perspectivă, limitată şi săracă, fără ideal valabil pentru noi. Nu pot să trec peste consideraţiile lui Constantin Noica din eseul „De *caelo*" care spunea, în stilul său admirabil, că există elite şi există mase în fiecare clasă socială şi că nu este de condamnat, în sine, o ideologie colectivistă, ci oamenii masei care nu aderă din suflet şi se lasă canalizaţi: ei sunt, printr-o lene intelectuală condamnabilă, oamenii masei, ai confortului material, ai noncreativităţii. Dimpotrivă, oamenii elitei aderă,

creează, ard. Pentru ei, lumea actuală, prezentă, reprezintă istorie sau poate legendă. Ei se încăpăţânează să trăiască într-un viitor al lor pe care au neobrăzarea să-l considere ca de la sine înţeles pentru semenii lor. Şi dacă nu sunt tirani, ei o fac, doar, prin cărţile lor. Pentru că ei creează. Ei bine, cam asta ar fi explicaţia. Romanul holografic trebuia să apară pentru că, în curând, vom intra în era televiziunii tridimensionale. Apar în romanul holografic cele două dimensiuni clasice, cea orizontală - povestirea, acţiunea, personajele, locurile etc. - şi cea verticală - conotaţiile filosofice, motivaţionale, intenţionale în spaţio-temporalitatea descrisă - precum şi cea de-a treia dimensiune - perspectiva, implicaţiile şi influenţa ulterioară pe care o va avea romanul.

Dar *„holografismul"* său este dat, mai pregnant, de structura sa. A fost intenţia de a fi structurat în 16 capitole, fiecare conţinând câte patru părţi care ar produce aceeaşi imagine unică, indiferent de ordinea în care s-ar începe lectura. La fel ca o hologramă: o spargi şi îţi prezintă aceeaşi imagine. Fiecare capitol conţinea, deci, cele 4 elemente (ale lui Heraclit): reflecţii biblice, călătoria exemplară, Revoluţia şi lagărul.

În primele 4 capitole şi în ultimele 4 capitole a fost respectată această schemă. În schimb, datorită scrisorii către tine, scriitura liberă şi-a cerut drepturile împotriva schematismului strict elaborat. Şi pe urmă, starea de spirit, tensiunea şi stresul, ajuns la paroxism, nu mi-ar fi permis o rigurozitate extremă. Scrisoarea adresată ţie a fost un fel de terapeutică, necesară, cu un efect calmant. Consideră, deci, *„Dumnezeu iubeşte dialogul"* un roman semiholografic. Aş vrea să cred că se va publica, aici, la Paris. Pe scurt, este povestea a două cunoştinţe ale acelui est îndepărtat şi sărac care se metamorfozează, descoperind lumea, devenind mormoni şi reîntorcându-se, transformă ceea ce au lăsat încremenit, aducând lumină. Este, dacă vrei, o poveste despre posibilitatea şi necesitatea succesului, o saga modernă a

devenirii spirituale. Pentru fiecare dintre noi. Mă bucur că ai avut răbdare să-mi citeşti scrisoarea.

Cu bine, Acelaşi

XII / Lamed

S-au întrebat, desigur, mulţi, cum îmi petrec timpul din moment ce las lumea să-şi facă de cap în virtutea acelei inerţii care continuă s-o învârtească frenetic şi sinucigaş, spre pierzanie. Aţi început să spuneţi, atât de mulţi dintre voi, că nu am făcut decât să dau bobârnacul iniţial Universului în care v-aţi stabilit, apoi m-am retras, undeva departe, lăsându-vă singuri sau, şi mai rău, lăsându-vă sub stăpânirea Prinţului Dimineţii. Am obiceiul să fac, eu însumi, adeseori, călătorii de informare, îmbrăcând un corp şi observând, strict, dintr-o poziţie particulară şi specifică, desfăşurarea a ceea ce voi numiţi viaţă. De fapt, particip, uneori pentru câteva zile, alteori pentru zeci de ani, la consumarea existenţei în piele umană. Exprimarea mea nu este prea corectă pentru că, de fapt, nu îmbrac piele ca pe un costum de scafandru, ci cobor într-un om pe care-l aleg în urma unei îndelungate observaţii, modificându-i sufletul, adică anulându-i partea

rea a firii sale. Vedeţi dar că nu fac mare lucru: zero în ceea ce priveşte aspectul material şi jumătate în cel spiritual. Dar îmi ajunge. Vă veţi întreba: *„cum este posibil să continui să guvernez lumea vârât în pielea unui muritor, chiar dacă numai pentru un timp finit?".* Ei bine, şi acum vă spun că eu nu am un loc fix şi nici un timp anume. Locul meu este în fiecare dintre voi, dar nu mă preluaţi din tată în fiu, ci vin să locuiesc acolo doar la vârsta când aţi devenit suficient de înţelepţi. Vin, desigur, mai repede la cei care au cunoscut botezul, dar nu-i uit nici pe ceilalţi. Mă cuibăresc în fiecare dintre voi, dar într-o stare

latentă, aşteptând să fiu descoperit şi pus la treabă în folosul vostru. Am încercat să pricep ce-nseamnă pentru voi liberul arbitru şi am constatat că prea mulţi dintre voi aveţi o imagine nebuloasă despre acest subiect. De aceea subliniez acum: este tocmai potenţialul bun al sufletului vostru pe care eu vi l-am dăruit şi pe care voi, toţi, trebuie să-l descoperiţi pentru a-l pune în slujba semenilor voştri. Şi fostul meu prim-consilier (Prinţul) are şi el, în fiecare dintre voi, părticica lui de suflet. Şi el pătrunde în voi exact în acelaşi moment cu mine (este convenţia noastră) şi încearcă să vă influenţeze spre rău. Dacă şi între noi doi ar exista regula majorităţii parlamentare ar trebui să observăm, în urma sondajelor de opinie, că el conduce detaşat, în toate timpurile, cu o cifră ce se învârte în jurul a 66 de procente; în mod aproape constant. Ar trebui, deci, ca această lume să-i aparţină, pentru eternitate. Dar există o convenţie primordială între noi care stipulează că vom da bătălia în fiecare om (între bine şi rău) şi că victoria nu poate fi decât în momentul în care toţi oamenii, dar absolut toţi, vor fi de partea unuia dintre noi. Asta înseamnă că fiecare om are, doar el singur, dreptul de veto, fie asupra binelui, fie asupra răului. Dar cum cei mai mulţi se asociază în rău, dreptul de veto rămâne pentru cei puţini şi buni.

Este, în acest fel, o şansă pentru ei. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi dominat legea majorităţii? Ar fi trebuit,

atunci, ca toţi să se supună celui rău? Am prevăzut acest aspect în acordul nostru. Prinţului nu i-a păsat. El a fost mereu prea sigur de puterea sa imensă. Şi apoi, nici nu i-ar fi plăcut să nu aibă un adversar pe măsură.

Vă întrebaţi cum de respectăm noi acest acord sau, mai bine spus, cum de-l respectă Prinţul? Îl cunoaşteţi, desigur, foarte bine, îi ştiţi talentul de trişor. Ei bine, noi doi am convenit că, dacă eu oi constata o neregulă din partea Prinţului, eu voi distruge lumea readucând-o la implozia iniţială. El n-a avut nevoie de garanţii din partea mea; ştie că

nu obişnuiesc să schimb regula jocului. Vedeţi, numele său apare scris, de scribul meu, cu literă mare, mereu, pe când al meu, adesea, cu literă mică. Mi-am pus, uneori, întrebarea, din moment ce iubesc atât de mult lumea înseamnă că trebuie să şi urăsc? Şi-l urăsc eu, oare, pe Prinţ? Răspunsul este întotdeauna mai complex şi mai nuanţat decât s-ar cuveni. Ce vrei, am devenit şi eu modern, angoasat, poate chiar existenţialist... Trebuie să recunosc: am momente când urăsc cumplit. Vai de cei care i-am hărăzit pieirii! Am distrus popoare întregi, fără milă, pentru copiii nevinovaţi sau pentru bătrânii neputincioşi. Prinţul mă cunoaşte şi preferă, atunci, să stea ascuns.

Veţi spune că ura nu-i un sentiment creştinesc şi aveţi dreptate, cu atât mai puţin nu-i demn pentru Creatorul-însuşi să fie stăpânit, uneori, de acest sentiment. Aveţi dreptate, pun prea multă pasiune în ceea ce fac; iubesc prea mult şi mă răzbun cumplit când mi-s înşelate aşteptările. Trăiesc în voi. Şi sufăr. Vă lipseşte ceva care, în ciuda apartenenţei de slăbiciune, vă face mai puternici, mai temerari: imortalitatea. Voi ştiţi că nu vă puteţi încerca norocul de două ori şi riscaţi totul pe o singură carte: viaţa noastră. Aici şi acum trebuie să se întâmple totul! Aici şi acum trebuie să apară marea schimbare! Şi luptaţi jertfindu-vă şi, uneori, învingeţi! Cât vă admir! Atunci, în acele rare clipe, sunt mândru că sunt Creatorul vostru. N-

am ştiut prea bine cum veţi fi atunci când v-am conceput, dar vă descopăr. Şi mă bucur. Sunteţi cu mult mai buni decât am visat pentru că nu vă opriţi. Preferaţi să riscaţi totul chiar cu preţul autodistrugerii, dar să nu vă opriţi din acţiunile pe care le-aţi început: din cunoaştere, din călătorie, din iubire sau din ură. Şi orice compromis, pentru voi, nu este decât o stare trecătoare, pentru a căştiga timp în vederea unui nou asalt. Nu puteţi accepta sloganul Prinţului: *„opreşte-te!".* Şi asta mă face să tresar de bucurie. Chiar cei ce v-aţi dedat răului aveţi momente de regret, aveţi remuşcări şi uneori chiar încercaţi să ieşiţi de sub vraja Prinţului. Ştiu, e

foarte greu. Cei mai mulţi dintre voi recad, din nou, în viciu şi rămân pe veci pe tărâmul lui. Dar încercarea de a vă elibera, neacceptarea unei situaţii determinante şi veşnicul freamăt al speranţei care vă învăluie, vă face sublimi în ochii mei. De aceea, oricât de jos aţi coborî, fiţi siguri că, dacă regretaţi, dacă speraţi şi dacă credeţi cu adevărat că răul din voi sau cel din jurul vostru va fi învins, atunci, voi toţi, veţi fi primiţi la mine. De aceea se teme Prinţul: El ştie că şi dacă va avea în stăpânire toţi oamenii, în câţiva dintre ei, sau chiar într-unul singur, se va găsi un firicel de lumină care va ieşi la iveală în momentul potrivit. El ştie că îl poate menţine, pentru mult timp, prin înşelătorie, şantaj, corupţie, dar nu prin convingere. El ştie că este un mare închizitor înconjurat de procurori-anchetatori şi de gardieni. Pensionarii tărâmului său au, ei înşişi, aceeaşi formă de organizare. Este o societate precisă, funcţională, riguroasă şi, obligatoriu, strict ierarhizată. Este, prea frecvent, societatea în care trăiţi cei mai mulţi dintre voi. Şi va fi pentru totdeauna.

Dar nu va rezista... Spunea Mahatma Ghandi că în momentele de nemulţumire se gândeşte că *„mereu a învins, în ciuda tuturor tiraniilor, iubirea şi adevărul".* Ce mult l-am iubit! M-am îmbrăcat în pielea lui, adesea, şi am privit lumea prin ochii lui. Am simţit bastoanele poliţailor

sud-africani şi am reflectat la prostia doctrinelor rasiste. Am simţit răcoarea închisorilor coloniale ale Indiei şi am meditat la foamea de spaţiu a europenilor. Am simţit triumful ideilor lui Ghandi şi am văzut, surprins, puterea maselor în acţiune. Ei bine, toate astea le-am văzut cu privirea acelui omuleţ blajin până în momentul când glonţul ucigaş l-a trimis în lumea celor drepţi şi m-am întrebat: de ce? Am fost, atunci, pentru prima oară în infinita mea carieră, consternat. De ce? a rămas întrebarea care continuă să mă chinuie în nopţile de veghe.

Am fost, încă de la început, un realist. Am ştiut că omul, în imperfecţiunea sa, este înclinat spre rău şi că nu aceasta va fi problema esenţială de rezolvat, ci canalizarea potenţialului

său inventiv şi organizarea într-un sistem funcţional, perfectibil, eficace şi autoreproducerea sa. Nu eu l-am creat pe om, desigur, dar am sugerat acest subiect consilierilor mei. Este problema care se pune, din nou, cu acuitate, acum, în preajma revoluţiei genetice.

Încercaţi să vă imaginaţi o şedinţă de consiliu, de-a noastră? Oricare din scenariile voastre se potriveşte pentru că le-am încercat pe toate, chiar şi pe cele la care, încă, nu v-aţi gândit. Dar modul de desfăşurare este acelaşi: polemica cea mai vie, cea mai disputată cu putinţă; consilierii mei au libertate totală de opinie şi de exprimare. Desigur, ei nu au voie să conteste doctrina noastră fundamentală, dar acesta este un lucru de la sine înţeles, pentru că ei, toţi, au jurat în momentul când au devenit membrii confreriei noastre: *„să aducă, să menţină, să protejeze şi să amplifice răul în lume"*. Este o doctrină foarte simplă şi foarte suplă în acelaşi timp. Nimic spus, nimic artificial. Este o invitaţie la creativitatea absolută adresată omului. Şi rezultatele au fost mereu pe măsura aşteptărilor. Veţi spune că sunt un democrat. Puţin îmi pasă de etichetările voastre! Pe mine nu mă interesează forma; eu doresc doar ca treaba să meargă. Vedeţi, mă

feresc de epitetele clasice *bine* şi *rău.* Oricum, sunt un tip eficient care lucrez numai cu profit şi nu-mi văd capul de treburi. Muncesc câte 80 de ore pe săptămână, iar restul timpului dorm. N-am timp pentru meditaţie şi asta este rău. Aici mă doboară domnul LeMaître. Pentru că sunt prea ocupat cu organizarea muncii pe termen scurt, nu mai pot să mă întreb cum aş putea să evit cei 1.000 de ani de încarcerare pe care mi-i pregăteşte Creatorul şi care mi s-au prezis. Este curios, de fapt, totul e paradox în mine. Predic superstiţia, dar nu cred în predestinare. Dar atunci cred în liberul arbitru? Nu m-am decis, încă. Doresc să-i văd pe toţi resemnaţi într-o stare de obedienţă totală oprindu-se la ceea ce le sugerez eu, dar nu mă simt în largul meu decât în mişcare, în continuă activitate.   Sisţin frecvent tiranii, dar încurajez, în consiliul

meu, cele mai incisive dezbateri contrare şi, culmea, veţi zice, nu mă supăr dacă sunt criticat şi chiar insultat. Trebuie să recunosc că nu-mi face plăcere, dar nu-s orgolios. Domnul LeMaître este! De aceea a pierdut multe bătălii. Încerc să-mi autoanalizez greşelile şi să ţin cont, pe viitor, de conluziile rezultate. Dar poate că este şi o chestiune de prestigiu şi de ţinută şi, până la urmă, şi de număr. Eu prezidez şedinţele consiliului meu, dar nu votez. Hotărârile sale sunt luate cu majoritate de voturi şi eu, doar, la validez. Au existat desigur şi momente când nu am fost de acord şi atunci am opus veto-ul meu dând astfel câştig de cauză minorităţii. Dar au fost rare acele momente... Ultimul a avut loc asupra condamnării lui Miguel Servet de către oamenii lui Calvin, la Geneva.

Consiliul meu a votat cu 4 la 3 pentru decizia lui Calvin: doctorul Servet trebuia ars pe rug ca eretic. Eu m-am opus. Motivaţia mea a fost că el ar putea deveni un martir. Apoi, în acel moment, era bine să se întărească cât mai multe biserici protestante pentru a face opoziţie Romei şi pentru a întări diviziunile în lumea creştină. Şi calvinismul s-ar fi prezentat pătat prin menţinerea

inchiziţiei. Domnul LeMaître parcă mi-a citit gândul şi l-a trimis pe Servet la rug, reţinându-i apoi şi sufletul. Ceea ce m-a revoltat, adesea, a fost lipsa de subtilitate a consilierilor mei. Discută mult, obositor uneori, dar nu văd decât rareori mai departe de două-trei etape de desfăşurare a evenimentelor. Şi toţi sunt foarte deştepţi. Dar, se pare că nu-i suficient.

Nu v-am destăinuit nimic despre modul nostru de organizare. Sunt şapte consilieri, fiecare având un mandat de şapte ani. Ei se reciclează anual, astfel că în fiecare an apare câte un nou consilier în locul celui care şi-a încheiat mandatul. Eu am elaborat acest sistem care s-a dovedit stabil şi flexibil în acelaşi timp. Accesul diavolilor la Marele Consiliu se face de la sine, în urma acumulării celui mai bun punctaj la vânătoarea de suflete. Aceasta este o plăcere şi o tortură în acelaşi timp. Complexul sadism-masochism domină în

confreria noastră. Poate că acesta este liantul cel mai puternic ce ne ţine atât de uniţi. Aţi observat, în societăţile totalitare, foştii torţionari şi magistraţii şi cei ce au depins de ei, începând de la vârfurile domeniului politic până la cei mai mărunţi slujbaşi, toţi anonimi, în prezentarea propriilor isprăvi, au preferat să dea vina fie pe un mort, fie pe cineva din exterior. Trebuie să recunosc că este opera mea. Sistemul lor nu poate fi reformat decât după eliminarea lor totală. Ei înşişi au devenit vânători de suflete. E simplu. Condiţia pe care o pun este obedienţa faţă de sistem. Dar poate că tocmai acest aspect incită la revoltă: fructul oprit! Ar fi totuşi, imposibil, fără restricţii. Mi se plăteşte mereu cu această monedă cu care l-am corupt pe Adam. Dar acesta e farmecul jocului. N-am ce-i face.

După ce se retrage, consilierul se aneantizează devenind o particulă ce nu mai simte nimic la nivel emoţional, un tahion ce călătoreşte fără masă, la viteze astronomice, în aşteptarea unei posbile reactivări: este somnul etern şi liniştit pentru slujitorii tenebrelor. Este

uitarea. De aceea spuneau vechii greci că adevărul este lipsa uitării („aAeeeia"). De aceea membrii confreriei noastre reprimă, fără cruţare, pe cei ce caută şi răspândesc adevărul. Este ca un fel de handicap fizic pentru ei. Şi pentru mine nu? veţi spune. Ce simplu ar fi dacă aş putea răspunde doar prin da şi nu. Complexitate! asta ne caracterizează: pe mine şi pe domnul LeMaître. Când vom sfârşi cu toate? Ce mult îmi doresc să devin un tahion şi să zburd prin univers. Sunt nefericit? Da! În momentele de meditaţie. Nu-i bine să reflectez. La treabă cu mine!

Dar somnul, mă veţi întreba, cum e? Ce vise? Nu! Eu nu visez niciodată, eu mă odihnesc profund ca un automat pus în priză şi programat să meargă exact cât i s-a comandat.

Există un singur moment care este neplăcut, uneori, pentru mine. Atunci când reflectez asupra destinului meu. Ah, cât îi iubesc pe oameni! Şi îi invidiez. Ei au corp material, ei sunt muritori şi ei sunt mereu altfel şi mereu aceiaşi. Ei sunt atât

de slabi şi atât de puternici în bine sau în rău. Mi-ar plăcea să fiu om... Muritor. Eu însumi am intrat în pielea lor de multe ori, dar nu simt nimic acolo. Doar pot să văd lumea prin ochii lor, din interior, dar nu simt nici biciul pe spinarea unui sclav, nici focul ce-nvăluie un eretic, nici bucuria unei înâlniri între doi îndrăgostiţi, nici ura unui părinte pentru asasinii copiilor săi. Sunt gol! Nu simt nimic prin prisma oamenilor. Furia mea este ceva bestial, satanic şi depărtat, ca şi bucuria mea. Domnul LeMaître spunea, cândva, că eu îmi stăpânesc sentimentele, sunt rece şi calculat, dar se-nşela pentru că nu am sentimente, sau ceea ce simt eu nu-i uman, deloc. Şi simt puţin. Eu am - şi recunosc fără modestie - raţiune. Imensă! De fapt, aţi remarcat citind istoria.

Mi-e sete. De expansiune. Şi vreau, rapid, să-mi trimit adepţii să cucerească toate mediile cunoaşterii. Secolul ce

va veni va fi terenul optim pentru două mari războaie: al geneticii şi al computerelor.

Mi-am pregătit scenariile împreună cu consilierii mei şi aşteptam desfăşurarea viitoarelor evenimente.

Aţi remarcat, desgiur, capacitatea omului (privit din unghiul speciei) de adaptare. Fiecare nou individ este diferit de toţi ceilalţi şi fiecare poate să aleagă, la modul relativ, pentru că oricum, este destul de condiţionat de clasă, de intelect, de mediu şi de câte altele, dar poate, mai mult decât teoretic, să aleagă. Aceasta a fost scânteia care a generat conflictul etern dintre mine şi Creator. Stabiliserăm iniţial că eu voi concepe modelul uman şi că el nu se va opune. Dar a adăugat un codicil: *„în principiu".* A precizat că înţelege prin aceasta libertatea mea totală de acţiune, dar că îşi rezervă dreptul să respingă planul meu dacă nu-l va considera pe gustul său. Fiul său, Iehova, parcă mirosise câte ceva. Se retrăgeau împreună şi discutau timp îndelungat. Eu, de bună credinţă, împreună cu prietenii mei, lucram fără-ntrerupere. Ne gândiserăm că omul trebuie să fie ca un fel de maşină hiperinteligentă care să aibă ca menire cucerirea rapidă a spaţiului. Îl

prevăzuserăm fără sentimente. Vedeam, atunci, în viitoarea societate umană pe cale de a se înfiripa, un fel de ţară a furnicilor sau poate o Chină a lui Mao Tze Dun, dar nu, nu chiar aşa. Era ceva cu totul nou pentru noi, lucram şi în febra creaţiei uitasem de toate. Nu aveam timp să simţim că un ochi atent ne urmăreşte. Nu ne ardea de intrigi şi nu ţineam cont de o posibilă ceartă cu Creatorul. Eram ca nişte savanţi moderni dăruiţi total propriei munci. Atunci am cunoscut, pentru singura dată în existenţa noastră, fericirea. Visam să creăm o societate care, mult mai târziu, avea să se apropie, oarecum, de modelul nostru: cea islamică.

Ne gândiserăm că, în modelul nostru, raţiunea să aparţină bărbatului, dar integral. Femeia urma să fie doar o

maşină a reproducerii, sclavă care se putea cumpăra şi vinde ca orice alt animal. Desigur, pentru a asigura viteza de expansiune, societatea era poligamă. Sistemul ierarhic strict centralizat în domeniile politic şi religios asigura expansiunea orizontală şi stabilitatea verticală. Ne-am lovit, desigur, de multe dificultăţi tehnice la nivelul conceperii macromodelului. Cum s-ar fi putut asigura succesiunea *Numărului Unu* dacă ar fi avut numai fete? Ce s-ar fi întâmplat cu comunitatea dacă ar fi atins apogeul înainte de a avea posibilitatea unei noi expansiuni? Nu prevăzuserăm posibilitatea existenţei unei noi expansiuni! Nu prevăzuserăm posibilitatea existenţei unei societăţi staţionare sau involutive. Noi doream doar evoluţie şi expansiune. Apoi, în domeniul microcomunităţii, ne ameninţa permanent criza de creştere: suprapopulare şi epuizarea resurselor. De aceea am planificat bărbatul doar ca pe o maşină gânditoare. El trebuie să găsească resursele expansiunii cu un pas înaintea creşterii alarmante a populaţiei. Desigur că eliminam pe toţi sau, mai bine zis, sistemul nostru elimina pe toţi care nu se încadrau în el. Era o societate hipertotalitară, hipercentralizată şi hiperexpansivă. Era un model de logică ce ar fi stârnit invidia oricărui filosof dacă ar fi trăit pe atunci. Şi în acelaşi timp, prevedea

venerarea Creatorului, raţional şi precis.

Şi totuşi a fost respins... Un singur cuvânt: Nu! Fără nici o altă explicaţie. Niciodată nu ni s-a spus de ce este respins planul nostru. Bun, să zicem că am fi putut accepta acest afront dacă ni s-ar fi spus că putem concepe alt model. Ne-am fi pus pe treabă şi am fi scos altceva, poate mai apropiat de gustul Creatorului... Dar nu, el a dat antrepriza lui Jehova. Nu ne venea să credem, dar încet, încet, am înţeles. Problema-cheie era în legătură cu lumina. Eu eram Prinţul Dimineţii, eu administram lumina. În planul coordonat de mine consideram că societatea umană nu poate avea capacitate de discernământ şi că, deci, nu are

nevoie de lumină. Urma să fie o societate planificată şi dirijată de noi, cei demni de a administra această forţă. Şi asta pentru binele lor. Viitorul avea să demonstreze că eu am avut dreptate. Ceea ce a rezultat prin aplicarea planului lui Jehova a fost un şir neîntrerupt de războaie pentru cele mai diferite motive. A fost un plan întocmit la repezeală, de mântuială, numai pentru a pune ceva în locul planului coordonat de mine. Mi s-a spus că a prevăzut sufletul pentru om, liberul arbitru şi sentimentele şi că este mai bun pentru că este mai complex. Dar cu ce preţ: al instabilităţii permanente, al autoreglajului prin calamităţi de tot felul (războaie, molime, cataclisme)? Şi asta pentru ce, pentru glorificarea unui Creator ce doar priveşte spectacolul lumii pentru a savura surpriza? Nu, era prea mult! Mi-am prezentat demisia. Era o sfidare fără precedent. Colaboratorii mei apropiaţi, apoi majoritatea absolută a locuitorilor Cerului, m-au urmat. Ei, toţi, au considerat că eu am avut dreptate. Dar omul lui Jehova era deja lansat. Nu-l mai puteam opri. Îl puteam însă elimina de lângă Creator. Şi atunci am folosit femeia. Operaţiunea ne-a reuşit poate pentru că Creatorul se considera mult deasupra noastră pentru a fi subtil. Şi el a aprobat exilul cuplului uman. Acolo jos. Pe Pământ. De atunci, istoria a devenit povestea unei schizofrenii universale.

XIII / Mem

Prea frecvent, poate, ne luăm cu treburile şi ne lăsăm duşi de firul evenimentelor fără să observăm cum trece timpul, cum ne trece vremea noastră. Suntem atât de preocupaţi de ziua de mâine, cu mărunţişurile pe care, oricum, trebuie să le facem şi să uităm să reflectăm. Este important, totuşi, să gândim departe pentru că numai aşa ne putem da seama de condiţia noastră aici, pe acest tărâm. Şi noi ne-am lăsat purtaţi de valurile cotidianului şi când ne-am trezit din *„realitate".* Am realizat că plutim la fel ca anul trecut fără să fi atins ţărmul împlinirilor. Avem, însă, ceva mai multă experienţă şi suntem, mai aproape ca

niciodată, de atingerea obiectivelor. Dacă am adăuga şi cartea care se găseşte în faza finală şi am trage linie, socotind, am vedea că nu stăm chiar atât de rău. Dar să ne cufundăm în visare, reflectând.

Am părăsit provincia noastră natală la începutul iernii lui '90 aproape de aniversarea unui an de la Revoluţie, în plin îngheţ politic pe acele meleaguri cu convingerea că nu vom mai reveni curând sau chiar niciodată.

În Ungaria am petrecut şapte luni şi jumătate aşteptând înfriguraţi venirea răspunsurilor pozitive pentru plecarea noastră în Canada. Au sosit, într-adevăr, dar am fost condiţionaţi de către conducerea lagărului de a accepta mai întâi rezidenţa Ungariei şi ulterior cu aprobarea oficialăâ, cândva, într-un viitor nedeterminat, poate vom pleca. Nu mai aveam răbdare, aşa că a doua zi după conversaţia avută pe această temă am întins-o. Hotărârea plecării era luată de mult, de la începutul lunii mai. Dar ziua şi traseul au rămas nedeterminate până în ultimul moment. În ceea ce priveşte ziua, o fixaserăm pentru jumătatea lui iulie, iar pentru traseu aveam două alternative: fie prin Yugoslavia şi Italia - doream să vedem Venezia - fie prin Czechoslovakia şi Germania. La

începutul lunii mai ne luaserăm toate speranţele de la un posibil răspuns pozitiv de la Viena, de la I.O.M., şi privind viitorul nostru în Ungaria cu o luciditate rece am tras unica concluzie care se impunea pentru nişte etnici români: plecarea cât mai rapidă cu putinţă. Dar ne trebuiau bani de deplasare. Asta era o mare problemă. Boby juca football şi devenise şi antrenor secund în echipa locală din Bicske. Juca de prin martie. În aprilie, datorită intervenţiilor lui, antrenorul principal a obţinut de la fratele său, care era directorul fabricii de pâine, un post de brutar pentru mine.

În prima săptămână serviciul a fost noaptea, apoi în celelalte patru, noaptea spre dimineaţă până înainte de amiază. Toate celelalte săptămâni la cuptorul de pâine cu lopata brutarului în mână la temperaturi de 50°C. În

România, pe vremea tiranului, foarte mulţi dintre noi am fost convinşi că infernul nu poate fi altfel decât rece. Am trăit atunci o teroare permanentă, bine întreţinută de puterea politcă, în fiecare iarnă. Este un coşmar să fie frig afară, dar şi în casă, şi să fii obligat să speli şi, adesea, să te speli numai cu apă rece. Aveam două posibilităţi: fie să ne îmbolnăvim grav, sucombând, fie să ne călim şi să-i supravieţuim călăului-tiran. Ne-am încpătţânat, însă, să-i facem în ciudă şi am supravieţuit.

În Ungaria am văzut că iadul poate fi şi încins. Acolo, la cuptorul de pâine. Cu timpul, după câteva zile, te obişnuieşti şi cu căldura extremă şi uscată chiar când ţi se usucă gâtlejul de sete şi nu poţi pleca să bei pentru că banda rulantă merge fără întrerupere şi ai risca să pierzi pâinile ce s-ar prăvăli pe cimentul murdar, degradându-se. Evident, ar urma concedierea. Dar cu fumul de la un cuptor învechit şi nereparat este aproape imposibil să te obişnuieşti. Cârpe umede la nas nu-s suficiente. Cu siguranţă că în iad trebuie să fie foarte mult fum.

Modul de plată era catastrofal: în jur de 1.100 forinţi pe săptămână. Şi trebuia să ne încadrăm, două persoane, cu

această sumă pentru că Boby nu primea bani de la echipa de football. Marea noastră şansă a fost, însă, că prietenul lui Boby, Feczö - portarul echipei de football - l-a rugat pe tatăl său, care era maistru într-o echipă de zidari din Tatabania (17 km la vest), să ne angajeze şi, într-adevăr, din 17 mai am început să lucrăm. Am câştigat aproape 10.000 forinţi pe lună fiecare. Am mai lucrat vreo câteva duminici şi la Feczö, care-şi făcea casă lângă tatăl său, şi în felul acesta am reuşit să strângem ceva bani pentru călătoria noastră spre vest. În iunie au venit nevestele, aşa că ne-au mai uşurat şi ele de bani, dar tot am reuşit să strângem peste 300 de mărci.

În Ungaria pentru orice observator se remarcă faza capitalismului primitiv, sălbatic în privinţa acumulării:

rapacitatea excesivă a patronilor şi adesea lipsa unei protecţii sociale corespunzătoare. Ni s-a părut curioasă lipsa combativităţii sindicale şi chiar inexistenţa acestui tip de organizaţie.

Va deveni oare Ungaria membră a Pieţei Comune înaintea României?

Oricum, perioada cât am lucrat la Tatabania împreună cu Ferry Bacsi (tatăl lui Feczö) a fost cea mai frumoasă din Ungaria. Este omul de care ne-am apropiat cel mai mult şi care a ţinut la noi în mod sincer, peste prăpastia etnică ce nu reprezintă decât o falsă problemă. Începeam programul la 7^{00}. La 6^{30} venea cu celebrul său Trabant şi ne lua din apropierea lagărului. Uneori, făcea câte o scurtă escală la câte o bodegă, pe drum. Nouă ne lua câte o bere şi el servea o ţuică. Ştia că nouă ne place berea. La locul de muncă zidarii beau mult. Noi aveam meniul nostru fix: celebrul cârnat *„Lécso kolbasz",* foarte bun şi foarte ieftin, cu ceapă şi castraveţi, şi câte un litru de lapte la pungă de plastic pentru fiecare, după care, în timpul partidelor de alcool ale colegilor noştri, ne întindeam pe plăci izolatoare de *„spumă de mare"* (sau *"simfonia")* pentru o siestă de câteva minute sau chiar zeci de minute. Şi în Ungaria, ca şi în România, se dădea semnalul: vine Fönök

(şeful) şi toată lumea se împrăştia. Exista, desigur, o anumită planificare, dar ritmul de lucru nu era prea obositor. Cel mult o săptămână pe lună era trepidantă, în rest mult soare, aer curat şi sport sub forma transportului roabelor cu ciment sau al ridicării găleţilor cu nisip sau beton cu ajutorul scripetelui.

Construiam un set de cinci vile legate între ele. Probabil că acum lucrarea-i încheiată şi arată bine. A fost frumos. Pentru că ştiam că plecăm şi pentru că număram zilele şi pentru că nu puteam accepta acea viaţă pentru totdeauna. A fost frumos pentru că a fost o experienţă.

Transportul în Ungaria a fost pentru noi, începând din ianuarie şi până în iulie, când am plecat definitiv, gratuit.

Nu pentru că am fi primit un abonament special, ci pentru că am făcut *„blatul".* În Ungaria este destul de uşor să circuli fără bilet. Ne gândiserăm chiar că ar fi interesant de redactat un anuar al călătoriilor fără bilet în folosul MAV (Căile Ferate Maghiare) pentru a-şi perfecţiona metodele de control.

Între Budapesta şi Bicske sunt 33 km şi şase staţii considerând-o pe prima Kelenföld: Budaörzs, Törökbalint, Biatorbaggy, Herceghalom, Bicske Also. La început ne ascundeam în toaletă până trecea controlorul. Erau doi: unul se urca într-un capăt, celălalt în capătul opus şi făceau joncţiunea la mijlocul trenului, de obicei la Herceghalom. Mai târziu, când începusem să lucrăm, luam un bilet până la Budaörzs şi ne aşezam chiar în primul vagon, lângă conductor, astfel că mergeam liniştiţi până la Bicske Also. De la Bicske, în schimb, nu luam nici un bilet duminica, când mergeam la biserică, pentru că duminicile nu se controlau biletele de către conductori. Ne rugam la Dumnezeu să ne ducă în bune condiţii şi ne-a dus de fiecare dată. Pentru că piaţa muncii rămâne descompletată prin plecarea multor unguri, la lucru, în occident, autorităţile stimulau venirea imigranţilor pentru a menţine un preţ scăzut pentru ora de muncă.

Ungaria, însă, rămâne o ţară de câmpie, monotonă, dar având o capitală foarte frumoasă. Nu este nici xenofobă, nici

rasistă mai mult decât o altă ţară europeană, ci este într-o goană nebună spre propria sa identitate, pe care şi-o doreşte exclusiv occidentală. Şi va reuşi.

Un minim efort ar fi suficient pentru un viitor mai paşnic, pe planul gândirii, măcar între cele două etnii, română şi maghiară.

Traduceri reciproce de literatură în cele două limbi.

Oricum, viitorul va fi acelaşi: spre Piaţa comună.

Pentru noi, cea mai grea perioadă a fost cea de după sosirea în Austria. Veniserăm înfrânţi, nu reuşiserăm să

ajungem la Latina şi nu aveam prea mari speranţe pentru o primăvară petrecută în Ungaria. Am sosit într-o sâmbătă, pe 2 martie, la amiază, în lagăr. A doua zi, duminică, se împlinea o săptămână de la plecarea noastră pe care o crezuserăm definitivă. Cea mai mare plăcere a noastră a fost baia: un duş fierbinte şi o bună săpuneală după care un spălat de haine complet. Făcuserăm aproape 2.000 km şi nu ne spălaserăm. A fost cumplit. Probabil că ţiganii se obişnuiesc de mici cu un strat de jeg şi cu mirosul caracteristic care devine a doua natură. Pentru noi era prea târziu. Sunt limite peste care nu poţi trece. Pentru noi apa caldă şi săpunul constituie una dintre cele mai înrădăcinate limite.

Am trăit cu speranţa în acel martie că vom fi angajaţi de particulari în domeniul construcţiilor. Nu am reuşit decât să descărcăm nişte buşteni într-una din zilele de sfârşit ale lunii. Am încasat în jur de 1.000 forinţi, amândoi. Şi, lucru curios, atunci am dormit cel mai mult şi cel mai bine, atunci am mâncat cel mai mult şi cel mai gustos.

Ne-a recomandat Zsuzsa o făină de porumb foarte bună şi destul de ieftină şi ne-am pus pe mămăligă cu brânză, cu smântână şi cu cârnaţi. După care un somn de după-amiază. Serile, obligatoriu, jocul de cărţi era unica noastră distracţie: Rands şi Whist.

De-abia în 9 aprilie am început lucrul la fabrica de pâine.

Poate că am reuşit să rezistăm în acel martie ploios şi

mohorât şi pentru că am dat curs legământului făcut la frontiera austriaco-italiană: de a deveni membri ai unei biserici şi de a-i ajuta pe cei în nevoie. În 5 martie ne-am prezentat la biserica mormonă din Budapesta, unde l-am întâlnit pe Elder Bain. Îl cunoşteam din decembrie. S-a bucurat văzându-ne. I-am spus că acum suntem pregătiţi pentru a deveni mormoni. Ne-a prezentat unui coleg al său care avea să se ocupe de noi în modul cel mai amabil: am rămas prieteni cu Elder Johnson (ca şi cu Elder Bain). În 16

martie, într-o sâmbătă, la 17^{00}, a fost planificat botezul nostru. Am pornit pe la 15^{00}, dar la gară am observat pe panoul de afişaj că nu circula trenul cu care ştiam că vom merge. Era sâmbătă şi uitaserăm că programul era schimbat. Ne-am dus la autostradă şi cu greu am reuşit să prindem o maşină, apoi un camion. În Budapesta am luat tramway-ul. Am ajuns la 17^{20} alergând. Elder Johnson ne-a întâmpinat cu calm. Am fost botezaţi mormoni la 18^{00}. Eram primii români-mormoni din Europa.

Totuşi, pentru noi, nu botezul a fost momentul fundamental al metamorfozării religioase a sufletelor noastre, ci existenţa, săptămână de săptămână, în cadrul comunităţii mormone din Versailles. În Ungaria am devenit preoţi după Aaron, dar în Franţa am devenit preoţi după Melchizedek. Dar nu acest fapt a fost hotărâtor, ci relaţiile pe care le-am văzut între membrii comunităţii: calde, afective, naturale, sincere, în permanentă perfecţionare, atât pe planul cunoştinţelor, cât şi pe cel al întrajutorării umane, şi ne-am gândit că în felul acesta ar trebui să arate şi comunităţile mormone din România. În Ungaria a fost diferit. Poate că oamenii sunt mai reci şi mai închişi. Deşi apelativul de *frate* este frecvent folosit, acolo nu am avut sentimentul că suntem fraţi cu prietenii noştri mormoni maghiari. Să fie la mijloc bariera etnică? Cu elderii americani, în schimb, aveam relaţii mult mai strânse. Ei aveau o naturaleţe şi o sinceritate încântătoare. Erau nişte băieţi buni. Activitatea noastră în biserica mormonă s-a limitat la

participarea regulată, duminică de duminică, la serviciul divin care ţinea exact o oră, între 10^{00} şi 11^{00}. Câteva cântece, câteva discursui şi gata. Pentru mine, ca necunoscător de limba maghiară, era bine.

În Franţa, însă, este un alt nivel. Poate că nu în toate bisericile, dar în Versailles se observă o atmosferă foarte înaltă şi bine dozată între raţionalismul cartezian şi religiozitatea cea mai profundă, dar individuală,

neagresivă, lipsită de fanatism, deschisă spre toate orizonturile culturale, fără, însă, a ceda din fibra sa profundă şi pozitivă. Este, în această biserică, un dialog permanent, în interiorul fiecărui om, prin intermediul mărturiei sau discursului său, un dialog cu Dumnezeu. Biserica este foarte modernă, funcţională, dar austeră. Este, mai degrabă, ca o clădire în care sala de conferinţe ocupă locul principal, atât ca suprafaţă, cât şi ca importanţă. Restul sunt anexele acesteia. Peste tot o mochetă compactă. Până şi pereţii sunt îmbrăcaţi în material de mochetă. Izolarea fonică este foarte bună. Multe camere sunt destinate învăţământului religios al copiilor. Bucătăria, în stil american, sau occidental, ocupă un loc important, nu numai prin preliminariile în vederea bunei desfăşurări a împărtăşaniei duminicale, dar mai ales pentru că este spaţiul unde se pregătesc bunătăţile culinare ale deselor petreceri ţinute în biserică. Este un lucru bun. Este ca un fel de club privat unde familiile mormone, copiii lor şi prietenii invitaţi de ei se pot destinde, pot dansa şi pot mânca foarte bine. Sunt nişte petreceri vesele, mereu binevenite, mereu aşteptate cu bucurie, ale unei comunităţi care preferă să-şi păstreze sufletul liniştit. Asta nu înseamnă că membrii acestei parohii nu au traversat furtuni. Dimpotrivă. Dar dorinţa de mai bine şi optimismul i-au aujutat frecvent să le depăşească.

Aici, în această comunitate de vreo 200 de persoane, am devenit cu adevărat mormoni. Vom înfiinţa, cu siguranţă, multe biserici, dar niciunde nu ne vom simţi ca aici: pentru că aici am descoperit puterea imensă a sufletelor unite pentru

scopuri bune. Cu siguranţă că, aici, Isus Hristos s-ar fi simţit ca acasă.

Se spune să sufletul omului s-a încarnat şi în animale. Puteţi fi siguri că, în ceea ce mă priveşte, spiritul meu etern se încarnează în voi. Mi l-am condensat o singură dată,

integral, în fiul meu, şi am reuşit, atunci, să trăiesc absolutul din om. Nu mai încercaserăm şi nici nu am mai repetat experimentul. Ar fi şi imposibil, pentru că numai o dată poţi simţi, condensat, întreaga forţă în fragilitatea-i aparentă, ce se-ascunde în om. Cei mai mulţi dintre voi vă ignoraţi propriile resurse. Preferaţi să trăiţi confortabil în cutiile voastre - vile sau apartamente - şi, când vedeţi suferinţa umană, ridicaţi din umeri, neînţelegând şi întrebându-vă: poate fi adevărat? Să fie chiar aşa? Egoism şi indiferenţă! Vi le cultivaţi şi sunteţi mândri că trăiţi, acum, într-un mare confort material... Dar nu sunteţi fericiţi. Nu ştiţi ce vă lipseşte şi mai acumulaţi o maşină, dar sufletul va rămâne la fel. Trist, tăcut şi singur.

Am fost acuzat că eu mi-am condamnat fiul la moarte pe cruce pentru că aveam nevoie de un martir. Pentru că numai aşa religia pe care eu o patronez se putea extinde rapid cucerind sufletele acelor oameni cruzi impregnaţi de fatalismul credinţei în destin.

Ştiţi foarte bine că păgânii, în timpurile străvechi, îşi sacrifcau întâiul născut idolului care putea fi zeul suprem sau unul dintre zeii acelui spaţiu. Era, desigur, o practică barbară, primitivă, şi care nu rezolva nimic. Era un fel de fatalism sângeros şi prostesc. Societatea era atât de impregnată de importanţa acestui ritual încât multora, sau poate tuturor, li sar fi părut o blasfemie dacă un individ din interiorul grupului ar fi propus o reformă. Dacă nu ar fi fost omorât în chinuri, ar fi fost, în cel mai bun caz, izgonit. Şi, pe acele vremuri, exilul însemna moartea. Şi totuşi, aşa s-au născut marile religii: printr-o ruptură. Cel mai frecvent o nuanţă, o interpretare diferită a cutumei, o mică deviere, care, prin imposibilitatea reconcilierii între părţi, s-a transformat în prăpastie.

Nu, eu nu mi-am ucis fiul, ci eu însumi am fost răstignit. Vi se pare poate curios şi închipuirea voastră nu poate să admită, dar eu mi-am mutat sediul, în acei trei ani şi ceva de peregrinări ale lui Isus, în trupul său, eu am

părăsit Cerul şi am trăit în el, am simţit cu el, am suferit în el, pentru că eu eram el, o unică şi indivizibilă persoană. Vă miraţi de rugăciunea lui din grădina Ghetsemani?

Nimic mai simplu: eu mă rugam către acel alter-ego al meu. Eu trăiam atunci în pielea lui Isus şi intrasem atât de bine în rol încât eliminasem din minte celălalt rol al meu: de judecător absolut şi etern al acestor furnici gânditoare.

În acest caz, veţi zice, am dorit să mă sinucid pentru a mă elibera din acea matrice umană şi a-mi relua locul, printre stele. Este o opinie inexactă pentru că puteam în orice moment să părăsesc trupul lui Isus, retrăgându-mă şi lăsându-l pe el să-şi continue misiunea pe Pământ. În acest caz aş fi fost acuzat, pe bună dreptate, că mi-am ucis fiul. Dar nu, eu am rămas în pielea lui până la înviere, pentru că am vrut să înfrunt, până la limita sacrifciului de sine, intoleranţa Sanhedrinului evreilor şi calculul politic eficient al romanilor. Am vrut să demonstrez viitorului, care se va numi istorie, că un singur om, dacă este convins că are dreptate, are datoria să lupte pentru dreptatea sa până dincolo de limitele umanului şi victoria îl va răsplăti, postum, pe el, şi imens pe discipolii săi.

Şi mi-am pedepsit adversarii, cumplit.

Mai întâi Sanhedrinul... Am adus dezbinare şi apoi legiunile Romei şi am ras de pe faţa Pământului Templul. Chiar casa mea? veţi spune. Da, pentru că mă mutasem, în inimile oamenilor. De câteva secole vedeam cum casta preoţilor se substituie între mine şi poporul meu, acaparând nu numai sufletele, dar şi bogăţia şi puterea. Am crezut, mereu, că între mine şi credincios trebuie să existe un dialog permanent. Sanhedrinul a avut o opinie diferită. Aşa că l-am anulat. Cât despre popor, îl putea urma pe Isus. Dacă n-a făcut-o, să

sufere!

Cât despre romani, i-am lăsat să fie atinşi de criza de creştere: să se mărească până vor plesni. L-am lăsat pe

Prinţul Negru să lucreze în Imperiu şi eu m-am concentrat asupra protecţiei comunităţii creştine. N-a fost prea greu: aceeaşi poveste a fructului oprit, dar în sens invers: interdicţia de a practica creştinsmul în Imperiul Roman a stimulat proliferarea lui. În vremea Edictului de la Mediolanum doar 10% din populaţia imperiului era creştină. Vedeţi dar, că majorităţile nu m-au impresionat. Voinţa mea a fost suficentă pentru că am fost sigur că e bine ceea ce fac. Credeţi că sunt tiran? Foarte bine, revoltaţi-vă şi alegeţi altă cale. Liberul vostru arbitru v-o permite. Vă doresc succes!

XIV / Noon

Palatul de la Versailles a fost *„fondat"* - pentru a folosi un epitet devenit clasic pentru marile firme comerciale - de Ludovic al XIV-lea, cunoscut sub porecla de „ *Regele-Soare".* Reflectând puţin asupra frazei de mai sus, nu se poate să nu-ţi displacă platitudinea informaţiei conţinute. Aşa am crezut şi noi, aici, în primele săptămâni. Dar, cu timpul, am observat că cei mai mulţi oameni - francezul mijlociu - au mari lacune informaţionale, nu numai în legătură cu ţări îndepărtate şi exotice, cum ar fi România (a confunda Bucureştiul cu Budapesta să zicem că nu-i mare lucru), dar chiar despre istoria Franţei. Sistemul american al eficienţei profesionale stricte, al specializării şi al industriei „lo/s/r"-ului îşi pune amprenta din ce în ce mai mult asupra Franţei. Munca nu este mai grea decât în alte spaţii geografice, este, însă, făcută cu unelte foarte bune, iar răsplata este suficientă pentru asigurarea unei vieţi decente. Există o anume tendinţă de standardizare a preocupărilor indivizilor în timpul lor liber:

foarte multe ore petrecute în faţa televizoarelor şi ritualizarea week-end-urilor şi a vacanţelor. Nu este mare diferenţă de structură între tendinţa remarcată în 1938 de N. Steinhardt şi cea din 1991 observată de noi: aceeaşi căutare disperată a umplerii golului din suflet cu cât mai multe călătorii, bine organizate, un fel de „don *Juan"-ism* al

spaţiului, în apropierea furtunii. Atunci, guvernul Frontului Popular, generos în intenţii şi nerealist, a cedat furtunii naziste. Acum, ce ameninţare mai pândeşte Franţa? Să fie creşterea galopantă a şomajului? Să fie accentuarea xenofobiei şi a rasismului, de unde popularitatea, din ce în ce mai mare, în sondajele de opinie, a lui Jean Marie Le Pen? Să fie suprasaturarea pieţei cu produse şi, implicit, lipsa lor în exterior? Sau concurenţa japoneză? Vom vedea. Dar ceea ce este important este criza de identitate pe care o resimt mulţi francezi. Probabil că natura umană a fost reglată să supravieţuiască numai având permanent în faţă câte o sfidare majoră. În caz contrar, omul se simte ca un pensionar al grădinii zoologice. Pe vremea lui N. Steinhardt francezii şi-au găsit motivaţia existenţială în sfidarea maşinii de război naziste. Charles de Gaule nu a fost un noroc, ci o necesitate. Dacă nu ar fi existat el, ar fi apărut cu siguranţă un altul care ar fi făcut acelaşi lucru (în linii generale). O mare naţiune nu poate fi îngenunchiată. Şi calificativul de mare naţiune nu are nici o legătură cu suprafaţa sau numărul locuitorilor unei ţări, ci doar cu hotărârea cu care un popor - indiferent cât de mic ar fi - are curajul să spună *nu* invadatorilor. Din acest punct de vedere, poporul român a fost un popor mare în Primul Război Mondial şi un popor laş în Al Doilea Război.

Rezultatele unei confruntări directe cu trupele Wehrmacht-ului ar fi fost clare şi catastrofale, dar nu şi fibra morală a urmaşilor acelor martiri care şi-ar fi asumat riscul de a se opune. Cu siguranţă că principiul sacrificării primului născut (al vechilor religii) continuă să funcţioneze şi acum, în lumea modernă, sub altă formă. Este o luptă cu balaurul de care

părinţii trebuie să fie conştienţi pregătindu-şi fiii. Ei ştiu că au şanse minime să învingă, dar trebuie să trăiască numai în luptă, liberi. Şi, dacă-l înving, îşi vor căuta un alt balaur pentru a nu ieşi din formă.

Lumea modernă, occidentală, este politeistă. Clivajele de la un zeu la altul, sau de la un grup la altul, se fac destul de uşor. Desigur, oficial ea a rămas creştină, dar, cum spunea Michel Bruno, creştinismul se manifestă doar duminica, prin prezenţa la biserică a celor care mai vin; este exterior, rigid, de formă, este o religie în agonie pentru imensa majoritate tăcută a francezilor. De fapt, ar trebui să fie - şi este pentru câţiva, puţini şi aleşi - trăire permanentă, dialog cu Dumnezeu, introspecţie şi acţiune, mereu acţiune caritabilă. Este o vocaţie, dar o vocaţie ce poate fi găsită în fiecare dintre noi. Trebuie doar să dorim.

Adevăraţii idoli ai acestei lumi sunt: automobilul, televizorul şi telefonul. Toţi trei materiali şi toţi trei făcând parte din prima grupă de idoli.

Automobilul a stăpânit tot secolul. A apărut modest şi răguşit, a crescut şi s-a îngrăşat pentru a deveni un suplu atlet, veşnic tânăr şi furmos. Dacă ar trebui aleasă o statuie a sa dintre zeii Olimpului, Apollo ar fi cel mai potrivit.

Se spune că automobilul a devenit o necesitate. Greşit! Civilizaţia a stimulat această necesitate. În caz contrar, ar fi fost mai bine să se dezvolte masiv transporturile în comun? Nimeni nu poate da un răspuns absolut sigur, dar milioanele de automobile concepute pentru patru sau cinci locuri ce rulează cu un singur pasager constituie o anomalie ce costă destul de mult. În acest sens Zeul-Automobil şi-a luat rolul în serios pentru a stăpâni planeta.

Televizorul este un ucenic-vrăjitor cu două feţe, un Ianus modern. Acum, el îşi arată chipul lui Marte. Este ofensiv, impertinent şi incult. Unica sa armă este imaginea. El nu ştie să scrie. Dar subjugă, ţinându-şi legaţi prin fire nevăzute sclavii ce nu-şi pot dezlipi privirile de pe ecranul său magic.

Este tânăr, cam jumătate cât automobilul, dar foarte incisiv. El şi-a propus ca lumea de mâine să-i fie supusă, în

întregime. Şi va reuşi! Nu-i obligatoriu, nici rău, nici bun, ci doar conştient de valoarea sa. Celălalt chip al său este Vulcan (Hefaistos). De-abia recent se văd efectele sale miraculoase. El devine o poartă miraculoasă ce deschide omului calea spre prietenul său, computerul. În secolul viitor acesta îşi va revendica locul în Olimp. Ce ciudat, atât Ares, cât şi Hefaistos, au avut legături carnale cu Afrodita: o zeiţă cu doi soţi. Cu siguranţă Venus este patroana televiziunii.

Telefonul este la fel de bătrân ca şi automobilul. Régis spunea că nu poate fi considcerat ca un idol. Dar Mercur (Hermes) cum a putut fi admis în Olimp? Da, cu siguranţă, Hermes este patronul telefonului. Dar până acum, el şi-a trăit doar copilăria şi poate, cel mult, adolescenţa. De-abia acum el intră în vârsta de aur: prin asocierea cu televizorul şi computerul. Ei trei vor fi veneraţi în secolul al XXI-lea.

Deci, Ares - Hefaistos împreună cu Hermes şi Atena (zeiţa computerului) vor fi stăpânii noştri. Să-i venerăm aducându-le sacrificii pe altare. Şi pentru că, până şi zeii s-au modenrizat, templele lor şi-au mutat locul în casele noastre, care au devenit ceva asemănător cu casele romanilor care venerau zeii lari întreţinând focul veşnic în vatra strămoşească. Acum, însă, noi le aducem ofrande prin cumpărarea produselor lor din ultima generaţie şi înlocuirea periodică a acestora în funcţie de noile apariţii. Şi trebuie să recunoaştem că le iubim darurile. Chiar dacă ne creează un sentiment de insatisfacţie permanentă că nu putem ţine pasul cu ultimele tipuri sau cu cele ale vecinului, un sentiment de foame continuă după nişte *„obiecte”,* ele reprezintă totuşi legătura noastră intimă cu zeii lumii moderne, cu zeii noştri. Chiar dacă nu ne-am gândit prea mult, observăm totuşi că Panteonul lumii noastre nu poate fi conceput fără aceşti zei. Să-i venerăm, deci, cumpărându-le ofrandele. Pentru că ei nu iubesc sacrificiile rituale de tauri sau berbeci, mirosul sângelui le face rău, ei nu

vor decât bani, cât mai mulţi bani, depozitaţi în marile bănci.

A doua categorie de idoli nu cuprinde, cel puţin deocamdată, decât doi zei: ei sunt unici, eu nu admit decât supuşi în jurul lor şi ei nu se tolerează reciproc. Luptă, pe viaţă şi pe moarte, unul contra celuilalt, dar luptă necoordonat şi împotriva *„politeiştilor"* materiali. Ei sunt doi *Molohi* urâţi şi răi care ar dori o stăpânire aternă, dar care, din fericire, nu le va fi hărăzită, niciodată.

Discursurile lor se adresează întotdeauna maselor pe care le electrizează, le droghează şi le iau în stăpânire. Preţul pe care trebuie să-l plătească oamenii înregimentaţi este imens: sclavia sau chiar moartea. Pentru că cei doi *Molohi* sunt, nu numai mari devoratori de suflete, dar şi mari băutori de sânge.

Discursurile lor au fost create de oameni cu minţi alambicate, care, orbiţi de opulenţa şi ascuţimea din cutiile lor craniene, au creat monştri care să stăpânească viitorul. Desigur, dacă ar fi avut posibilittaea să-şi exprime teoriile, ducând până la ultimele consecinţe efectul lor, care, oricum, ar fi fost mai mic decât cel ce a urmat în realitate, s-ar fi răzgândit.

Numele celor doi *Molohi* sunt nişte noţiuni abstracte care au produs şi întreţinut un uragan cvasipermanent în tot secolul al XXlea: *Nazism-ul* şi *Comunism-ul.*

Există nişte sentimente în om, poate un fel de trăiri profunde pe care nu şi le descoperă decât în rare momente şi numai împreună cu semenii săi. Există în om atracţia pentru spiritul de turmă, senzaţia că numai împreună cu semenii tăi poţi realiza ceva deosebit sub stăpânirea unor idei comune, încarnate în eroi legendari. Şi te simţi bine, te simţi în siguranţă, te simţi apărat, te simţi ocrotit, fără griji, puternic: pentru că aparţii majorităţii! Şi nu ţi se cere mare lucru: doar să execuţi ordinele. Să-nsemne scalvie? Da' de unde! Înţelepciune! Doar nu vei fi singurul *„deştept"* să te opui progresului sau necesităţii istorice sau destinului poporului

tău! Şi chiar dacă s-ar găsi câţiva, ei vor fi eliminaţi, şi pe bună dreptate! Înainte, tot înainte!

„Spre prăpastie?" O astfel de întrebare a apărut, din nefericire, în mintea omului-masei numai după ce a luat contact cu pereţii alunecoşi ai prăpastiei. Şi atunci a fost prea târziu.

Cam atât ar avea în comun cei doi *Molohi:* mediul prielnic, materia primă, larvele pe care, injectîndu-le cu virusul specific, le cresc pentru a le devora: scorpioni sau termite.

Nazismul este o denumire cu totul particulară şi vine de la prescurtarea iniţialelor, în limba germană, de *Naţional-Socialism.* Ar fi, poate, mai bine ca, acest moloh, să se numească *Hipernaţionalism* sau *Xenofobie* sau *Rasism* sau *Frontul Naţional* sau *Ku Klux Klan* sau *Vatra Românească* sau, de ce nu, Jean Marie Le Pen, David Duke sau Radu Ciontea. Atâtea forme particulare care derivă din aceeaşi idee de ură împotriva altui grup. Din fericire, asocierea cu modelul nazist le discreditează pe multe dintre ele. Dar toate acţionează asupra efectelor, exacerbându-le şi preferă să omită cauzele. Sunt grupuri benigne care-şi datorează această stare, încă, malignităţii nazismului care a fost, cu greu, extirpat. Pot să colaboreze până la un punct, dar îşi divizează munca la nivel naţional. Acest *Moloh* este divizat şi diseminat în rândul naţiunilor.

Comunismul este o noţiune ce ne duce cu gândul la comuna primitivă. Şi nici nu e prea departe această interpretare de cea a părinţilor fondatori. Dar, în acest caz, unde este progresul permanent şi linearitatea istoriei? Stafia care bântuia Europa la 1848 şi care s-a metamorfozat, în secolul al XX-lea, în primul secretar la Moscova, a obosit, a răcit şi s-a retras din nou, redevenind ceea ce a fost dintotdeauna: o simplă stafie.

Şi acest *Moloh* a cultivat ura, de data asta, aşa-numita ură de clasă.

O privire superficială l-ar putea conduce pe un observator

neavizat la convingerea că ura hipernaţionalistă are baze genetice, să spunem (deşi nu-i corect) că ar reprezenta vocea sângelui şi că ura comunistă ar fi o stare ce aparţine educaţiei în primul rând. Deci, ereditate contra variabilitate.

În fapt, ura comunistă aparţine în egală măsură şi eredităţii, poate în primul rând. Cum s-ar explica altfel interdicţiile pentru studii superioare pentru copiii foştilor *„chiaburi"* (de exemplu)?

Da, în prima fază a fost genetică, apoi, odată cu noile generaţii, a devenit educaţională.

Secolul al XXI-lea pregăteşte (de fapt, el este doar terenul) două mari revoluţii: genetică şi cibernetică.

Ce s-ar fi întîmplat dacă cei doi *Molohi* ai secolului al XX-lea ar fi apărut o sută de ani mai târziu? Cu siguranţă că amândoi ar fi dorit să controleze, în mod absolut, cele două domenii atât de promiţătoare...

... Se spune. Şi adesea se repetă obsesiv, că, în curând, va veni sfârşitul lumii, că se va da bătălia finală între mine şi domnul LeMaître şi că eu fi întemniţat şi legat în lanţuri pentru o mie de ani. Imaginaţie bolnăvicioasă a celor nehotărâţi care s-au săturat de viaţă dar nici nu s-ar îndura să şi-o ia! Ei uită că în cer li se pregăteşte cea mai teribilă şi apocaliptică bătălie.

În faza iniţială, nici o descoperire sau invenţie nu este, în sine, nici bună, nici rea. Ea presupune doar un potenţial care, exploatat şi perfecţionat, poate duce atât la abundenţă, cât şi la catastrofă. S-a spus că atomul a fost poarta ce a deschis infernul. Nici gând! Infernul încă nu s-a deschis! Credeţi-mă că ştiu ce spun. A fost doar o uşoară proiecţie, o mică sperietură.

M-am întrebat şi eu ce m-a oprit să continui distrugerea totală a speciei omeneşti, a acestei jucării concepute de Jehova, rivalul meu? Nu ştiam prea bine pe-

atunci, la mijlocul secolului meu, dar simţeam că trebuie să mai amân, să aştept ceva mai subtil, mai demn de planul meu diabolic.

Şi, într-adevăr, puterea nesecată a minţii omeneşti a născocit, cam în acelaşi timp, două jucării care, dacă planul meu va reuşi, vor pune capăt modelului acestei specii. Pentru mine va fi un avantaj în plus pentru că distrugerea globală şi asigurată a omului se va realiza cu maximum de economie. Totul va fi dirijat de om. Eu, însă, nu va trebui decât să-i arăt calea: spre cercetare şi spre aplicare. De data asta nu-i voi mai spune *„opreşte-te",* ca lui Faust, ci *„continuă şi mergi până la capăt".*

Eu şi domnul LeMaître vom fi doar spectatorii bătăliei ce se va da, acolo, jos, în laboratoare.

Jucăriile de care vorbeam au fost, mai înâi, nişte descoperiri. Dar să gândim sistematic.

Genetica a apărut din întâmplare (nu mă gândeam acum că Dumnezeu a vrut să rămână incognito), printr-o redescoperire a observaţiilor unui călugăr. Dar mult mai târziu avea să se remarce că materia vie are la bază doar patru elemente: carbonul, oxigenul, hidrogenul şi azotul. Aceasta este, deci, cărămida universului inteligent, care poate permite combinaţii nelimitate, dar care necesită, totuşi, o relativă constanţă a mediului unde se construieşte. Trebuie să recunosc că, aici, Jehova a fost genial. Îşi pun mulţi întrebarea: de ce materia vie este concepută numai pe bază de carbon, pe bază de siliciu nu ar putea exista? Îi las să găsească singuri răspunsul. De fapt, aici este opoziţia mea fundamentală la planul Creatorului. Nu că ar fi rău, inestetic sau nepractic planul lui Jehova, dar implică prea multă variabilitate, prea multă libertate structurală, prea multe conflicte interne ale matricei care sfârşesc prin autoanihilări şi reluarea ciclului de la capăt. Şi asta în tot universul: stelele şi roiurile de stele au aceeaşi viaţă agitată ca şi rechinii sau euglena verde. Toţi sunt ameninţaţi cu extincţia, în orice moment.

Este un fel de societate capitalistă, de tip american, la scara întregului univers. Cu siguranţă că Dumnezeu este burghez.

Am vrut atunci, în planul meu iniţial, să creez o lume

imuabilă, eternă şi dirijată doar de noi, în care nu ar fi existat neprevăzutul, spaima, concurenţa sau teama de viitor.

V-aţi întrebat, mulţi dintre voi, de ce l-am exilat pe Adam din Paradis. Aţi gândit că eu am conceput lumea statică, eternă şi senină ca pânzele lui Rafael. Dacă vă gândiţi bine, veţi observa că Eva a fost tentată să muşte din mărul cunoaşterii după ce se consumase confruntarea mea cu Prinţul Dimineţii. El şi cu prietenii săi plecaseră lăsând Edenul aproape pustiu. Ştiam că el va tenta prima pereche umană să facă ceva împotriva voinţei mele pentru ca eu să am un motiv de a-i izgoni. Dar eu prevăzusem, în planul meu iniţial, plecarea omului din Paradis. Nu! Nu căderea lui! Eu prevăzusem colonizarea Pământului pentru început, apoi a Sistemului Solar, apoi a Galaxiei. Ce-ar fi făcut familia lui Adam în Paradis, lângă mine, ar fi mâncat, s-ar fi înmulţit şi ar fi stat, doar, cu burta la soare? Această stupiditate să fi fost planul meu? Evident că era imposibil. De aceea, dacă Prinţul nu ar fi fost atât de furios ar fi încercat să obţină o copie pentru a şti ce prevede şi pentru a-mi contracara loviturile. Dar ura i-a întunecat mintea şi a crezut că-mi ia în stăpânire jucăria. În realitate, când Adam a muşcat din mărul cunoaşterii, în acel moment Prinţul muşca din momeala pe care eu i-o pregătisem demult.

Se laudă mereu cu subtilitatea sa, e mândru de coeficientul său de inteligenţă foarte ridicat, dar este adesea grosier şi are mintea-ntunecată de ură şi invidie împotriva mea. În acele momente câştig uşor confruntarea cu el.

... Şi iată că în secolul al XXI-lea mi se oferă din nou această posibilitate. Ei bine, codul genetic este cărămida fiecărei fiinţe vii. Combinaţiile sale duc la imensa varietate

care există pe planeta care, îmi place să cred, îmi aparţine. M-am mirat, de multe ori, de limitarea celor care, în ciuda evidenţei existenţei planului unic de concepere a Universului, continuă să pună pe seama întâmplării tot ceea ce văd şi cercetează. Am fost acuzat că eu sunt zeul materiei şi că de la mine se trage tot

răul. Mă deranjează să răspund prostiei. Cel mai frecvent o injectez cu răutate pentru a se impregna în toţi cei care-i dau târcoale. În ceea ce mă priveşte, motivul disputei mele cu Jehova a fost planul meu diferit asupra Universului care a fost respins de Creator. Atât şi nimic mai mult. O raţionalitate lucidă, rece, eficientă şi constantă, în ea însăşi, împotriva uneia sentimentale, calde, aleatorii şi inconstante. De aceea a venit vremea să corectez eroarea care s-a făcut în planul iniţial. Voi merge din nou pe două căi: genetica şi cibernetica; aşa cum am mers pe doi *Molohi:* nazismul şi comunismul.

Veţi spune că am pierdut. Da, am vrut să pierd! Pentru că îmi pregăteam marea lovitură ce va urma. Şi pentru că nu-mi plac jumătăţile de măsură. E bine să ştiţi: eu nu doresc distrugerea omului, eu doresc ca principiul meu să stăpânească în tot Universul. Că omul a fost unealta sau victima acestui principiu, puţin îmi pasă. Va veni o vreme când nu vor mai exista oameni, ci numai maşini gânditoare. Aceasta este revoluţia cibernetică pe care o pregătesc cu înfrigurare. S-ar putea ca, o vreme, cele două sisteme patronate de mine (cel genetic şi cel cibernetic) să coexiste. Va trebui să mă decid pe care-l voi păstra. Principiul este asemănător: omul în eprubetă, planificat în laborator. Unidimensional, imun la afectivitate, hiperinteligent, care nu are altă preocupare decât să lucreze. Unde va fi acea societate cu asemenea oameni? Atunci Universul îmi va aprţine. Pe de altă parte, creierul-gânditor, transmiţător de ordine a creierelor în subordine, produse pe bandă rulantă care, vor supraveghea executarea muncilor de către roboţii specializaţi şi

negânditori. Şi totul bazat pe siliciu. Sunt curios care dintre aceste societăţi se va dezvolta mai rapid? Sunt, aici, două principii de organizare diferite: sistemul orizontal în modelul genetic (atât gîndirea, cât şi execuţia sunt concentrate în acelaşi individ) şi sistemul vertical în modelul cibernetic (gândirea este repartizată şi ierarhizată în grupuri statice, iar acţiunea în grupuri dinamice, dar subordonate

celor statice). În această societate controlul global este şi mai strict.

Îmi veţi spune că nu există nici un sens pentru existenţa acestor societăţi austere, lipsite de bucurie şi suferinţă, capabile doar să se autoreproducă, ocupând Universul încă liber de această viitoare ciumă.

Ei bine, pentru mine este raţiunea existenţei mele. Sunt ca acel savant nebun din poveste care nu se mai poate opri din jocul nebunesc pe care l-a declanşat... Este plăcerea unui prinţ pe care-l supără lumina: *„less light!"*

XV / Samech

Dacă ar fi să facem o trecere în revistă a călătoriilor noastre în Europa, în decursul unui an, luând ca punct de pornire, în timp, data de 1 martie '91 şi ca punct terminus sfârşitul lui februarie '92, doar câteva momente ar putea fi semnalate; în rest, multe speranţe, reorientări şi redirecţionări, câteva cărţi deosebite, studiu religios nesistematic, ordonarea ca preoţi după Melchizedek şi un roman. Pentru noi acest interval de timp va constitui punctul de inflexiune al vieţilor noastre şi, poate, al generaţiilor urmaşilor noştri.

Să ne mai reamintim câteva din peripeţiile prin care am trecut? Fie.

În Austria, la punctul de frontieră Nauders, ne-am petrecut noaptea în compania şefului de post şi a ajutorului său, povestindu-le expediţia noastră montană petrecută cu câteva ore mai înainte. Am fost preluaţi de şeful postului de poliţie locală *(gendarmerie)*, domnul Karl Maas (6.543

Nauders 31 -Austria) căruia i-am povestit din nou. Am fost duşi, mai înâi, acasă la domnia sa, am făcut cunoştinţă cu soţia lui, care vorbea curent limba engleză, şi cu copiii săi, o adolescentă şi un băiat mai mic şi foarte somnoros, şi am fost serviţi cu un

mic dejun împărătesc. Într-adevăr, ne era foame. Soţia domnului Maas a plâns auzind prin câte am trecut. Ne-a pus un pachet consistent cu specialităţi austriece, printre care multă ciocolată, şi am rămas înţeleşi să-i căutăm când vom veni în Austria, cândva în viitor. Am fost apoi duşi la Landeck, unde ni s-au întocmit şi înmânat hârtiile de expulzare din Austria: interdicţie pentru aproape trei ani (până la 31 decembrie '93). Decizia a fost dată de superiorul ierarhic al domnului Maas. În 24 de ore trebuia să ieşim din Austria. Ni s-a sugerat să folosim hârtia de expulzare pentru a călători cu trenul, rapid, fără bilet. Ne-am despărţit cordial de prietenul nostru şi am pornit spre gară. Era un 1 martie însorit şi frumos, dar noi aveam doliu în suflete. Ne-am aruncat în primul tren spre Innsbruck. Conductorul ne-a acceptat fără bilete după ce i-am prezentat hârtia de expulzare. La Innsbruck am schimbat trenul, dar nu am reuşit să mergem mai mult de o staţie. A trebuit să schimbăm metoda. Mergeam câte o staţie şi eram invitaţi să coborâm: în ritmul acesta nu am fi reuşit să ne încadrăm în timp. La Kufstein neam hotărât să urcăm într-un tren internaţional care mergea până la Viena. Următoarea staţie era Salzburg. Trenul trecea peste teritoriul german fără să oprească. Deci am fi scurtat din drum. Am aşteptat cu teamă întâlnirea cu controlorul. După ce a citit hârtiile de expulzare, ne-a spus că putem merge până la Viena. Era german. Atunci am răsuflat uşuraţi şi am adormit pentru prima dată după 30 de ore. Am dormit până în apropiere de Viena, unde am ajuns după 21^{30} la Wienner Westbahnhoff. Nu aveam tren decât a doua zi dimineaţa la 9^{00}. Ne-am decis să mergem într-o gară de metro şi să dormim. Am găsit una, de *S-bahn,* unde toaleta era bine

încălzită. Au mai venit şi doi vienezi fără adăpost. Am reuşit să dormim destul de bine, până când îngrijitorul ne-a trezit cu un radiocasetofon, al cărui volum era dat la maximum. Venise să spele toaletele. Ne-am luat tălpăşiţa şi am revenit la Wienner Westbahnhoff. Dormiserăm pentru prima dată într-un

WC public, dar nu şi pentru ultima. Este un loc destul de confortabil... La gara vieneză, foarte mulţi est-europeni. Oare când vom mai reveni la Viena?

În internaţionalul de Budapesta, până la frontieră, a mers fără bilet, de la Hegyeshalom, în schimb, conductorul maghiar ne-a luat în primire, mieros ce-i drept, cu gândul să-i dăm nişte mărci sau dolari. Ne-a promis că revine aproape de Budapesta. Ar fi fost un bacşiş pentru el pentru că ne-a lăsat să călătorim. Trenul a oprit, totuşi, şi la Bicske, deşi nu era planificat. Un boss al MAV-ului s-a urcat acolo, pentru Budapesta, chiar în sâmbăta aceea. Cu siguranţă că a fost dorinţa lui Dumnezeu. Am coborât repede şi am observat că suntem urmăriţi cu privirea de controlorul maghiar. Era însă prea târziu. Îi scăpasem.

Din Landeck până în Bicske, aproape 1.000 km, fără nici un shiling şi fără bilet. Astfel că am reuşit să păstrăm cei 300 shilingi pe care-i aveam în Italia. Aici însă a intervenit momentul critic care avea să-şi lase urme în prietenia noastră. Emil a considerat normal să-şi oprească cea mai mare parte a banilor. Evident, se încheiase un capitol.

Ce-a urmat apoi este deja cunoscut: botezul mormon, căutarea unui loc de muncă, vizita soţiilor, Ferry Bacsi şi adio Ungaria: şapte luni şi jumătate care fac cât şapte ani. Acumularea primitivă a capitalului, o trecere mascată a foştilor directori în noua poziţie de patroni, multă reclamă pentru o societate care nu este, nici pe departe, atât de prosperă şi dinamică pe cât se pretinde. Este totuşi cu un pas înainte de fostele ţări frăţeşti. Pentru noi a fost o experienţă utilă care va putea fi valorificată.

Spre Franţa, însă, am pornit hotărâţi cu gândul să nu ne mai întoarcem. Ar fi fost imposibil să acceptăm rezidenţa permanentă a Ungariei şi ulterior cetăţenia. Ungaria a fost doar trambulina de lansare spre occident. Acest aspect l-a înţeles dr. Gyenes când ne-a acordat statutul de refugiat politic, dar, din nefericire, a fost dat afară pe motivul că ar fi

umblat după femei. Se poate, dar a fost şi o luptă internă pentru putere. Mulţi aveau mania să-şi facă cât mai multe case; îşi finanţau investiţiile cu o parte substanţială a ajutoarelor ONU pentru refugiaţi.

Mulţi dintre ungurii care ştiau şi comentau erau daţi afară din lagăr şi ameninţaţi că li se va retrage statutul de refugiat politic. *„Mafia"* lucrează bine peste tot. Pe noi, însă, nu ne interesau afacerile oculte ale conducerii lagărului. Noi nu doream decât să plecăm cât mai repede. Şi în iulie, am întins-o.

La Komarom la ora 12^{00} trebuia să trecem podul, pe jos. Ni se spusese la ambasada Czechoslovakiei că nu ne trebuie viză, dar parcă tot nu eram convinşi. Am trecut totuşi podul, am fost opriţi la punctul de frontieră din Komarno şi grănicerii cehi (sau slovaci) au telefonat pentru a se edifica: într-adevăr nu trebuia. Am răsuflat uşuraţi şi am pornit spre gară. Era o zi de vară fierbinte şi senină. Semănăturile din Slovacia nu erau aşa bine întreţinute. Se observau încă urmele fostului sistem socialist.

Bratislava este un oraş foarte frumos. Am degustat nişte bere foarte bună la pahar de carton, am vizitat o mare biserică catolică şi am urcat la fortăreaţa-muzeu a oraşului de unde am văzut Dunărea, la picioarele noastre. Porniserăm bine.

Noaptea, cu trenul spre Praga. Dimineaţa, în gara praghează, modernă şi funcţională. Ţiganii români din abundenţă şi acolo; apoi spre Germania cu trenul. La bufetul gării din Fürth-im-Wald, în aşteptarea confirmării faptului că paşapoartele nu au nevoie de vize, încă o bere.

Superstiţia spune că trebuie să serveşti o bere imediat cum intri într-o ţară pe care n-ai mai văzut-o pentru a avea noroc. Şi noi eram tare superstiţioşi. Chiar dacă trebuiau vize pe paşapoartele noastre, noi nu mai puteam reveni în Ungaria. Am reuşit să trecem frontiera şi să ajungem în gara de la Cham (vreo 17 km de Fürth-im-Wald), de unde am luat trenul spre Karlsruhe. Germania am

străbătut-o rapid: deci, mare lucru n-am văzut în afara ordinei şi a curăţeniei. Poate că ne stăpânea un sentiment permanent de teama de a fi prinşi şi expulzaţi înapoi în Ungaria, dar neam propus să venim în viitor pentru a cunoaşte mai bine ţara şi oamenii. Trecerea peste frontiera germano-franceză, peste micul râu Lauter, a fost o adevărată aventură, dar s-a încheiat cu bine. În Franţa, aproape de Wissembourg, trecând pe lângă un bufet şi solicitând apă, am fost serviţi cu bere. Am dorit să plătim, dar nu ni s-a acceptat oferta. Era 13 iulie. Am închinat paharele pentru aniversarea Revoluţiei Franceze de a doua zi. Noaptea ne-am găsit culcuşul sub un copac. N-am reuşit să dormim decât o oră, că o ploaie măruntă şi deasă ne-a alungat sub un pod rutier sub şoseaua naţională. Şi, lucru curios, am reuşit să dormim şi acolo, pe beton, cu câte o carte sub noi până când farurile puternice ale unui automobil ne-au trezit. Din fericire, maşina a făcut stânga-mprejur. Neam gândit că nu-i a bună şi am ieşit în ploaie, cu câte o pungă de plastic pe cap fiecare, şi ne-am ascuns în porumbul din apropiere. Într-adevăr am fost insipraţi, pentru că nu peste mult timp a apărut o altă maşină care a stat câteva minute luminând sub pod. Să fi fost poliţia? Din locul unde ne aflam nu se vedea bine. Oricum, am scăpat şi atunci. În zori am pornit pe jos spre Strasbourg până la prima localitate (7 km). Avea un nume german, l-am uitat. Numai la amiază a venit autobuzul. Strasbourgul este un oraş frumos. Chiar după-amiaza zilei de 14 iulie i-am vizitat centrul. Domul ne-a impresionat profund. Dar şi străzile înţesate de cefenele şi cofetării cu mesele afară şi

atmosfera europeană, cosmopolită şi totuşi calmă a oraşului: într-adevăr, o capitală a Europei unite.

Din nou în tren: spre Metz. Până la urmă am ajuns (şi cu autostopul) la Toul - un frumos orăşel situat la vreo 18 km vest de Metz. Am găsit un vagon unde am încercat să dormim: a fost cea mai friguroasă noapte , aşa că am ieşit să ne-ncălzim undeva în gară. Dar patrula jandarmeriei era pe

teren: tocmai întreba de acte o negresă. Am schimbat direcţia şi am aterizat la toaletă: destul de rău întreţinută. Dar era cald. Am încuiat uşa şi am reuşit să tragem un pui de somn de două ore.

A doua zi, în tren, iar fără bilet, iar cu grijă să nu fim prinşi, am reuşit să ajungem la Chalons sur Marne. Spre seară, la Dormans, unde am mâncat cele mai bune vişine din lume. De câteva zile nu mâncasem decât pâine şi nu beam decât apă.

Ziua următoare, cu trenul, scăpând ca prin minune, intram triumfal în Paris prin Gara de Est cu 1 franc şi 20 centime pentru două persoane. Acesta va fi titlul nostru de glorie pentru totdeauna: am pornit să cucerim lumea de la Paris, din acea zi de marţi, 16 iulie, cu un capital de 1 F 20 centime.

Apoi biserica mormonă, primul contact cu Loa şi Michel (episcopul), apoi întâlnirea cu Edmond Curt , dormitul nostru pe pajiştea din curtea bisericii timp de o săptămână, crearea legendei de eroi pentru această faptă extaordinară pentru un francez civilizat şi marţi, 23 iulie (tot într-o zi de marţi), descoperirea noastră de către Gil - soţul lui Tamy - într-o postură de creşetori: am primit atunci de la sister Jones, în mână (ca un creşetor), 350 de franci pentru mâncare. A fost, desigur, bine, dar şi umilitor. Seara, Gil a venit cu Nissan-ul socrului său (magnat american) şi ne-a dus în palat -apartamentul gigantic şi elegnat al părinţilor lui Tamy. Masa de seară (era miezul nopţii) ne-a servit-o Tamy şi s-a minunat de nemaiauzitele

noastre înâmplări. Ea ne-a sugerat să scriem cartea. Atunci am zis, într-o doară, că o vom scrie cândva. Dar ideea avea să ne obsedeze şi peste vreo cinci săptămâni aveau să apară primele pagini, iar peste exact şapte luni şi jumătate avea să fie terminată. Ideea titlului a apărut brusc şi i-a fost comunicată lui Edmond. I-a plăcut şi a insitat şi el că ar trebui scrisă. Aşa s-a născut un roman: *„Dumnezeu iubeşte dialogul".*

Şi noi ne-am minunat de Tamy: o tânără de 24 de ani foarte volubilă, foarte citită şi foarte bună. Spunea, mult mai târziu,

Doru Novacovici că, de la un anumit punct, pentru oameni există destin şi numai destin. Cu siguranţă că întâlnirea noastră cu destinul a avut loc în acea noapte de marţi spre miercuri (23 spre 24 iulie). Am stat în 129, Rue Malakoff, XVIme aproape o săptămână, până în momentul când Gil şi Tamy au plecat în America pentru vacanţa de vară. Gil este producător de televeziune şi Tamy colaboratoarea şi asistenta sa. I-am îndrăgit mult. Şi sentimentul acesta a fost reciproc. Rar se-ntâmplă să existe un acord fin între sufletele atât de diverse.

Apoi vreo zece zile la Serge Bamy, primul consilier al episcopului până în momentul plecării sale în concediu, lângă Madrid. Soţia sa este spaniolă.

În 9 august ne-am mutat în apartamentul lui Gil şi Tamy din Versailles. Tamy, la plecare, lăsase vorbă surorilor misionare să ne da cheia. Ne spusese şi nouă. Aşa că am aşteptat cu mare nerăbdare momentul. Într-adevăr, sejurul nostru în 15, Rue Saint-Symphorien a fost o vacanţă minunată şi nesperată de noi, nici în cele mai roze vise ale noastre. De ce am început redactarea romanului de-abia pe 25 august? A, da! Pentru că am avut la dispoziţie eseurile lui Mircea Eliade, care, într-un fel, ne-au sugerat că trebuie să scriem ceea ce am trăit, nu pentru noi, cât pentru ceilalţi, pentru toţi cei ce cred că menirea omului este de a învinge, pentru triumful binelui.

Stăteam atunci într-o stare de permanentă încordare: aşteptam momentul transferului dosarelor noastre de la Budapesta la Paris pentru a putea migra în Canada. Cu siguranţă că Dumnezeu a vrut altfel. A vrut ca noi să repetăm povestea rabinului din Cracovia, numai că pentru noi Praga a fost Parisul. Facă-se voia Lui!

În 8 septembrie, odată cu venirea lui Gil şi Tamy din America, aveam să fim transferaţi la Régis, în Gazeran, la 5 km vest de Rambouillet, la etajul unui *„manoir",* în mijlocul unei păduri. A fost cel mai frumos loc unde am stat în Franţa, poate pentru deosebita căldură sufletească pe care am

întâlnit-o la Régis în acele patru luni finale ale lui '91.

În comunitatea mormonă a Versailles-ului sunt oameni de o bunătate rară, dacă nu toţi, cu siguranţă majoritatea absolută. Unii dintre ei, pe care i-am cunoscut bine şi de care ne va lega, suntem convinşi, o prietenie eternă, îşi vor găsi locul în aceste pagini sau în cele speciale, care vor conţine mulţumirile noastre. Dar Régis ne-a rămas în aşa măsură la inimă, încât va fi pentu noi mai mult decât un prieten şi mai mult decât un frate.

Régis este o figură şi întrece în contraste tot ceea ce am văzut până acum prin Europa (şi am văzut câte ceva).

Un artist de o sensibilitate de-a dreptul periculoasă într-o piele de neguţător desăvârşit, dar având talentul şi motivaţia acestei profesiuni pe care o practică cu mult succes.

Este un desenator şi pictor desăvârşit, un bun pianist, un mare iubitor şi colecţionar de gravuri, tablouri, cărţi, obiecte estetice de calitate. Este un împătimit al impresionismului, al poeziei de dragoste, al sensibilităţii artistice, în general. Luna noiembrie '91 va fi ultima lui lună din viaţă (exact 30 de ani). Poate şi pentru această scadenţă fatală ne-am ataşat, într-o măsură atât de mare, de el. Noi suntem nişte gladiatori căliţi cu condiţiile dure ale estului stalinist. În urma experienţelor multiple, am

ajuns la convingerea că, atâta timp cât trăim pe această planetă, avem datoria să luptăm şi să învingem. Nu avem dreptul să cedăm! Victorie, indiferent de preţ! Pentru noi, pentru urmaşii noştri şi pentru toţi cei ce sunt convinşi că noi suntem în slujba *Bine-lui.*

Ei bine, nu puteam accepta să-l vedem pe Régis cum se ofileşte, pe zi ce trece, până în ultima zi din noiembrie. Am încercat să-l încurajăm, dar degeaba. În decembrie, însă, parcă a-nviat. Eram fericiţi. Ce vom face anul viitor, în noiembrie? Probabil că-l vom chema la noi, în Bucureşti, pe Régis.

În domeniul afacerilor este un as. Piaţa construcţiilor (şi a instalaţiilor pentru construcţii) este în continuă scădere, în

Franţa, dar cifra de afaceri anuală a vânzărilor lui Régis este în creştere constantă. El este, într-adevăr, un vrăjitor al comerţului: micuţ, negricios, plin de spirit şi atât de fragil. Te iubim mult, Régis! Cu voia lui Dumnezeu, să nu fie an să nu ne revedem!

Dacă El a coborât pe pământ, în zilele noastre, cu siguranţă că nu se putea ascunde decât în sufletul lui Loa Noel. Bunătatea, caritatea, înţelegerea pentru suferinţele aproapelui şi, în aceeaşi măsură, cel mai constant dinamism şi pricepere pentru găsirea soluţiei se află la ea. Soţul său, Michel, episcopul nostru, a suferit un grav accident şi şi-a pierdut vederea. Este expert în ştiinţe istorice. Ar fi devenit unul dintre primii istorici ai Franţei. Totuşi, a avut puterea să lupte cu maladia, în ciuda anxietăţii care-l chinuie periodic şi să conducă cea mai bine cotată parohie a Diocezei Parisului. Prietenia noastră a evoluat lent, însă din ce în ce mai profund, până la punctul în care a devenit eternă. În 18 august am povestit, mai mult şi mai complex; a doua zi, ceea ce anticipa episcopul s-a produs la Moscova: lovitura de stat.

Loa şi Michel au un motan foarte mare cu un nume unic printre pisici: îl cheamă Einstein. Ar merita să figureze

în Guiness Book of World Records. Este inteligent, poate pe măsura numelui celebru, dar este foarte blând şi afectuos. Se observă că este crescut cu multă dragoste. A fost găsit în timpul unei furtuni - psihic nou-născut părăsit, fiinţă neştiutoare a Domnului în miljocul stihiilor - şi a fost hrănit şi în aceeaşi măsură iubit. A devenit regele cartierului: regele pisicilor. Dar este bun şi drept. Cu căţeii nu prea se-npacă. În schimb, îi face plăcere compania căţelelor.

Şi ei sunt fragili: Loa şi Michel. Trebuie să reziste, dacă nu pentru altceva, măcar pentru a fi un exemplu, legendar, de bună înţelegere între soţi, pentru viitorii mormoni. Sănătatea, prin exerciţii de concentrare, pe lângă tratamentele clasice, le va fi mai bună. Şi, cu siguranţă, reuşita noastră îi va fortifica. Pentru că, fără dăruirea lor, noi nu am fi avut şanse...

Voinţa mea a devenit, întotdeauna, lege. Se spune că omul are un anumit destin, al său, de pe orbita căruia nu se poate abate. Ei bine, eu sunt cel care-l conduc spre drumul său. Este ca un drum pe care omul merge lin şi drept, spre capăt, sau merge greu pe lângă el şi se opreşte sau schimbă direcţia.

Foarte frecvent îmi place să-l las să meargă singur, alegând, dar, uneori, când văd că preferă gropile, îi pun obstacole în faţă pentru a-l face să revină pe drumul destinat. Dacă mi-am ales un vas, îl duc acolo unde vreau eu. Pentru că el trebuie să-mi poarte mesajul.

V-aţi întrebat care a fost, în sens fizic, relaţia mea cu Maria, mama lui Isus. Evident, una totală, adică şi psihică şi fizică. Puteam, desigur, s-o fecundez printr-o injecţie - pentru a mă exprima pe înţelesul locuitorilor acestei felii de spaţiu - dar nu era acelaşi lucru. Şi am dorit şi eu, pentru prima şi ultima dată în viaţa mea eternă, să cunosc acel sentiment complex ce este caracteristic numai omului. De ce nu am continuat să-mi aleg partenere? Pentru că eu am obsesia calităţii. Pentru că numărul nu-mi spune nimic, iar repetarea mă scoate din sărite. Pentru că spiritul lui don

Juan este spiritul diavolului. Dar S0ren (Kirkegaard), veţi spune, de ce şi l-a ales pe don Juan ca unul din personajele esenţiale? Pentru că el a fost omul complet apropiat mie. Îl las pe Prinţ să cucerească tendinţe multe din aleşii mei, dar înfrângerea lui cu atât va fi mai dureroasă.

Vă temeţi de o lume a viitorului care vi se pregăteşte în secret şi care vă va stăpâni?

Nu! Vă temeţi de negurile din minţile voastre. Începeţi cercetările, dar nu săriţi niciodată de pragul lui „mai *departe ce se va întâmpla?*" pentru că veţi face un drum fără întoarcere, care va fi ultimul.

Doriţi să visaţi frumos? Rugaţi-vă.

Porniţi, dar, la asaltul lumii de mâine cu încredere şi siguranţă şi fiţi siguri că eu nu v-am creat pentru a vă

distruge. Protecţia mea pentru voi va fi, pe veci, asigurată.

XVI / Ayin

Oare cum ar arăta lumea fără catedrale? Aici este greşeala pe care o fac cei mai mulţi dintre voi, pentru că, până la urmă, catedralele nici nu sunt importante. Ele au fost construite de o societate care a atins apogeul exteriorizării sale religioase. Da, nu sunt importante pentru mine, dar constituie măreţia, puterea şi bogăţia celor care le-au ridicat. Întotdeauna aţi preferat să ridicaţi mai întâi temple impunătoare şi apoi v-aţi preocupat de casele voastre. Deci, spiritul meu vi s-a imprimat în suflete. Catedralele, însă, în ciuda rolului lor de locomotive ale expansiunii economice şi ale primatului cultural din regatele feudale, au creat o castă sacerdotală care a avut tendinţa să se interpună între mine şi adoratorii mei, deturnând adevărata credinţă de la rolul său exclusiv spiritual spre un patronaj tiranic şi crud, comprimând acumularea grosieră a beneficiilor materiale cu predicarea unor principii - ce mi-ar fi aparţinut - exterioare comportamentului înalţilor ierarhi. Atunci m-am hotărât să-

mi las biserica pe mâna Prinţului şi mi-am orientat protecţia spre lumea artelor şi a ştiinţelor.

Cât de sec în exprimare poate să fie, uneori, veşnicul meu rival, domnul LeMaître! Adevărul este că există în fiecare om partea rea a sufletului său, care nu aşteaptă decât să găsească condiţiile favorabile pentru a se pune pe treabă. Este, adesea, mult mai uşor de a reactiva această componentă umană decât cealaltă, cea bună. După care treaba merge ca pe roate, fără oprire. Am auzit recent nişte comentarii despre un film de groază, care se numea *Terminator,* şi, pentru că domeniul mă interesează, mi-am procurat videocaseta şi l-am văzut în liniştea unuia dintre

laboratoarele mele. Trecând peste aspectele tehnice, cum ar fi calitatea desăvârşită a trucajelor sau violenţa brută în cantităţi industriale (o notă de puerilitate bolnăvicioasă şi obsedantă străbate întreaga peliculă), mă voi opri la ideea care începe să pună pe gânduri din ce în ce mai mulţi artişti. Este important, pentru că în minţile lor, acum, se creează viitorul. Spunea cineva că a remarcat în acel film violenţa de dragul violenţei, ca scop în sine. Acest fapt este imposibil pentru o societate a roboţilor. Scopul este mereu puterea şi, cu ajutorul ei, stăpânirea supuşilor. Da, cred că ştiu, deşi nu mă dedic mult timp reflectării, aici este diferenţa fundamentală între planul meu şi al Creatorului: eu propun zeificarea *Puterii* şi închinarea muritorilor în faţa ei, iar el o consideră un simplu mijloc pentru realizarea *binelui,* care rămâne a fi definit de el însuşi şi digerat de către discipolii săi. *Puterea* nu presupune noţiunile de bine şi rău, ea este situată, undeva, în afara acestora. Lupta noastră se reduce, până la urmă, la proclamarea mijlocului ca scop în sine (sau invers pentru partenerul meu).

Am lansat, de-a lungul timpului, epidemii catastrofale care au redus populaţia unor suprafeţe imense. Ciuma neagră a întârziat evoluţia europei cu 150 de ani. Omul a avut în faţă un adversar violent, rapace, dar, printr-o

observaţie atentă, riguroasă şi sistematică, a reuşit să-şi ia măsuri de protecţie şi, până la urmă, să-şi învingă adversarul.

Ei bine, să ne imaginăm că un grup de savanţi specializaţi în inteligenţa artificială ar crea nişte roboţi inteligenţi, care, printr-o revelaţie, şi-ar descoperi vocaţia de enoriaşi ai *Puterii.* Ar rezulta, implicit, cel mai simplu scenariu şi, cel mai probabil, competiţia cu vechii maeştri şi eliminarea lor totală. Este modelul apropiat de xenofobie, rasism sau, mai concret, de nazism. Este un model simplu, puţin sofisticat şi destul de fragil. Presupune o creştere lineară şi constantă. Nu are capacitatea de stagnare în palier, de involuţie tactică, de adaptare permanentă. Este modelul forţei brute, care-şi

propune să distrugă totul pentru a se construi pe sine.

Problemele sunt mult mai complexe şi mult mai eficiente (deci, periculoase din punct de vedere uman). Se observă cu uşurinţă, privind în trecut, că a existat o legătură biunivocă între stăpân şi sclav. Stăpânul avea nevoie de munca sclavului şi îl trata, fie brutal, pentru a-i întreţine frica, fie mai blând, pentru a-i trezi recunoştinţa, dar relaţia se reproducea permanent. Niciodată, însă, nu s-a întâmplat ca sclavii să reuşească să-şi elimine stăpânii ca urmare a unei revolte, să zicem, pentru a prelua integral cetatea. Era o imposibilitate, pentru că mentalitatea, atât a stăpânului, cât şi a sclavilor, nu permitea inversiuni de genul acesta: lumea era, a priori, compusă din ambele categorii. Chiar dacă hiloţii Spartei s-au răsculat, de multe ori, nu ei au fost cei ce au scufundat cetatea, ci închiderea în propria cochilie pe care au aplicat-o stăpânii. Chiar răscoala lui Spartacus - un om cu totul remarcabil - nu a fost decât un foc de artificii fără nici o consecinţă imediată în societatea romană. A fost, dacă vreţi, o explozie atomică - la scara acelor timpuri - fără radiaţie reziduală. Doar când a venit vremea ca sclavia să dispară, ea a dispărut. Şi ideea trebuia să apară mai înâi în minţile stăpânilor, să

germineze şi să încolţească. Ei bine, extrapolând, cam la fel se prezintă situaţia cu roboţii moderni. Omenirea este în faza patriarhală a roboţilor: o maşină de spălat cu program, un robot-grădinar, un robot-bucătar, un robot-maestru de spectacole (adică televizor-computer-lexicon-combină muzicală). Va veni vremea, foarte curând, când sclavagismul roboţilor ve deveni dezvoltat şi, atunci, societatea se va diviza ca în celebra nuvelă a americanului (îmi scapă numele), unde jumătate din populaţia Statelor Unite muncea la terasamente de cale ferată fiind păzită de cealaltă jumătate, care era clasa gardienilor. Deci, oamenii vor păzi (sau programa - pentru a folosi un verb mai blând) pe roboţii-muncitori. Şi această societate are şansa să se extindă pe câteva secole. Va trebui, mai întâi, ca în mintea oamenilor

să apară ideea de dreptate pentru semenii lor, roboţii, pentru ca, în aceştia din urmă, să se producă mutaţia fundamentală în gândire: accesul la *Puterea* absolută - deci, eliminarea foştilor stăpâni. Dar nu se va putea produce decât dacă oamenii vor fi părăsiţi de dorinţa luptei, dacă vor accepta, în subconştient, ideea de a fi înlocuiţi de la stăpânirea totală a *Noosferei.* Va fi posibil ca oamenii să absoarbă potenţialul distructiv al roboţilor prin înlocuirea unor componente psihice obligatorii şi prin cooptarea lor în planul deciziilor, în comitete, comisii şi chiar ca membri ai Parlamentului. Ar putea fi o cooptare, o absorbţie a lor, în cadrul unei societăţi mixte, creative şi dinamice. Vor fi oare permise căsătoriile mixte? Cu siguranţă, din moment ce acei roboţi vor fi dotaţi cu componente psihice. Problema urmaşilor-metişi nu este decât o falsă problemă, pentru că modelul reproducerii va fi, în continuare, uman, pentru că robotul de gen masculin va fi doar *„seringa"* ce va injecta embrionul soţiei sale humanoide (embrion, desigur, uman ales anterior în mod probabilistic), iar robotul de gen feminin va fi doar *„eprubeta"* unde se va dezvolta acelaşi posibil embrion. Şi

pentru că societatea umană şi-a ales ca al treilea stâlp de susţinere al său principiul frumosului, roboţii vor fi ambalaţi în piele artificială umană şi vor avea forme de bărbaţi şi femei. Vor fi, deci, nişte *Cyborg-i.*

Cu ce-şi va ocupa timpul această umanitate, fie că va alege prima variantă, a sclaviei roboţilor fără suflet, care vor fi, cu siguranţă, supravegheaţi de alţi roboţi (gardieni), sau cea dea doua, cea a roboţilor integraţi şi responsabili. Se pare că omul, în structura sa profundă, a fost creat, după planul iniţial a rivalului lui Jehova, pentru a se simţi bine în stare de expansiune permanentă. Deci, societatea sa trebuie să fie, mereu, într-o fază de creştere-evoluţie care, adesea, degenerează în performanţă ca scop în sine. Binecunoscutul Jean Foutastié clasificase societatea umană din acel secol *Zero,* de unde a început adevărata expansiune a sa, în funcţie

de ocuparea forţei de muncă, în trei sectoare - primar (activităţile agricole), secundar (activităţile industriale) şi terţiar (totalitatea serviciilor) - şi estima o tendinţă de creştere constantă spre sectorul terţiar. Ei bine, triada sectoarelor aşa-numitei ocupări a forţei de muncă umane în sclavagismul roboţilor va cuprinde: primul sector cu totalitatea activităţilor agricole, industriale şi de servicii asigurate de roboţi, al doilea sector va conţine activităţile de loisir - sport - spectacole ca un fel de industrie în sine şi în care îşi va găsi împlinirea 80% din umanitate în primul secol al *Noii Ere* şi al treilea sector va conţine activităţile de creaţie în plan ştiinţific şi cultural. Spre acest al treilea sector va evolua omenirea în privinţa numărului de participanţi. Trebuie precizat că activităţile din sectoarele II şi III nu au nimic de-a face cu vechiul sistem al muncii obligatorii. Ele constituie doar hobby-uri, materializate frumos.

Nu se mai pune, desigur, problema muncii de zi cu zi pentru asigurarea alimentaţiei, a îmbrăcămintei, a încălzirii şi a taxelor. Toate acestea vor fi asigurate din munca

roboţilor pentru întreaga societate. Desigur, nu mai poate fi vorba nici de şomaj, pentru că, după vechile norme, sectoarele II şi III, în totalitate, s-ar afla în această situaţie. Nu, optica societăţii s-a schimbat: este suficient să lucreze doar roboţii.

Da, cam acesta ar fi planul Creatorului cu copiii săi iubiţi, dar mă voi strădui să i-l încurc.

Am trimis ciuma şi am frânat ascensiunea omului aproape un secol şi jumătate. Oare cât timp îl voi frâna cu noua mea găselniţă, SIDA? Se spune că acest virus provine de la o maimuţă congoleză. Parţial exact! A fost descoperit, într-adevăr, la maimuţe, dar a intrat în sistemul lor sanguin ca urmare a experimentelor umane scăpate de sub control. Prinţul nu doarme.

Da, Prinţul mi-a ghicit gândurile. El vede clar că omul are posibilitatea să-şi conceapă şi să realizeze, efectiv, un paradis electronic şi cibernetic, în mijlocul căruia să supravieţuiască

creativ şi, poate, fericit, fără grija zilei de mâine, fără săraci, dar cu bogaţi, pentru cei care vor să fie astfel. Adevăratele războaie vor fi marile întreceri sportive, care nu se vor solda, poate, cu morţi şi răniţi, ci doar cu consumarea excesului de energie pe teren şi în tribune.

Există două posibilităţi principale de rezolvare a crizei în care se află societatea copiilor mei iubiţi: fie o decimare masivă a numărului lor pentru a-i readuce în punctul de unde vor putea să pornească din nou la asaltul Planetei, fie prin oferirea unor spaţii vitale în exteriorul casei lor actuale. Am ales această a doua variantă, pentru că şi eu, ca şi ei, iubesc evoluţia, iubesc expansiunea. Aşa că nu au decât să iese în spaţiul extraatmosferic şi să se extindă. Într-un secol îşi vor dubla bogăţia şi populaţia. Se repetă acum, desigur la altă scară - dar fenomenul este acelaşi - ceea ce s-a întâmplat exact în urmă cu cinci secole, pe vremea lui Columb. O lume nouă aşteaptă să fie cucerită şi valorificată. Este lumea spaţială.

Prinţul Întunericului se va opune, sunt convins, şi va încerca, prin toate mijloacele, să submineze planul meu. Dar tocmai acesta este farmecul existenţei sale: să lupt permanent cu prinţul şi, până la urmă, să-l înving.

Îmi amintesc de Tomasso Campanella, care a visat frumos, în cartea sa *„Cetatea Soarelui",* după ce petrecuse 27 de ani în temniţele papale. Dar soarele cărţii sale a aprins imaginaţii care au crezut de cuviinţă că este mai eficient să-şi trimită prozeliţii în spatele gratiilor pentru a repeta exemplul maestrului. Dar peste trei secole utopia lui Tomasso avea să devină realitate.

Oare lumea de mâine a sclavajului roboţilor nu va deveni o lume de coşmar pentru creatorii ei? Nu ştiu şi nu mă interesează, acum, acest aspect. Eu nu fac decât să-i sugerez omului să-ncerce, dar, în acelaşi timp, să-şi ia măsurile de siguranţă pentru a nu sări în prăpastie. În mâinile sale stă puterea de a modela viitorul. Îmi asum acest risc: mizez pe

el!

Inchiziţia a fost, de la început, arma pe care eu am strecurat-o, cu perfidie, în ierarhia bisericii rivalului meu. Şi a devenit atât de puternică, încât a reuşit să-şi impună stilul asupra întregului corp sacerdotal. Metoda devenise scop. Se pare că au mai mult talent pentru munca de anchetator şi inchizitor oamenii cu înaltă pregătire universitară. Torquemada era doctor în ştiinţe teologice al universităţii de la Salamanca. Vreo 90% dintre inchizitori aveau o pregătire deosebuită. Mi-a plăcut întotdeauna stilul acesta de tortură asupra omului: prin intermediul ideilor şi a trăirilor sale. Nu savurez deloc violenţa brută şi infantilă, oarecum, de tip *Terminator,* dar gust şi stimulez teroarea rafinată inoculată în om prin gândurile şi prin visele sale de o putere nevăzută, imaterială şi care, totuşi, îl agresează. Este un fel de proprie inchiziţie bazată pe un fapt exterior, trecut, dar care are consecinţe din ce în ce mai largi. Este mult mai eficient, din interiorul unei societăţi, să erodezi

comunitatea şi, din interiorul individului, omul însuşi, ca acea muscă mâncată de păianjen ce-şi depune ouăle în abdomenul lui şi, devenind larve, îl devorează din interior.

Cam aşa mi-am conceput planul pentru societatea roboţilor. De a trăi împreună cu omul, pe care, în mod treptat, îl va consuma şi înlocui.

Cât despre genetică, deşi aflată la început, promite posibilităţi enorme de valorificare a potenţialului meu malefic. Iată câteva întrebări la care va trebui să răspund pe măsura geniului meu: cine va fi mama viitorului ovul fecundat *In vitro,* donatoarea ovulului sau purtătoarea sarcinii? Cât va fi tariful pentru mamele-de-împrumut? Cât timp s-ar putea păstra ovulul fecundat înainte de injectare, din punct de vedere juridic? Cine vor fi membrii comitetului care va putea să supravegheze manipulările genetice umane (numai geneticieni sau echipe complexe, din care fac parte şi preoţi, jurişti, parlamentari etc.)? Voi accepta manipulări genetice

încă de la naştere sau numai de la vârsta responsabilităţii?

Ar părea la prima vedere că eu nu ofer decât avantaje prin această fascinantă descoperire. Realitatea este contrară. Cu cât omul va avea succese mai mari în acest domeniu, cu atât el va fi tentat să meargă mai adânc, până la punctul în care nu mai există cale de întoarcere. Tocmai acest lucru îl doresc. Voi pune cât mai multe momeli, ispititoare, pentru a-l afunda, cât mai adânc, în nisipurile mişcătoare...

„Sunt o particulă infimă ce umblă în tot Universul, sunt tahionul despre care, încă, nu se ştie mare lucru, sunt tendinţa fundamentală (dar nu singura) din elementele chimice, din plante, din animale, din stele. Sunt găurile negre înfometate de galaxii, sunt antimateria. Eu ştiu totul, vreau totul, pot totul, sau aproape totul... Pentru că nu pot deveni om... în carne şi oase... De aceea sunt, doar, o particulă... De aceea sunt doar Prinţul.

Sunt acel neutrino primar care a dat un bobîrnac Universului şi care, cu încăpăţânare, refuză să vă destăinuie ce-a fost mai înainte...«Din haos s-a creat lumina...»"

La început am făcut cerurile şi pământul.

Pământul era pustiu şi gol; peste faţa adâncului de ape era întuneric şi spiritul meu se mişca pe deasupra lor.

Am zis: *"să fie lumină!"* Şi a fost lumină.

Am văzut (atunci) că lumina era bună; şi am despărţit lumina de întuneric.

Am numit lumina zi şi întunericul noapte. Astfel, a fost o seară şi apoi a fost o dimineaţă: ziua întâi.

Am zis (apoi): *„să fie o întindere între ape şi ea să despartă apele de ape".*

Şi am făcut întinderea cer. Astfel a fost o seară şi apoi a fost o dimineaţă: ziua a doua.

Am zis (apoi): *„să se strângă la un loc apele care sunt dedesuptul cerului şi să se arate uscatul!"* Şi aşa a fost.

Am numit uscatul pământ, iar grămada de ape am numit-o mări şi am văzut că lucrul acesta era bun.

Apoi am zis: *„să dea pământul verdeaţă, iarbă cu sămânţă, pomi roditori care să facă rod după soiul lor şi care să aibă în ei sămânţa lor pe pământ".* Şi aşa a fost.

Mai departe cunoaşteţi.

Urmează *Armageddon-ul.*

POSTFAŢĂ

I.

Un tânăr român străbate Europa, în căutarea pământului făgăduinţei. Aşa a început ultimul deceniu al secolului XX pentru mi şi zeci de mii de români. Câţi dintre ei au ajuns oare în ţara promisă?

Alex nu a pornit în această călătorie din capriciu, neavând altceva mai bun de făcut. Un intelectual, îndelung aplecat asupra miracolului cunoaşterii, pasionat cititor al cărţilor fundamentale ale românilor, nu-şi părăseşte de

bună voie teritoriul sacru al unicelor sale preocupări, decât atunci când fiinţa sa este în primejdie. Pentru a salva tezaurul dobândit cu trudă şi spaimă, libertatea gândurilor sale, el înfruntă oboseala şi foamea, frigul şi teama. Nici o singură dată nu gândeşte că va fi doborât de greutăţi. Mai mult, când se pare că totul este pierdut, el zâmbeşte. O paradoxală, imensă forţă îi însufleţeşte privirile senine.

Spaţiul căutării sale cuprinde miile de kilometri între Cluj şi Versailles. Timpul căutării sale este cuprins între epoca biblică şi prăbuşirea "cortinei de fier" din Europa post-comunistă. A treia coordonată a căutării sale este o imensă cunoaştere, tărâmul gândului cutezător, în care Socrate, Platon, Tucidide dialoghează cu Nicolae Steinhardt sau Noica.

Capătul călătoriei este o catedrală strălucitor de albă, plasată în perspectiva cea mai firească a adoraţiei, acolo unde privirile se înalţă inevitabil, o melodioasă rugăciune bizantină, stabilă în zborul său liniştit către Dumnezeu. Pentru vizitatorul instalat comod în autocarul ultramodern sau venit la Paris cu

avionul, Sacré-Coeur este o arhitectură de marmură albă, şi atât. Pentru Alex, acesta devine punctul de pornire al romanului său, fiinţă de limbaj născută din revelaţia libertăţii, imn închinat generozităţii, prieteniei şi adevărului. Ca într-o simfonie, în tempouri şi intensităţi diferite, motivele se succed, într-o mişcare asociativă, fulgurantul interludiu al Spiritului Pur, divin sau malefic, Călătoria spre Canaan, textul memorialistic - aproape întreaga referinţă fiind aceea a martorului: EU.

Informaţia se dispune într-o ordine pe care Alex o denumeşte holografică. Într-adevăr, descoperim prin lectură o imagine multidimensională, perfect suprapusă peste realitatea pe care o trăim începând din anul Zero al speranţei noastre.

Romanul "Dumnezeu iubeşte dialogul", de Alex Amoq, are un corp material, fragil şi poate pieritor, are o

irezistibilă forţă de seducţie, care depinde şi de bunăvoinţa ta, cititorule, dar mai ales, el are amprenta spiritului, care este nemuritor.

Alex a atins pământul făgăduinţei şi, mai ales, a făcut-o cu toată luciditatea. Pentru el, ca şi pentru noi, acest mult căutat tărâm este limba română.

13 martie 1994 Victor SONEA

II.

"Dumnezeu iubeşte dialogul", de Alex Amoq, subintitulat "roman holografic", are ambiţia de a surprinde imaginile realităţii folosind laserul minţii atât pentru conturarea unei lumi ficţionale cât, mai ales, pentru sondarea ei în profunzime.

Dealtminteri, la pagina 38 a manuscrisului, însuşi autorul îşi divulgă tehnica folosită: "am găsit modul de scriere; şi el este un roman holografic. Fiecare capitol cuprinde câte patru subcapitole legate între ele: un eseu cu o temă biblică,

relatarea călătoriei spre Paris, amintiri trăite în Revoluţia din 1989 şi amintiri din lagărul de refugiaţi de la Bicske, aranjate într-o ordine ce pare arbitrară. Este un fel de vârtej prin nerespectarea unei ordini cronologice."

Acest "vârtej" despre care vorbeşte Alex Amoq seamănă cu botezul biblic în care apa sfântă cufundă sufletul izbăvit prin credinţă.

Citind cartea ai ciudata impresie că flacăra verbului mângâie lucrurile cărora le dă viaţă ca sufletul lumânării întunericul. În această carte cuvintele înfloresc purtând între ele fântâni de stele mirate, cuvinte care săgetează pasărea neagră a nopţii de pe umerii fugarilor către o Europă Liberă, poate a noastră, a tuturor.

La pagina 132 a manuscrisului autorul spune unui prieten: "Pe scurt, este povestea a două cunoştinţe ale acelui Est îndepărtat şi sărac care se metamorfozează, descoperind lumea."

Toţi cei care veţi pătrunde în lumea mirifică a acestei cărţi veţi observa că şoaptele şi cuvintele personajelor sunt o prelungire a viselor lor aşa cum stelele sunt o prelungire a ochilor iar pământul o imensă prelungire a trupurilor noastre.

Cititorul care va avea curiozitatea să pătrundă în labirintul acestui roman holografic sau semiholografic (cum îl numeşte autorul) ve descoperi că cele mai întinse râuri din lume sunt poveştile, că cele mai înalte piramide din lume sunt poveştile şi că cele mai frumoase lucruri din lume sunt poveştile.

Acest roman este povestea unui "Est înlăcrimat şi sărac" în care adevărul fulgeră printre cuvinte ca un fluture orb de lumină.

12 martie 1995
Undeva în Nordul Balkanilor
Dan BOSOANCA

III.

În ciuda dorinţei iniţiale de a scrie un roman holografic, clasic, imaginaţia, sau impresiile momentului, au deturnat ideea initială spre ceea ce aţi parcurs, deja. Sper că simţămintele autorului, exteriorizate în aceste pagini, vor da de gândit celor care au avut răbdarea să le citească. Am ieşit dintr-o lume de coşmar - cea a diavolului roşu - am aterizat în acel Occident de vis, până în urmă cu câţiva ani, pentru noi, cei aflaţi în spatele "Cortinei de Fier" şi, după câteva luni de reflecţii, am luat decizia de a reveni. Călătoria în "deşertul european" s-a sfârşit. Această lume nu-i nici mai bună nici mai rea decât celelalte. Ea este, însă, perfectibilă şi acest fapt este, doar el, important.

Dacă nu am fi fost mormoni nu am fi putut rezista în această lume! Am avut, însă, şansa unică de a fi trăit în mijlocul acestei minunate comunităţi, de a-i înţelege spiritul şi de a-l transpune, amplificându-l poate, în propria noastră ţară...

Spunea cândva Bobby, parafrazându-l (pe Socrate?), că "în fiecare om se află un soare şi nu trebuie decât să-l laşi să

ardă".

Ei bine, comunitatea mormonă a făcut mult mai mult pentru noi: a sperat, a crezut, ne-a stimulat şi ne-a insuflat dorinţa victoriei... Şi am învins datorită dragostei creştine cu care am fost înconjuraţi. Această carte este doar începutul.

Versailles Gazeran

Montigny le Bretonneux Rodon 25 august 1991

21 februarie 1992

Alex AMOQ

Mulţumiri

I.

O ordine strict ierarhizată după criterii valorice este imposibilă şi ar fi cu totul nedreaptă, pentru că fiecare dintre membrii comunităţii mormone din Versailles a fost, tot timpul, alături de noi, încurajându-ne şi sperând că ne vom găsi împlinirea.

De asemenea, ordinea alfabetică, deşi ar fi cea mai democratică, presupune o anume rigiditate. Aşa că am ales ordinea haotică.

Primele trei capitole au fost scrise în două săptămâni, în apartamentul din Versailles (15, Rue Saint-Symphorien) al lui Gil & Tamy AGLAURE. Fie ca toată viaţa lor să fie plină numai de bucurie.

Capitolele patru şi cinci au fost scrise, în patru luni, în "paradisul" lui Régis BRUNET de la Gazeran (2, Av. Charles de Gaulle). Este adevărat ceea ce se spune că în paradis nu ai timp pentru creaţie; sunt prea multe de făcut, acolo; într-adevăr, am citit cea mai remarcabilă carte ce s-a scris vreodată, de la Biblie, încoace: "Jurnalul fericirii" de N. Steinhardt.

Exista la un moment dat intenţia de a dedica această carte numai lui Régis, singur. El o merită, desigur, din plin,

dar am fi nedreptăţit pe toţi ceilalţi mormoni. Aşa că am renunţat.

Capitolele VI-XVI (fără capitolul XII) au fost scrise în vila familiei de FITTE. Le mulţumesc, pe această cale, pentru găzduirea acordată, cu generozitate. Am petrecut iarna lui '92 (ianuarie-februarie) în Rodon, 21, rue de la Croix Mathurine, reuşind o performanţă deosebită: 160 de pagini într-o lună şi jumătate. A fost, poate, dorinţa de a termina acest "dialog".

Capitolul XII a fost scris într-o sâmbătă (8 februarie) la

Loa şi Michel NOEL, în compania lui Einstein - motanul lor. Este, poate, cel mai bun capitol al acestei cărţi. A fost, cu siguranţă, inspirat de Creator. Când Loa îl va citi (şi reciti) ea va şti că a fost scris cu gândul la ea (tocmai se operase) şi la Michel, pentru că ei doi vor trăi veşnic! De ce? pentru că ei doi simbolizează bunătatea absolută.

Mulţumiri, cu totul speciale, pentru Christian şi Katia

BORDERIE.

Edmond CURT împreună cu Marcelle, soţia sa, şi Laurence, fiica lor, au fost pentru noi (pentru mine şi Bobby) ca nişte părinţi grijulii. Gândul lor era de a nu ne lipsi nimic, niciodată. Oare vor petrece şi ei câteva zile, în ţara noastră, la fel cum am petrecut noi, aici, atâtea luni? Ar fi cea mai mare bucurie pentru noi.

Cele mai calde mulţumiri pentru toţi care au avut prilejul, în diverse împrejurări, să fie alături de noi: Michel BRUNO şi clanul: Soraya, Aurélia, Marie-Eve şi, desigur, tigrul Jean-Baptist, Jeremy DICK şi tribul său: Yvonne şi cei 4 băieţi, Serge BAMY şi familia sa, Jean-Albert şi Frederic BABIN, Nelly HENAFF şi familia sa, Chantal şi Hervé OLSEN, Soeur JONES şi Soeur HOGGAN, elder Jeffrey NEMETH...

Sper că voi fi iertat de cei cărora nu le-am menţionat numele. Pentru aceasta, meritul lor nu este, deloc, mai mic.

Ceea ce este mai important, poate singurul lucru pentru care viaţa fiecăruia dintre noi este importantă şi are un sens, este acea solidaritate umană care depăşeşte toate

barierele lingvistice, rasiale, culturale, religioase şi care menţine acel dialog necesar între noi toţi şi noi-înşine: aceasta este singura amprentă a lui Dumnezeu.

II.

Poate exista o prietenie dezinteresată între persoane de sexe diferite? Răspunsul autorului acestui roman este pozitiv.

Rezultatul este reprezentat de apariţia acestei cărţi scrise, integral, în Franţa, cândva, demult.

Astfel, doamna Vicky PAPONIU, în calitate de preşedinte al Comitetului de sponsori, a reuşit imposibilul pentru un autor necunoscut. Fără gentileţea şi sprijinul său constant, toate cărţile oarecum ciudate ale acestui nou european autointitulat Alex AMOQ nu ar fi putut fi publicate într-o primă ediţie.

Mulţumiri doamnelor Alena NICOLAESCU, Mariana IANCU, Rodica PETRIA, Petruţa LĂPĂDAT şi în mod special şi oarecum personal (calitatea corecturii este totuşi esenţială) doamnei Christiana CHIRILOIU.

De asemenea, mulţumirile autorului pentru nişte oameni cu totul excepţionali care au sponsorizat apariţia acestei cărţi: d-lor Cristian PAPONIU, Constantin FLEANCU, Ion CREŢESCU, Viorel NEBANCEA, George CORNU, Dan CHIRIŢĂ, Ion

RĂDUCU, Remus NICOARĂ, Cosmin IONICĂ, dr. Radu IMAN, dr. Ovidiu LUNGULESCU, dr. Lucian BORUGĂ.

Şi, în sfârşit, îndatorarea mea va fi eternă pentru d-na Mihaela UDRIŞTE, o traducătoare excepţională de limba engleză, precum şi dl. Costel PETCU, rectorul Universităţii "Gheorghe Anghel" din Drobeta-Turnu-Severin, care pe lângă faptul că mi-a pus la dispoziţie o sală perfect sonorizată, imensă şi multifuncţională, după standardul european, a făcut mult mai mult... "A lăsat «studenţii» să vină la mine".

Dacă voi deveni vreodată un adevărat maestru spiritual, aceasta se va întâmpla datorită prietenului meu deosebit, dl. Profesor dr. Costel PETCU.

Sunt mulţi cei cărora ar trebui să le mulţumesc. Sper să o fac în următoarea carte publicată: "Dincolo de Styx".

1 octombrie 2006 Alex AMOQ

Dumnezeu iubeste Dialogul

ALEXANDRU AMOO